

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Trestněprávní aspekty loterií, her a sázek

The criminal aspects of lotteries, games and betting

Konzultant: JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.

Zpracovatel: Mgr. Berenika Prádlerová

červen 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne

.....

Berenika Prádkerová

OBSAH:

1. Úvod.....	1
2. Pojmové vymezení hry, sázky a loterie.....	4
2.1. Sázka a hra.....	4
2.2. Loterie a jiné podobné hry.....	6
3. Občanskoprávní úprava.....	10
4. Veřejnoprávní úprava.....	18
4.1. Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách.....	18
4.2. Potřeba novelizace loterního zákona.....	21
4.3. Obce a města proti hazardu.....	22
4.4 Daňová úprava.....	23
5. Trestněprávní úprava.....	24
5.1. Hazardní hry.....	24
5.2. §213 - Provozování nepoctivých her a sázek.....	28
5.3. §252 – Neoprávněné provozování loterie a jiné podobné sázkové hry	38
5.4. § 201 – Ohrožování výchovy dítěte.....	42
6. Trestná činnost související s hazardními hrami.....	46

6.1. Nelegální hazardní hry.....	47
6.1.1. Drobné hraní na ulicích, v barech a po hospodách.....	48
6.1.2. Nelegální sportovní sázky a toto.....	50
6.1.3. Nelegální loterie a lota.....	52
6.1.4. Nelegální kasina.....	54
6.1.5. Nelegální elektronické hrací automaty.....	56
6.1.6. Online hazardní hry.....	57
6.1.7. Lichváření.....	59
6.2. Pronikání zločinců do legálního sázkového a herního sektoru.....	59
6.2.1. Mafie v Las Vegas.....	59
6.2.2. Sektor hracích automatů v Holandsku.....	62
6.2.3. Problém tzv. neznámých profitujících majitelů.....	64
6.3. Nezákonné využití hazardních her pro nelegální činnost.....	65
6.3.1. Ovlivňování zápasů.....	65
6.3.2. Kořistnické trestné činy.....	67
6.3.3. Využívání hazardních her pro praní špinavých peněz.....	68
6.3.4. Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování teroris- mu.....	71
6.4. Trestné činy ve vztahu k hráčům.....	73
6.4.1. Trestné činy páchané závislými hazardními hráči.....	73
6.4.2. Trestná činnost související s kasiny.....	77
6.4.3. Pachatelé trestné činnosti související s hazardní hrou.....	79
6.4.4. Hraní mladistvých a prevence	82

7. Provozování loterií a podobných her přes internet.....	84
7.1. Judikatura ESD v oblasti hazardních her.....	86
7.2. Hazardní hraní distančním způsobem ve Spojených státech amerických.....	97
 8. Spotřebitelské loterie.....	98
8.1. Spotřebitelské soutěže v předválečném Československu.....	100
8.2. Loterie a soutěže nepodléhající režimu loterního zákona.....	102
 9. Pyramidové hry.....	104
 10. Patologické hráčství.....	109
 11. Závěr.....	121
12. Seznam literatury	
13. Abstract	

1. Úvod

Za téma své rigorózní práce jsem si zvolila „Trestněprávní aspekty loterií, her a sázek“. Cílem této práce má být zachycení toho, jak mohou být hazardních hry propojeny s trestním právem. Už samo slovo hazardní ve mně osobně evokuje činnost, která může být na hranici toho, co je legální a toho, co už je zakázané, případně i sankcionovatelné normami práva trestního. Hazardní hry provází lidstvo již od nepaměti. V jednotlivých státech bylo v průběhu staletí organizování a hraní těchto her zakazováno a často i postihováno trestními sankcemi. I sami hráči se dopouští v souvislosti s hazardní hrou trestné činnosti a herní prostředí lze obecně označit jako ideální pro nejrůznější nelegální aktivity. Nabízí se tedy celá řada rovin, v nichž se mohou hazardní hry a trestní právo střetnout a právě tato problematika je náplní mé rigorózní práce.

Celá práce je rozdělená do jedenácti kapitol, přičemž některé jsou dále členěny na podkapitoly. Po úvodu následuje kapitola, která je pro účely seznámení se s používanou terminologií vyhrazena základním pojmům, jako je loterie, hra a sázka. Ačkoliv je práce zaměřená na propojení hazardních her s právem trestním, pro ucelené pojednání o daném tématu jsem věnovala třetí a čtvrtou kapitolu nejprve jiným právním odvětvím. Třetí kapitola se tak týká loterií, her a sázek v občanském právu a vychází z úpravy obsažené v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*občanský zákoník*“). Tato úprava je poměrně stručná, zahrnuje pouze dva paragrafy, takže je dále doplněná o související judikaturu soudů obecných, Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „*Nejvyšší soud*“) a Ústavního soudu. Následující kapitola je nazvána veřejnoprávní úprava, a ačkoliv by dle obecné systematiky právních odvětví měla zahrnovat i oblast trestněprávní, je tato z důvodu jejího významu pro celou práci samostatně rozpracována v další kapitole. V rámci veřejnoprávní úpravy jsem se zaměřila jednak na platnou úpravu loterií a her v zákoně č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*loterní zákon*“), jednak pak na snahu o jeho novelizaci. Kapitoly pět až deset jsou už pak zcela věnovány jednotlivým trestněprávním aspektům dané problematiky.

Kapitola pátá se nazývá trestněprávní úprava a je rozdělena do čtyř podkapitol. Nejprve je pojednáno o historickém vývoji úpravy trestnosti hazardních her na našem území. Vývoj je zachycen od 18. století, kdy byly hazardní hry postihovány dle trestního zákona č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, přes polovinu století dvacátého, kdy již byly postihovány pouze jako přestupky, až po současnost, kdy hraní hazardních her není

v naší republice ani trestným činem ani přestupkem. Tři následující podkapitoly jsou věnovány jednotlivým trestným činům, které souvisí s problematikou loterií, her a sázek tak, jak jsou zakotveny v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*trestní zákoník*“). U jednotlivých trestných činů jsem uvedla i právní úpravu předcházející, která se sice od té současné příliš nelišila, přesto jsem se snažila o jejich vzájemné srovnání. Zákonná úprava je opět doplněna související judikaturou, pocházející zejména od Nejvyššího soudu.

Další kapitola pojednává o konkrétních případech trestné činnosti spjaté s hazardními hrami. Celá tato část práce vychází zejména z díla T. Spapense, jehož kapitola „*Crime problems related to gambling: an overview*“ byla publikována v knize „*Crime, Addiction and the Regulation of Gambling*“. Spapens uvádí čtyři možné okruhy propojení hazardních her a trestné činnosti, s nimiž pak korespondují i jednotlivé podkapitoly – Nelegální hazardní hry, Pronikání zločinců do legálního sázkového a herního sektoru, Nezákonné využití hazardních her pro nelegální činnost a Trestné činy ve vztahu k hráčům.

Sedmá kapitola je věnována provozování hazardních her po internetu, což je činnost, která může za splnění určitých podmínek naplňovat skutkovou podstatu trestného činu dle § 252 trestního zákoníku - Neoprávněné provozování loterie a jiné podobné sázkové hry. V této kapitole shrnuji vývoj internetového sázení v České republice, který směřoval od původního nelegálního provozování loterií a sázek po internetu až k jejich povolení počátkem roku 2009. Hlavní pozornost je pak věnována problematice provozování hazardních her subjekty z jednoho členského státu Evropské unie v jiném členském státu, což je stále aktuální problém celoevropského významu. Pro tuto oblast existuje bohatá judikatura Evropského soudního dvora, která se postupně vyvíjí a jejíž závěry jsou určující i pro Českou republiku. Pro srovnání je v další podkapitole stručně popsána i úprava distančního provozování hazardních her v USA.

V následující kapitole je obsažen stručný přehled problematiky spotřebitelských loterií v České republice. Provozování spotřebitelských loterií je dalším příkladem jednání, které může za splnění určitých předpokladů naplnit skutkovou podstatu trestného činu Neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry podle § 252 trestního zákoníku. Jedna z podkapitol je věnována právní úpravě na našem území v období před druhou světovou válkou.

Další kapitola pak popisuje jednání, které může naplnit skutkovou podstatu trestného činu Provozování nepoctivých her a sázek podle § 213 trestního zákoníku. Jedná se o tzv. pyramidové hry, známé také pod názvem letadlo. Tato jednání se vyskytují v různých podobách, které jsou v této kapitole nastíněny, včetně porovnání s tzv. multilevel marketingem, což je legální marketingový systém, který bývá s pyramidovými schémata často zaměňován.

Desátá kapitola je věnována fenoménu patologického hráčství, který je jedním z nejzávažnějších negativních dopadů hazardních her. Zařazením této kapitoly do své práce jsem chtěla zdůraznit samotnou existenci daného jevu ve společnosti a zejména pak jeho neblahé projevy v životě jednotlivce a jeho okolí, o jejichž působení v reálu jsem se mohla osobně přesvědčit v rámci své účasti na terapeutické skupině gamblerů v Psychiatrické léčebně v Praze Bohnicích. Po této kapitole následuje závěr práce.

Podklady pro tuto práci byly zejména odborná literatura a články v odborných časopisech. Dále pak pozitivní právní úprava současná i historická, včetně komentovaných znění zákonů a související judikatury. Některé informace byly čerpány taktéž z webových stránek různých institucí a údaje o aktuální situaci dané problematiky i z denního tisku. Cenné odborné postřehy, zejména v oblasti internetového sázení, mi poskytla také paní Mgr. Ilona Kubečková, která se problematikou loterního práva zabývá již delší dobu, a tímto bych jí také za její pomoc chtěla poděkovat.

Hlavním přínosem této práce, kterého jsem se snažila dosáhnout, by mělo být poskytnout co nejucelenější pohled na jednotlivé oblasti, v nichž se mohou hazardní hry setkávat s trestním právem. Během doby, po kterou se problematikou hazardních her ve spojitosti s trestním právem zabývám, došlo i k některým významným změnám, které jsou v práci taktéž zachyceny, zejména vstoupil v účinnost nový trestní zákoník a od ledna 2009 lze získat v České republice povolení k provozování kurzového sázení po internetu. V práci je tedy zahrnuta jak současná úprava, tak i ta minulá, včetně případného srovnání a měla by poskytnout náhled na danou problematiku zejména v rámci České republiky, přičemž v některých kapitolách jsou uváděny taktéž příklady ze zahraničí.

2. Pojmové vymezení hry, sázky a loterie

2.1. Sázka a hra

Sázky a hry jsou ve své podstatě vztahy soukromoprávní. Základem jejich dnešní právní úpravy jsou ustanovení § 845 a § 846 občanského zákoníku. Občanský zákoník však na rozdíl od jiných smluvních typů smlouvu o sázce a hře nevymezuje a ani nepodává definici pojmů sázka a hra. To ale nemění nic na tom, že vztahy vznikající mezi účastníky sázky a hry jsou vztahy smluvními a že i pro tyto typy smluv obecně platí to, co pro ostatní typy závazkových vztahů.

Co se týká samotného pojmového vymezení sázky a hry, nepanuje v literatuře mezi autory jednota. Většinou se však pro účely odlišení sázky od hry shodně zdůrazňuje, že zatímco při sázce je plnění závislé na potvrzení určité skutečnosti, která je jednou stranou vztahu popírána a druhou tvrzena, při hře je vznik závazku závislý na výsledku cílevědomé (fyzické nebo duševní) činnosti účastníků hry, která je vymezena určitými pravidly.¹

Jak uvádí J. Bičovský a M. Holub (2006), dá se říci, že v obou typech si kontrahenti navzájem slibují nějaké plnění pod výjimkou, a to jeden druhému pod výjimkou, která je opakem výjimky druhého. Plní pak pouze jedna strana a teprve fakt, která výjimka se splnila, rozhodne o tom, kdo plní komu. Rozlišení mezi oběma typy spatřují autoři spíše v jejich účelu. Při hře bývá výjimkou výsledek nějaké smluvené činnosti, a tu činnost vykoná buď někdo z kontrahentů, anebo osoba třetí. Přitom není rozhodné, zda výsledek činnosti závisí na náhodě nebo na obratnosti a vědění jednoho nebo obou smluvců. Naproti tomu při sázce to bývá skutečnost, že tvrzení jednoho nebo druhého je pravdivé či se ukáže být pravdivým. Jenže obojí je možné i u druhého typu, např. při sázce jde o tvrzení, jehož pravdivost se ukáže až činností jedné nebo druhé osoby nebo osoby třetí.²

K. Kramář a A. Hušák (2006) uvádí jako společný určující znak smluv o sázce a hře závislost vzniku závazku na existenci nějaké nejisté skutečnosti, přičemž nejistota tu spočívá v tom, že skutečnost (jejíž nastoupení může, ale i nemusí, být věcí náhody) buď dosud nenastala, nebo sice již v minulosti nastala či existuje v současnosti, ale z hlediska účastníků smlouvy je neznámou nebo spornou – mezi účastníky není jistoty nebo shody v názoru na tuto skutečnost. Dalšími společnými znaky je také to, že jde o smlouvy konsenzuální, bezformální, úplatné, dvoustranné, anebo i jednostranné a odvážné čili aleatorní. Z hlediska bližšího obsahu a zejména účelu smluv o sázce a hře uvádí následné vymezení daných pojmů:

¹ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 21 s.

² HOLUB, M., FIALA, J., BIČOVSKÝ, J. Občanský zákoník, poznámkové vydání s judikaturou. 12. vydání. Linde Praha, a.s., 2006. 817 s.

- za **sázku** se typicky považuje smluvní vztah, v němž vzniká závazek určitého plnění straně, jejíž tvrzení se ukáže nesprávným. Jádrem sázky je tedy existence dvou rozdílných, nezřídka přímo protichůdných názorů. Při sázce pak jde toliko o potvrzení (verifikaci) určité skutečnosti, jde tu o spor se slibem jakési pokuty. Výsledek může být věcí náhody, může však také záviset např. na dovednostech či znalostech účastníků.

- za **hru** se typicky považuje smluvní vztah, v němž plnění je závislé na výsledku určité aktivní fyzické nebo duševní činnosti účastníků smlouvy, která se uskutečňuje – hraje se – po uzavření smlouvy podle předem dohodnutých herních pravidel. Při hře si tedy účastníci slibují určité plnění typicky pro zábavu či zisk. I u hry může být výsledek věcí náhody anebo ve větší či menší míře záviset na dovednosti či znalostech účastníků.³

V zásadě lze rozlišovat tři základní typy her:

- **hry znalostní nebo dovednostní** – jejich výsledek závisí na dovednosti či znalosti hráče (např. sportovní hry, šachy)
- **hry náhodné** – jejich výsledek závisí na náhodě (např. karetní hry, hry v kostky)
- **hry kombinované nebo smíšené** – kombinují prvky výše uvedených typů her (např. sázení se o předem neznámý výsledek nějaké události)

Hazardní hry lze pak vymezit jako takové hry, které jsou **založeny výlučně nebo převážně na náhodě a současně jsou hrány za úplatu (vklad do hry) s cílem získání peněžité nebo jiné ekonomicky měřitelné výhry.**⁴

2.2. Loterie a jiné podobné hry

Na rozdíl od sázky a hry, které nejsou občanským zákoníkem definovány, je pojem loterie, resp. loterie a jiná podobná hra, definován v loterním zákoně, a to konkrétně v jeho úvodních ustanoveních, v § 1 odst. 1, 2 a 5.

„Úvodní ustanovení“

§ 1

³ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 22-24 s.

⁴ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 14-15 s.

(1) Loterií nebo jinou podobnou hrou se rozumí hra, jíž se účastní dobrovolně každá fyzická osoba, která zaplatí vklad (sázku), jehož návratnost se účastníkovi nezaručuje. O výhře nebo prohře rozhoduje náhoda nebo předem neznámá okolnost nebo událost uvedená provozovatelem v předem stanovených herních podmínkách (dále jen „herní plán“). Nezáleží přitom na tom, provádí-li se hra pomocí mechanických, elektromechanických, elektronických nebo obdobných zařízení.

(2) Okolnost, jež určuje výhru (výsledek slosování, sportovního utkání, dostihů, závodů a jiné budoucí události), nesmí být nikomu předem známa a musí být takového druhu, aby nemohla být provozovatelem nebo sázejícím ovlivněna.

(5) Loterie nebo jiné podobné hry, které nezaručují všem účastníkům hry rovné podmínky, včetně možnosti výhry, jsou zakázány.

Podle K. Kramáře a A. Hušáka (2006) tato definice zahrnuje v podstatě dva základní okruhy povahově odlišných her:

1) Jde o hry, které jsou „standardními“ loterieri a jinými podobnými hrami, provozovanými jako podnikání, nejsou zákonem zakázány a jejichž provozování zákon podmiňuje vydáním povolení, popřípadě státního pověření.

2) Jedná se o hry, které mají za cíl podporovat jinou podnikatelskou činnost, rovněž nejsou zákonem zakázány, ale jejich provozování zákon nepodmiňuje vydáním povolení nebo státního pověření, nýbrž splněním oznamovací povinnosti. Oznamovací povinnost je upravena v rámci vyhlášky Ministerstva financí č. 315/1999 Sb. Jedná se o reklamní soutěže, ankety a jiné akce o ceny, které jsou loterním zákonem zmiňované v § 1 odst. 4 věta čtvrtá, pokud ještě nedosahují úrovně tzv. spotřebitelských loterií. Ty jsou pak vymezeny ve větě první a druhé a následně výslovně zakázány ve větě třetí § 1 odst. 4 loterního zákona.

Rozdíl mezi hrami „standardními“ a „nestandardními“, které jsou praxí označovány jako tzv. spotřebitelské soutěže, vyplývá hlavně z ustanovení § 1 odst. 4 loterního zákona. U spotřebitelských soutěží si účastník místo zaplacení vkladu musí zakoupit určité zboží, služby nebo jiný produkt, nebo uzavřít smluvní vztah s poskytovatelem zboží, služby nebo jiného produktu nebo se zúčastnit propagační či reklamní akce poskytovatele nebo provozovatele. Výhra může být vyplacena pouze ve formě nepeněžitého plnění, služby nebo zboží či jiných výkonů, přičemž musí být splněny omezující podmínky dané zákonem. Při nesplnění podmínek, které stanoví maximální výši hodnoty všech výher daného provozovatele za všechny

spotřebitelské soutěže provozované v jednom kalendářním roce a zároveň i výši hodnoty každé jednotlivé výhry, získává hra charakter zakázané spotřebitelské loterie, jejíž provozování je postihováno normami trestního práva.

Jako pojmově určující znaky loterie nebo jiné podobné hry uvádí autoři následující:

- **hra** (ani loterní zákon pojem hry nevymezuje) jakožto určitý případ sázky nebo hry ve smyslu občanskoprávní úpravy;
- **dobrovolné zaplacení vkladu fyzickou osobou** (loterní zákon přitom v ustanovení § 1 odst. 1 „vklad“ pojmově ztotožňuje se „sázkou“; pojem „sázka“ ve smyslu vkladu do hry vyjadřuje však jen určitý prvek smluvního vztahu hry ve smyslu občanského zákoníku, resp. vztahu loterie nebo jiné podobné hry ve smyslu loterního zákona. Ustanovení § 1 odst. 1 tedy používá výrazu „sázka“ v podstatně užším smyslu, nežli občanský zákoník, a také v užším smyslu, nežli v jakém jej používají např. ustanovení loterního zákona, která hovoří o tzv. kurzových sázkách);
- **účastenství fyzické osoby** ve hře je automatický důsledek zaplacení vkladu;
- **závislost výhry na náhodě** nebo předem neznámé okolnosti nebo události, která nesmí být ovlivnitelná účastníkem či provozovatelem;
- **existence herních pravidel**, předem stanovených provozovatelem.⁵

Loterie za I. republiky

Heslo „*Loterie*“ nalezneme i ve Slovníku práva československého, svazek II., který byl vydán v roce 1932. Tento slovník je dílem předních odborníků na tehdejší československé veřejné právo, mezi nimiž lze zmínit zejména profesory J. Hoetzela, F. Weyra a presidenta Nejvyššího správního soudu E. Háchu a není tedy bez zajímavosti, co toto dílo, k pojmu Loterie uvádí.

„ Loterie náleží mezi odvážné smlouvy. Jsou to smlouvy, kterými se slibuje a přijímá naděje na prospěch dosud nejistý. Smlouvy jsou to úplatné nebo bezúplatné podle toho, zda se za naději na prospěch něco slibuje čili nic. Loterie jako každá odvážná smlouva musí býti poctivá a dovolená. Poctivá jest loterie, jestliže událost, od které závisí výsledek, jest oběma stranám neznámá. Nesmí proto býti výsledek loterie (tažební výsledek) známý na příklad po-

⁵ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 39-41 s.

řadatelstvu. Dovolena jest loterie, byla-li podle platných předpisů povolena. Které loterie (hry) nejsou dovoleny (jsou zakázány), stanoví politické předpisy (§1292 o. obč. zák.) – hazardní hry. Má-li los mezi soukromými osobami za účel sázku nebo hru, platí o něm předpisy dané pro sázky a hry. Zvláštní předpis stanoví §1274 o. obč. zák. pro státní loterii, jež se neposuzuje jako sázka a hra, ale podle plánů o nich pokaždé vydaných.“

Pořádání loterií bylo výhradou státní správy, státním regálem, a pořadatelé tudíž k pořádání loterií potřebovali povolení příslušných státních úřadů. Slovník dále uvádí i definici pojmu loterie.

„Loterie je státní nebo státem povolený soukromý podnik zakládající se na herním plánu, podle kterého podnikatel za určitý peněžní vklad (sázku) vydá sázejícímu (hráči) los (herní smlouva číslovaná podle herního plánu), kterým tento získává naději na některou z výher, splní-li se na náhodě závislá okolnost (vylosovaná čísla a podobně) v jeho prospěch.“

Základním tehdejším právním předpisem pro loterie byl loterní patent z 13. 3. 1813, sb. pol. zák. č. 40, vydané pro země dříve rakouské. Pro veškerou správu loterního důchodku bylo zřízeno nařízením č. 109/1919 Sb. pro celé území Československé republiky ředitelství státních loterií v Praze, podřízené přímo Ministerstvu financí. Vládním nařízením č. 206/1924 Sb. byly státní loterie podle zákona č. 404/1922 Sb. prohlášeny za státní podnik.

Loterie se dělily na peněžní, pokud byly výhry vypláceny v penězích a věcné, pokud se výhry skládaly z věcí, a to pouze movitých. Právo pořádat peněžní loterie si vyhradila státní správa pro sebe. Do peněžních loterií pak patřily třídní loterie a státní dobročinná loterie. Třídní loterie spočívala v tom, že hra se dělila na třídy, během kterých se vylosuje postupně v každé třídě určitý počet losů. Státní dobročinná loterie byla zavedena císařským rozhodnutím z 28. 4. 1853. Od roku 1870 byly pořádány každoročně dvě státní loterie. Pro zajímavost je níže uveden přehled státních dobročinných loterií v letech 1919 až 1930, jak je uvádí Slovník práva československého.

1919 – loterie ve prospěch invalidů, vdov a sirotků po padlých

1920 – loterie ve prospěch povznesení národní hygieny

1921 – loterie ve prospěch potřebných literátů, jejich vdov a sirotků

1922 až 1929 – loterie ve prospěch dobročinných ústavů veřejné podpory hodných

Kromě výše uvedených státních peněžních loterií byly povolovány spolkům a korporacím soukromé věcné loterie. Výhrou mohly být výhradně věci movité, vyjímaje hotové peníze, cenné papíry a monopolní předměty. Jejich účelem muselo být docílení čistého zisku, nestačila tedy jen pouhá zábava. Vyžadovalo se úřední povolení, které se udělilo tehdy, pokud účel loterie byl dobročinný nebo aspoň obecně prospěšný. Naopak loterie, které sledovaly výhradně osobní účely žadatelů nebo obzvláště výdělečné zájmy, musely být odmítnuty. Obdobně jako dnes, byly i v tehdejší Československu zakázány cizozemské loterie.⁶

3. Občanskoprávní úprava

Jak již bylo uvedeno výše, základem dnešní platné úpravy sázky a hry jsou ustanovení §§ 845 a 846 hlavy osmnácté „Sázka a hra“ části osmé „Závazkové právo“ občanského zákoníku.

„Sázka a hra“

§845

(1) Výhry ze sázek a her nelze vymáhat; vymáhat nelze ani pohledávky z půjček, poskytnutých vědomě do sázky nebo hry. Takové výhry a pohledávky nelze ani platně zajistit.

(2) Los se posuzuje jako sázka nebo hra.

§ 846

Ustanovení § 845 neplatí, jde-li o výherní podnik, který provozuje stát nebo který byl úředně povolen.

Bezprostředním historickým zdrojem dnešní úpravy je rakouský všeobecný občanský zákoník (ABGB) z roku 1811. Ten upravoval ve svých ustanoveních § 1267 až 1274 sázku a hru výslovně jako druhy tzv. odvážných, čili aleatorních smluv. ABGB podal významnou legální definici klíčového právního pojmu sázka a to v § 1270:

⁶ Slovník veřejného práva československého, Svazek II., reprint původního vydání. EUROLEX BOHEMIA s.r.o. 2000. 535 -539 s.

„Smluví-li se o události, oběma stranám ještě neznámé, určitá cena mezi nimi pro toho, jehož tvrzení výsledku odpovídá, vzniká sázka. Měla-li vyhrávající strana o tom, jak věc dopadne, jistotu a zatajila-li ji druhé straně, dopouští se lsti a sázka je neplatnou. Prohrávající strana však, již bylo předem známo, jak věc dopadne, budiž pokládána za dárce.“

Pojem „hra“ ABGB výslovně nedefinoval, jeho smysl vyjádřil však v ustanovení § 1272 ve vztahu k definovanému pojmu „sázka“ slovy, že *„každá hra je druhem sázky; práva ustanovená pro sázky platí také pro hry“*.

Úprava obsažená v ABGB platila na našem území až do roku 1950. V občanském zákoníku z roku 1950 pak došlo k redukci dosavadní úpravy, která byla zúžena jen na omezení právních účinků ze smluv o sázce a hře (§ 504 a 505 zákona č. 141/1950 Sb.) V občanském zákoníku z roku 1964 (zákon č. 40/1964 Sb.) ustanovení, která by samostatně upravovala sázky a hry pak už chybí zcela, přesto s těmito pojmy počítal v ustanovení § 455 odst. 2 v rámci úpravy neoprávněného majetkového prospěchu.⁷ Sázka a hra byly zmíněny jen nepřímo v rámci odpovědnosti za neoprávněný majetkový prospěch. V této podobě platil občanský zákoník až do 31. 12. 1991. Opětovné zakotvení samostatných ustanovení o sázce a hře přinesla až novela přijatá pod číslem 509/1991 Sb. s účinností od 1. 1. 1992, která tak reagovala na masivní rozvoj zábavního průmyslu.

Sázka a hra jsou tak jedním ze smluvních typů závazkového práva v občanském zákoníku. Práva a povinnosti ze sázek a her je proto třeba zásadně posuzovat jako vztahy závazkové (obligační).⁸

Pro vznik, změnu a zánik vztahů ze smluv o sázce a hře platí příslušná ustanovení občanského zákoníku obsahující obecnou úpravu závazkově právních vztahů (§ 488 až § 587), s odchylkami vyplývajícími právě ze zvláštní úpravy § 845 a 846 občanského zákoníku. Smlouvy o hře nebo sázce musí mít všechny náležitosti právních úkonů ve smyslu ustanovení § 34n. občanského zákoníku. Platná právní úprava neobsahuje žádné omezení, které by stanovilo, že by určitá vědomost některé strany o existenci sázkové události vylučovala platnost sázky. Nelze tedy dovodit, že by určitá vědomost některé strany o existenci sázkové události činila sázku neplatnou ex lege pro rozpor se zákonem. V případě, že by některá strany měla určitou vědomost o sázkové události nebo o skutečnostech významných pro naplnění sázkové

⁷ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2008, 2173 s.

⁸ ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O., ŠKÁROVÁ, M., SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 1391 s.

události, o níž by druhá strana nevěděla, je třeba zvážit, zda druhá strana neuzavírá sázku v omylu. Případný omyl některé ze stran ohledně znalostí či informací, které má jedna strana o sázkové události, je třeba posoudit podle obecných zásad o posuzování omylu. Pokud se bude jednat o omyl jedné strany ohledně vědomosti druhé strany o sázkové události, která bude pro uzavřenou sázku rozhodující, a druhá strana tento omyl vyvolala nebo o něm alespoň musela vědět, uplatní se zde ustanovení o relativní neplatnosti. Relativní neplatností bude trpět i taková sázka, která byla uzavřena v omylu, který byl vyvolán úmyslně.⁹ Pokud by byla jedna strana uvedena druhou stranou úmyslně v omyl, přísluší prvé straně právo namítnout neplatnost takové dohody. V případě, že by se jednalo o sázku nebo hru, která by byla v rozporu s dobrými mravy, byla by pak neplatná vůbec podle § 39 občanského zákoníku. Jako příklad uvádí M. Holub a J. Bičovský (2006) sázku, která byla uzavřena za účelem nedovolené činnosti anebo mohla být jen s použitím takové činnosti realizována.¹⁰

Smlouvy o sázce a hře dávají vzniknout naturálním závazkům. Tyto vztahy jsou od počátku svého vzniku nežalovatelné a nevymahatelné u soudu.

Z judikatury:

V níže uvedených případech, se soudy zabývaly problematikou vymahatelnosti výhry dle ustanovení §§ 845 a 846 občanského zákoníku v souvislosti s existencí či neexistencí platného úředního povolení, případně s tím, komu bylo toto povolení uděleno. Při srovnání rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích a Nejvyššího soudu z roku 1995, resp. 2000 a nálezu Ústavního soudu z roku 2006 lze vysledovat změnu v rozhodovací praxi ohledně případů, kdy byla výhra dosažena na hracím přístroji, který nebyl úředně povolen.

1) Rozsudek Nejvyššího soudu v ČR, 29. 10. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1396/96

„ Výhra ze hry není naturální obligací (§ 845 odst. 1 obč. zák.) jen proto, že hrací přístroj, jehož provoz byl úředně povolen, neobsluhuje přímo provozovatel, nýbrž osoba, v jejíž provozovně je přístroj umístěn.“

⁹ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2008, 2175 s.

¹⁰ HOLUB, M., FIALA, J., BIČOVSKÝ, J. Občanský zákoník, poznámkové vydání s judikaturou. 12. vydání. Linde Praha, a.s., 2006. 818 s.

V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud ČR judikoval, že je podstatné, zda je splněna podmínka existence platného úředního povolení k provozování hracího přístroje, na němž je výhra dosažena a nikoli to, že povolení nebylo vydáno tomu, kdo provozuje podnik, v němž je přístroj umístěn.¹¹

2) R ci 9/1997

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích, 2. listopadu 1995, sp. zn. 8 Co 1799/95

„Zákaz vymáhání výher ze sázek a her podle kogentního ustanovení § 845 o. z. nelze v konkrétním případě řešit poukazem na ustanovení § 3o.z.“

V případě, že žalovaný neměl platné úřední povolení ve smyslu zákona č. 202/1990 Sb. k provozování hracího přístroje, nestačí skutečnost, že měl jako předmět činnosti u obchodního rejstříku zapsáno i provozování výherních hracích automatů. V takovém případě nemůže být uvažováno o výjimce obsažené v § 846 občanského zákoníku, pro poskytnutí soudní ochrany smlouvám uzavíraným při hře a sázce. Naopak je zcela jednoznačné, že je třeba aplikovat ustanovení § 845 odst. 1 občanského zákoníku, což znamená, že výhru nelze vymáhat. Jestliže tedy zákon výslovně stanoví, že tato výhra není soudně vymahatelná, nelze nárok na výplatu ze hry a sázky konstituovat na základě ustanovení § 3 občanského zákoníku¹²

3) SR ci. 6/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, 29. června 2000, sp. zn. 33 Cdo 1188/99

„I. Pro posouzení, zda pohledávka vzniklá ze závazkového právního vztahu ze hry na hracím přístroji je pouze naturální obligací či nikoliv, je z hlediska ustanovení §§ 845 a 846 občanského zákoníku rozhodující, zda výhra byla dosažena na hracím přístroji, jehož provoz byl úředně povolen. Tato podmínka nebyla v daném případě splněna.“

¹¹ 3 Cdon 1396/96, Právní rozhledy, č. 5, 1998, 251 s. [Program] ASPI pro Windows verze 12+

¹² MALAST, J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 265-266 s.

II. Nejvyšší soud nesdílí ani stanovisko odvolacího soudu, že výhra je soudně vymahatelná, protože žalobce nemohl předpokládat, že provoz sázkových her pomocí daného hracího přístroje není úředně povolen, neboť tento přístroj byl v běžném provozu.“¹³

Tímto případem se později na základě ústavní stížnosti zabýval i Ústavní soud.

4) Nález Ústavního soudu ČR, III. ÚS 58/04 ze dne 16. března 2006

Právo na soudní a jinou právní ochranu

V rámci svého rozhodnutí Ústavní soud nejprve shrnul dosavadní průběh řízení. Základem pro daný spor byla situace, kdy v herně v centru Prahy byla dosažena výhra na výherním hracím automatu, která nebyla výherci vyplacena. Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 3. září (22 C 96/95-56) uložil vedlejší účastnici (vystupovala v právním postavení žalovaného v řízení před obecnými soudy) povinnost zaplatit stěžovateli (vystupoval před obecnými soudy jako žalobce) částku 62 804 Kč s úrokem s prodlení. K odvolání vedlejší účastnice Městský soud v Praze doplnil dokazování a zjistil, že vedlejší účastnici bylo povoleno provozování 13 kusů hracích přístrojů, přičemž dle přílohy rozhodnutí byl na pozici 6 uveden hrací přístroj „MULTIWIN“. Z důvodů poruchy byl tento přístroj vyměněn servisním technikem vlastníka za jiný hrací přístroj „JOLY CARD“, na kterém byla výhra dosažena. Odvolací soud dospěl k právnímu názoru, že předmětná výhra je vymahatelná ve smyslu ustanovením § 846 občanského zákoníku za předpokladu, že výhry bylo dosaženo v souladu s právními předpisy v provozovně. Závěr, ke kterému došel Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 29. června 2000 (33 Cdo 1188/99-216) byl již citován výše. Tímto rozsudkem Nejvyšší soud ČR zrušil rozsudek Městského soudu v Praze i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8. Obvodní soud následně žalobu zamítl, Městský soud v Praze rozsudek soudu I. stupně pak změnil jen co do výroku o nákladech řízení. Dovolání podal stěžovatel i vedlejší účastnice, dovolání stěžovatele Nejvyšší soud ČR odmítl bez odůvodnění z důvodu jeho nepřipustnosti, řízení o dovolání vedlejší účastnice bylo zastaveno.

Ústavní soud ve svém nálezu konstatoval, že ústavní stížnost je přípustná a ve svém rozhodnutí zrušil rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu I. stupně, a to s následujícím odůvodněním:

„ Porušením veřejnoprávní povinnosti (nahrazením povoleného automatu nepovoleným, byť z důvodu poruchy, a jeho provozováním v rozporu se zákonem o loteriích) nelze získat pro-

¹³ MALAST, J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 167 s.

spěch v rovině soukromoprávní (nemožnost stěžovatele domoci se výhry podle § 845 obč. zák., na níž by v případě řádného provozování automatu vedlejší účastníci měli podle § 846 obč. zák. nárok). Stěžovatel nadto neměl žádnou možnost skutečnost, že vedlejší účastnice předmětný automat provozuje bez povolení, ověřit. Naopak byl v dobré víře, že v herně jsou provozovány automaty v souladu s právními předpisy (zákonem o loteriích). V dané věci je tedy zřejmé, že stěžovatel byl v důsledku protiprávního jednání vedlejší účastnice – provozování nepovoleného automatu, což je v rozporu se zákonem o loteriích – poškozen. Porušení práva na soudní ochranu (čl. 90 Ústavy ČR, čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) spatřuje Ústavní soud ve skutečnosti, že se obecné soudy nezabývaly tím, zda stěžovateli vznikla v dané věci postupem vedlejší účastnice odškodnitelná újma, či nikoliv, případně v jaké výši (kupř. dle § 420 a násl. obč. zák.), a to i přesto, že v civilním procesu se uplatňuje zásada soud zná právo (*iura novit curia*, § 121 o.s.ř.).¹⁴

V daném případě mi připadá správná argumentace stěžovatele, který tvrdí, že loterní zákon je právním předpisem veřejnoprávní povahy a neukládá žádnou povinnost občanovi, který se chce zúčastnit hry. Takový občan ani nemá povinnost se před zahájením hry přesvědčit, jestli každý jednotlivý automat byl veřejně povolen. Naopak skutečnost, že vlastník výherních hracích přístrojů provozuje tyto bez potřebného povolení, by měla naplňovat skutkovou podstatu trestného činu dle § 252 trestního zákoníku neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry, a proto by z tohoto svého protiprávního jednání neměl mít nijaké výhody na úkor hráče.

Dvořák (2006) taktéž uvádí, že ačkoli se Ústavní soud ve věci sice nezabýval přímo meritem sporu, jelikož jak sám konstatoval, interpretace ustanovení § 846 občanského zákoníku Nejvyšším soudem nebyla natolik extrémní, aby zasáhla do ústavně zaručeného práva stěžovatele, zdá se, že zde dochází k určitému obratu v dosavadní rozhodovací praxi soudů.¹⁵

Pokud byla ovšem smlouva o sázce a hře platně uzavřena a výhra byla dobrovolně vyplacena, nelze toto plnění považovat za bezdůvodné obohacení ve smyslu § 455 občanského zákoníku. U soudu nelze vymáhat ani půjčky, které byly vědomě poskytnuty do sázky a hry. Není-li ale tato vědomost věřitele dána, jednalo by se o smlouvu o půjčce podle § 657 občanského zákoníku, která již podléhá obecnému právnímu režimu. Výhry ze sázek a her ani plnění pohledávek z půjček vědomě poskytnutých do sázky nebo hry nelze platně právně za-

¹⁴ ÚS III. 58/04, Sbírka nálezů a usnesení ÚS, 40. ročník, 2006, 571 s. [Program] ASPI pro Windows verze 12+

¹⁵ DVOŘÁK, T. Zákon o loteriích a jiných podobných hrách, s poznámkami a souvisejícími předpisy. 2. vydání. Linde Praha, a.s., 2006. 34 s.

jistit ve smyslu §§ 544 až 558 občanského zákoníku. Žalovatelnost těchto nároků nezakládá ani písemné uznání závazku ze sázky a hry co do důvodu i výše podle § 558 občanského zákoníku. Tyto pohledávky není možné ani jednostranně započíst podle § 581 odst. 2 občanského zákoníku. Je ovšem možné, aby došlo k započtení vzájemnou dohodou mezi dlužníkem a věřitelem ve smyslu § 581 odst. 3 občanského zákoníku. A stejně tak mohou být vzniklé pohledávky a závazky způsobilé stát se předmětem dohody o vzdání se práva podle § 547 občanského zákoníku.

Občanský zákoník dále stanoví v odstavci druhém § 845, že stejně jako sázka a hra se posuzuje i los. Smysl a důvod tohoto ustanovení je třeba podle K. Kramáře a A. Hušáka (2006) hledat v původní úpravě § 1273 ABGB, která byla i zdrojem úpravy z roku 1950 a tudíž i úpravy dnešní.

„ Los mezi soukromými osobami, směřující k sázce nebo hře, posuzuje se podle předpisů ustanovených pro sázky a hry. Má-li však býti losem rozhodnuto o dělení, volbě nebo rozepři, uplatní se při tom práva ostatních smluv. “

Z původní úpravy vyplývá, že pojem losu je pojmem vícevýznamovým a podle toho, který ze svých významů v konkrétním případě vyjadřuje, se pak uplatní buď úprava týkající se sázek a her nebo úprava jiná.¹⁶

Dva významy pojmu los v platném právu uvádí i D. Hendrych (2003).

1. Los je věc, zpravidla pak listina, výjimečně i jiná movitá věc dokládající uzavření smlouvy o sázce nebo hře, která zakládá oprávnění, popř. nárok svého držitele na převzetí případné výhry. Podle platné právní úpravy není los cenným papírem (§ 1 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech) a nemůže být ani předmětem umoření (§ 185i odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád).

2. Los je zvláštním způsobem rozhodování založeným výlučně na náhodě, používaným podle některých zákonů v situacích, kdy se uplatnění náhody pro výběr mezi různými možnostmi jeví jako nejvhodnější např. z hlediska spravedlnosti, technické jednoduchosti uskutečnění tohoto výběru a podobně. Například podle zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR určuje Státní volební komise losem číslo, kterým budou označeny hlasovací lístky politických stran pro volby do Poslanecké sněmovny. Los v tomto případě není listinou

¹⁶ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 27-28 s.

dokazující uzavření smluvního vztahu. Losování lze zpravidla uskutečnit jakoukoliv vhodnou formou.¹⁷

V § 846 vymezuje občanský zákoník okruh sázek a her, na které nedopadá úprava paragrafu předcházejícího. Obdobně jako § 845 odst. 2 je i toto ustanovení výkladově nejasné. V souladu s předpisy obchodního práva by mělo být interpretováno tak, že § 845 neplatí, jde-li o podnikatelskou činnost spočívající v provozování sázky a hry, která byla úředně povolena.¹⁸ Výhry ze sázek a her, na které nedopadá ustanovení § 845 občanského zákoníku, jsou tedy právně vymahatelné jako jiné závazky.

Sázka a hra je v občanském zákoníku upravena i v rámci hlavy páté „Spotřebitelské smlouvy“ části první „Obecná ustanovení“, a to v § 53. Konkrétně se jedná o možnost odstoupení od smlouvy uzavřené s použitím prostředků komunikace na dálku. Smlouvy „spočívající ve hře nebo loterii“ jsou uvedeny v taxativním výčtu smluv, od nichž takto odstoupit nelze. Tato úprava promítá do zákona skutečnost, že možnost takového odstoupení od smlouvy (zákon umožňuje odstoupit od smlouvy uzavřené s pomocí prostředků komunikace na dálku do 14 dnů od převzetí plnění) by znamenala faktickou likvidaci provozování loterií a jiných podobných her moderními elektronickými prostředky.

4. Veřejnoprávní úprava

V oblasti veřejného práva jsou sázky a hry upraveny především v normách práva správního, finančního a trestního. Kromě loterního zákona dopadají na provoz hazardních her příslušná ustanovení zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

4.1. Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách

Převážně veřejnoprávním předpisem je i **loterní zákon č. 202/ 1990 Sb.**, který svým obsahem představuje veřejnoprávní modifikaci právních vztahů sázky a hry. Loterní zákon je zvláštním zákonem k občanskému a obchodnímu zákoníku.

¹⁷ HENDRYCH, D. a kol. Právníký slovník. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2003. 350 s.

¹⁸ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 30 s.

Předmětem jeho úpravy jsou *veřejnoprávní předpoklady pro uskutečňování vymezeného okruhu občanskoprávních smluvních vztahů sázek a her, tzv. loterií a jiných podobných her*.¹⁹

Po úvodních ustanoveních zákona následují části první až pátá, které jsou věnovány jednotlivým skupinám her, poslední část šestá je pak nazvána Ustanovení společná, přechodná a závěrečná.

Jak již bylo uvedeno výše, obsahuje zákon ve svém § 1 definici pojmu „loterie a jiná podobná hra“. V § 2 je obsažen demonstrativní výčet těchto loterií a jiných podobných her. Patří sem mimo jiné peněžité nebo věcné loterie, tomboly, číselné loterie, okamžité loterie a dále pak různé druhy sázkových her. Kdo může být provozovatelem loterie nebo jiné podobné hry, stanoví zákon obecně v ustanovení § 1 odst. 6.

§ 1

(6) Provozovatelem loterie nebo jiné podobné hry může být jen právnická osoba se sídlem na území České republiky, které oprávněný orgán vydal povolení k provozování loterie nebo jiné podobné hry.

Některá speciální pravidla, týkající se jednotlivých druhů povolovaných her, jsou pak obsažena v § 4 odst. 6 až 8.

V § 4 odst. 1 pak loterní zákon stanoví, že loterie a jiné podobné hry mohou být provozovány pouze na základě povolení vydaného příslušným orgánem. Povolení k provozování loterií a jiných podobných her vydávají na žádost obecní úřady, krajské úřady a Ministerstvo financí a to podle jednotlivých druhů her. Zákon dále stanoví obecné předpoklady pro vznik oprávnění provozovat loterie a jiné podobné hry a to zejména v § 4 odst. 2, § 4a a § 4b.

§ 4

(2) Povolení se vydá, jestliže provozování loterií a jiných podobných her je v souladu s jinými právními předpisy, nenarušuje veřejný pořádek, je zaručeno jejich řádné provozování včetně řádného technického vybavení a bude-li na sociální, zdravotní, sportovní, ekologický, kulturní nebo jinak veřejně prospěšný účel použito částí výtěžku ve výši, která odpovídá v tabulce stanovenému procentu, to je nejméně 6% až 20% z rozdílu, o který příjem provozovatele, tvořený všemi vsazenými částkami ze všech jím provozovaných her podle §2 a §50 odst. 3, které pod-

¹⁹ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 36 s.

léhají vyúčtování v účetním období, převyšuje výhry vyplacené sázejícím, správní poplatky, místní poplatky a náklady státního dozoru (dále jen „část výtěžku“).

Podle § 4a je dále potřeba pro vydání povolení předložit doklad o bezúhonnosti fyzických osob, které u žadatele zaujímají rozhodující postavení. Zákon tyto osoby specifikuje a stanoví, kdo se pro jeho účely považuje za bezúhonného. Další významný předpoklad je obsažen v § 4b a jedná se o složení tzv. jistoty žadatelem na zvláštním účtu u banky. Žadatel musí mít také předem připravené herní podmínky, tzv. herní plán (upraven v § 42), který povolující orgán vydaným rozhodnutím úředně schvaluje. Vedle těchto generálních předpokladů pro vydání povolení upravuje zákon ve své části druhé až páté také některé předpoklady zvláštní, vztahující se k jednotlivým druhům her.

U tzv. spotřebitelských soutěží se uplatňuje režim ohlašovací. Provozovatel jí ohlašuje místně příslušnému finančnímu úřadu, a to způsobem stanoveným v prováděcí vyhlášce Ministerstva financí č. 315/1999 Sb., o způsobu oznamování soutěží, anket a jiných akcí o ceny, které nejsou spotřebitelskou loterií.

Zákon dále stanoví, kdo může být stranou smlouvy o loterii. Podle § 1 odst. 7 může být účastníkem loterie nebo jiné podobné hry jen fyzická osoba, která dovršila 18 let věku a která předem v hotovosti či bezhotovostně uhradila vklad. Osobám mladším 18 let je účast na loteriích a jiných podobných hrách zakázána. Provozovatel loterií a jiných podobných her musí učinit taková opatření, aby se tyto osoby nemohly hry zúčastnit.

V § 4 odst. 4 loterního zákona je vymezen pojem „provozování loterií a jiných podobných her“. Tento pojem dle zákona zahrnuje

- činnost směřující k uvedení hry do provozu
- činnost spočívající v řádném ukončení a vyúčtování hry
- všechny další činnosti, které je provozovatel povinen vykonávat na základě kterýchkoliv jiných právních předpisů²⁰

Zákon dále upravuje povinnosti provozovatelů při provozování loterií a jiných podobných her, i zde lze rozlišit povinnosti obecnější povahy a povinnosti zvláštní, týkající se jen některých her.

²⁰ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 63 s.

V § 50 loterního zákona, který nese název „Zmocňovací ustanovení“, je upraveno zmocnění Ministerstva financí k vydávání vyhlášek.

Podle odstavce prvního může Ministerstvo vyhláškou zvýšit nejvyšší vsazenou částku na jednu hru a nejvyšší výhru v jedné hře, nejvyšší hodinovou prohru a upravit náležitosti známky dle § 18 odst. 6 loterního zákona. Toto zmocnění bylo realizováno vyhláškou Ministerstva financí ČR č. 223/1993 Sb., o hracích přístrojích.

Odstavec 2 § 50 loterního zákona zmocňuje Ministerstvo, aby stanovilo podrobnosti a bližší podmínky pro monitorování a uchovávání záznamů podle § 37 loterního zákona. Zákonné zmocnění bylo realizováno vyhláškou Ministerstva financí ČR č. 285/1998 Sb., o podmínkách monitorování a uchovávání záznamů v kasinu.

Třetí existující prováděcí vyhláška k loternímu zákonu je vydána na základě § 1 odst. 4 loterního zákona. Jedná se o vyhlášku Ministerstva financí č. 315/1999 Sb., o způsobu oznamování soutěží, anket a jiných akcí o ceny, které nejsou spotřebitelskou loterií.

V § 50 odst. 4 se nalézá i zmocnění obcí, stanovit obecně závaznou vyhláškou vydanou v samostatné působnosti, že výherní hrací přístroje mohou být provozovány pouze na místech a v čase vyhláškou určených, nebo stanovit, na kterých veřejně přístupných místech v obci je provozování výherních hracích přístrojů zakázáno. Obdobné zmocnění se nalézá i v § 17 odst. 11, který se týká umístění hracích přístrojů za účelem jejich provozování. Tyto přístroje nemohou být provozovány například ve školách nebo v zařízeních sociální a zdravotní péče. Obec pak může vyhláškou stanovit okruh vzdálenosti do 100 m od těchto budov, kde nemohou být taktéž provozovány.

4.2. Potřeba novelizace loterního zákona

Loterní zákon se již dlouhou dobu významně nezměnil. Poslední klíčová novela, která umožnila obcím omezit na jejich území výherní hrací automaty, nabyla účinnosti dne 1. 1. 1999. O legislativních problémech se změnou loterního zákona, která je všeobecně považována za nutnou, se zmiňuje senátor Josef Novotný (2008).²¹ Dosavadní neúspěšné pokusy o novelizaci tohoto zákona měly zejména za cíl omezit hazardní průmysl a reagovat na technický rozvoj v této oblasti. Nové technické hry jako videoloterní terminály, elektronické rulety a kostky totiž může Ministerstvo financí povolovat za využití výjimky v § 50 odst. 3 loterního

²¹ NOVOTNÝ, J. Studie hazardních her v České republice a navrhované změny. Květen 2008. Senát Parlamentu České republiky. 6 s.

zákona i do míst, kde by dle zákona nemohly být umístěny ani výherní hrací přístroje. Tyto nové technické hry jsou přitom mnohem nebezpečnější než klasické výherní hrací přístroje. Není zde omezená výše sázek a hráči na nich mohou mnohem rychleji prohrát své peníze.

Vláda se pokusila předložit svůj návrh novely zákona o loteriích již v roce 2005, ten však byl ze schůze Poslanecké sněmovny stažen ještě před volbami, které se konaly v následujícím roce, a poslanci jeho projednání tedy vůbec neumožnili. Koncem roku 2006 byla v Senátu zamítnuta senátní novela loterního zákona, která upravovala režim kasin, měla rozšířit vliv obcí na povolování heren na svém území a omezit právo Ministerstva financí povolovat nové sázkové hry bez časového omezení. Senát poté vyzval vládu, aby urychleně připravila legislativní úpravy, směřující k regulaci hazardu. V dubnu 2008 pověřilo Ministerstvo financí externí firmu přípravou věcného záměru nového loterního zákona. Poslední informace k novému hernímu zákonu na webových stránkách Ministerstva financí pochází ze září 2008, kdy Ministerstvo zveřejnilo předpokládaný návrh struktury nového zákona, a zahájilo druhou fázi veřejné diskuze k přípravě nového herního zákona.²² V současné době to tedy vypadá, že nového herního zákona se dočkáme až za několik let a do té doby bude nejspíš loterní zákon ještě novelizován.

V dubnu 2010 se nacházely v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky (dále jen „*Poslanecká sněmovna*“) v různých stádiích projednávání hned čtyři návrhy novelizace loterního zákona.²³ Již v dubnu 2008 byl Senátu Parlamentu České republiky (dále jen „*Senát*“) předložen senátní návrh novely loterního zákona, který mimo jiné zakazuje distanční sázení. Poté co byl návrh Senátem schválen, bude projednáván Poslaneckou sněmovnou. Poslanecké sněmovně byl dále předložen návrh novely loterního zákona, jehož autorem je Zastupitelstvo hlavního města Prahy a dva návrhy novel pocházející od různých skupin poslanců. Právě jeden z těchto návrhů, který byl v polovině dubna 2010 projednáván na schůzi Poslanecké sněmovny, vyvolal poměrně značný zájem médií a veřejnosti. Důvodem tohoto zájmu byl pozměňovací návrh rozpočtového výboru, dle kterého by obce, na jejichž území má být loterie nebo jiná podobná hra provozována, nebyly účastníkem řízení o vydání příslušného povolení a o vydání povolení by rozhodovalo pouze Ministerstvo financí. S tímto zněním zákona nesouhlasili zejména starostové jednotlivých obcí, kterým se nelíbilo, že by takto ztratili vliv na umístění hracích přístrojů na území svých obcí. Poslanecká sněmovna nakonec odhlasovala, že obce budou účastníky řízení o vydání příslušných povolení. Poslanecký návrh

²² Dostupné na <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/hernizakon.html> [cit 24. 4. 2010]

²³ Dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?o=5&vr=89> [cit. 16. 4. 2010]

zákonu bude dále projednávat Senát a lze očekávat, že bude ještě měněn. Vzhledem k blízkému se termínu voleb do Poslanecké sněmovny je otázkou, zda novela loterního zákona vstoupí vůbec v platnost.

4.3. Obce a města proti hazardu

Do boje s hazardem se vložila i některá česká města, která se rozhodla v roce 2007 založit Sdružení měst a obcí proti hazardu. Zakládajícími městy byla Aš, Bohumín, Děčín, Jičín a Velké Meziříčí. Smyslem tohoto sdružení je zejména jednotný postup, výměna informací a prosazování zavádění evropských pravidel a standardů v provozování hazardních her. Města a obce si dobře uvědomují dopad hazardních her na své obyvatele a jejich tlaky vyústily už v roce 1998 v novelizaci loterního zákona. Ta jim umožnila regulaci výherních hracích přístrojů na svém území. Provozovatelé hazardu si však záhy prosadili povolování her přes Ministerstvo financí podle § 50 odst. 3 loterního zákona a do obcí začaly být povolovány rulety, kostky a jiné hry, na které se vyhlášky obcí nevztahovaly. Mezi nová nebezpečí patří centrální loterní systémy s interaktivními videoloterními terminály, jež vypadají podobně jako výherní hrací přístroje, ale nemusí se u nich dodržovat limity sázek ani výher. Ministerstvo financí je povoluje na neomezenou dobu, jsou umísťovány téměř kdekoli a neplatí pro ně ani omezení nutná v kasinech. Důvodem obrovského a nekontrolovatelného rozvoje hazardních her je podle měst a obcí zejména benevolentní česká legislativa.²⁴

V současné době je zatím situace taková, že města sice mohou prostřednictvím obecně závazných vyhlášek regulovat na svém území výherní hrací přístroje, což se jim poměrně i daří, ty jsou však hojně nahrazovány daleko nebezpečnějšími interaktivními videoloterními terminály, a regulace tím v podstatě ztrácí svůj smysl. Loterní zákon dosud neobsahuje vymezení pojmu interaktivní videoloterní terminály. Výše zmiňovaná novela loterního zákona pocházející od Zastupitelstva hlavního města Prahy se zaměřuje právě na tyto videoloterní terminály a navrhuje jednak zahrnout jejich definice do loterního zákona a dále umožnit obcím také regulovat vyhláškou místa, kde mohou být provozovány.

Dle mého názoru by se obce v zájmu svých občanů měly podílet na regulaci hazardu co nejvíce, což zahrnuje i jejich možnost rozhodovat, kde na jejich území mohou být hazardní hry provozovány. Domnívám se, že současný rozmach hazardu v naší zemi je vskutku alarmující a osobně bych byla pro jeho co nejpřísnější regulaci, přičemž v tomto ohledu spatřuji

²⁴ ŠTASTNÝ, J. Sdružení měst a obcí proti hazardu. Parlamentní listy. 2007, 7/8,14-15 s.

jako ideální, aby se co nejvíce angažovali místní zastupitelé, kteří mají o dané problematice ve své obci nejlepší přehled.

4.4. Daňová úprava

Zákonná konstrukce odvodu části výtěžku podle loterního zákona ve velké míře modifikuje aplikaci obecného daňového systému na tuto oblast. Co se týká koncepce zdanění výher, uplatňují se dva názory. Jeden namítá, že by se jednalo o dvojí zdanění, neboť účastník sází či hraje za prostředky, z kterých byla již daň uhrazena. Opačný přístup se naopak daní zastává proto, že stát umožňuje poplatníkovi riskovat a případně získat bezpracně finanční obnos. Legislativní ztvárnění zatím nachází spíše přístup první.²⁵

Podle § 10 odst. 3 písm. b) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu jsou od daně osvobozeny výhry z loterií, sázek a podobných her provozovaných na základě povolení vydaného podle zvláštních předpisů nebo na základě obdobných předpisů vydaných v členských státech Evropské unie nebo dalších státech, které tvoří Evropský hospodářský prostor. Obdobně jsou od daně osvobozeny podle § 19 odst. 1 písm. g) i příjmy z loterií a jiných podobných her, u nichž bylo povolení k provozování vydáno podle § 4 odst. 2 zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách.

Naopak výhry ze smluv o sázce nebo hře uskutečněných na nepodnikatelském základě nebo na podnikatelském základě uskutečněných v jiných zemích, než ve státech Evropské unie nebo dalších státech tvořících Evropský hospodářský prostor, dani z příjmu podléhají.²⁶

5. Trestněprávní úprava

5.1. Hazardní hry

Podle dnešní právní úpravy není v České republice hraní hazardních her postihováno jako trestný čin ani jako přestupek. Jinak tomu je v některých cizích státech, jejichž trestní zákony takovou hru postihují a jinak tomu bylo i na našem území v dobách minulých. Výše zmiňovaný Slovník veřejného práva československého obsahuje ve svém svazku prvním heslo „*Hazardní hry*“, pod nímž se můžeme seznámit se stručným historickým vývojem zákazu a trestnosti hazardních her, jako i s úpravou v období první republiky.

²⁵ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 84-85 s.

²⁶ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 86 s.

Historickými prameny zákazu a trestnosti hazardních her byly četné herní patenty, z nichž poslední byl vydán Josefem II. v roce 1784. Tyto formálně vedlejší trestní zákony byly včleněny do obecného trestního zákona teprve josefínským trestním zákonem z roku 1787 a to tak, že trestní zákon obsahoval pouze blanketní normu, vedle níž zůstal zmíněný herní patent v platnosti. Trestní zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, který nabyl účinnosti dne 1.9.1852, pak vedle blanketní normy, která odkazovala na jmenovité zákazy vydané zvláštními předpisy, postihoval ve svém § 522 trestem přímo veškeré hazardní hry. V níže citované podobě byl § 522 obsažen v trestním zákoně č. 117/1852 ř.z. v jeho znění platném do 31.3.1929.

§ 522

Zapovězené hry. Trest

Pro hraní všelijakých her hazardních čili naprosto odvážných a také všelikých her takových, které zvláštními předpisy zejména jsou zapovězeny, trestají se jak hráči tak i ten, kdo ve svém příbytku hráti dovolí, za každý takový přestupek pokutou 500 až 45 000 tisíc korun, z čehož třetina vydobytá případně udavači, a pakli by tento sám měl býti trestán, promine se mu také trest docela.

Cizozemci, kteří pro tento přestupek trestu propadnou, bud'ěž z říše vyhoštění.

Obdobné ustanovení obsahoval v § 796 i zákon č.19/1855 ř.z., vojenský trestní zákon o zločinech a přečinech, který nabyl účinnosti dne 1.7.1855 a byl zrušen zákonem č. 86/1950 ke dni 1.8.1950. Následující znění § 796 zákona č. 19/1855 ř.z. odpovídá poslednímu stavu před jeho zrušením.

§ 796

Zapovězené hry

Pro hraní všelijakých her hazardních čili naprosto odvážných a také všelikých her takových, které zvláštními předpisy zejména jsou zapovězeny, trestají se jak hráči tak i ten, kdo ve svém příbytku hráti dovolí, za každý případ tohoto přečinu pokutou od dvaceti až do tisíce osmi set korun, z čehož třetina vydobytá případně udavači a pakli by tento sám trestán býti měl, promine se mu také trest docela.

Též bud'te důstojníci, úředníci a ostatní v § 33 uvedené osoby podle okolností odsouzeni ku propuštění a nesloužící cizozemci, kteří pro tento přečin trestu propadnou, z říše vyhoštění.

Trestní zákon z roku 1852 zůstal rozhodujícím předpisem ohledně trestání hazardních her i za první republiky, účinnosti pozbyl až dne 1. 8. 1950. Pojem hazardní hry ovšem sám zákon nevymezoval, mluvil jen o hazardní nebo naprosto odvážné hře. Byly sem tudíž řazeny jak hry, při nichž výhra nebo ztráta závisí výlučně na náhodě, tak i tzv. smíšené hry, kdy výsledek závisí převážně na náhodě, tudíž dovednost, výpočet nebo síla hráčů mají jen podřadný význam. Při takovém vymezení pojmu měla velký význam judikatura, která musela v konkrétních případech určit, zda daná hra je hrou hazardní. Vedle her hazardních znalo tehdejší platné právo i hry jmenovitě zakázané. U těchto her pak již nebylo nutné zkoumat, zda se jedná o hry hazardní, protože byly již zvláštním předpisem za takové prohlášeny a zakázány. Od hazardních her bylo pak třeba odlišovat falešné hry, které byly trestné jako podvod.

Důvodem zákazu hazardních her byla ochrana mravnosti hospodářského života, která bývala hráčskou vášní ohrožena. Proto byla také daná trestní ustanovení zařazena do třinácté hlavy trestního zákona z roku 1852 jednající o přečinech a přestupcích proti veřejné mravopoctnosti. Podle judikatury byla pak trestná jen taková hra, která podle okolností konkrétního případu nebyla jen nevinnou zábavou, nýbrž byla zištná, hospodářsky a mravně zhoubná a rozněcovala nízké vášně. To samé platilo i o hrách výslovně zakázaných. Trestán byl podle daných ustanovení především hráč a to peněžitým trestem. Dále pak i osoba, která nechala jiné ve svém bytě hrát. Jiné osoby, které udržovaly herny, půjčovaly hrací náradí a tak dále, byly trestány pro návod nebo pomoc. Podmínkou trestnosti nebylo živnostenské nebo veřejné provozování hry. Pozůstatkem starých herních patentů bylo ustanovení, podle něhož připadá vydobytá třetina peněžitého trestu udavači. Na tuto prémii mělo nárok i četnictvo. Kromě toho se měl udavači, když by sám měl být potrestán, prominout vždy trest.²⁷

Od roku 1950 pak už nebylo hraní hazardních her postihováno jako trestný čin, nýbrž jako přestupek podle § 137 zákona č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, který nabyl účinnosti dne 1.8.1950, a to až do 1.7. 1961, kdy byl tento zákon zrušen zákonem č. 60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku.

§ 137

²⁷ Slovník veřejného práva československého, Svazek I., reprint původního vydání. EUROLEX BOHEMIA s.r.o. 2000. 707- 709 s.

Hazardní hry

(1) *Kdo hraje hazardní hru nebo poskytne k ní příležitost, bude potrestán pokutou do 12 500 Kč nebo veřejným pokáráním nebo odnětím svobody až na jeden měsíc.*

(2) *Kdo si i jen zčásti opatřuje prostředky, zejména peníze, hazardní hrou nebo poskytováním příležitosti k ní, bude potrestán pokutou do 125 000 Kč nebo veřejným pokáráním nebo odnětím svobody až na šest měsíců.*

V zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*trestní zákon*“) byly pak hazardní hry zmíněny dvakrát. Za prvé to bylo ve znění zákona platném do 16. 7. 1963 v jeho § 203, který upravoval trestný čin příživnictví.

§ 203

Příživnictví

Kdo se soustavně vyhýbá poctivé práci a opatřuje si prostředky k obživě prostitucí, hazardní hrou nebo jiným nekalým způsobem, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

Za další pak byly zmíněny od 1. 1. 1998 v § 24 trestního zákona, který upravuje podmíněné upuštění od potrestání s dohledem. Konkrétně v jeho čtvrtém odstavci, v němž bylo stanoveno, jaká přiměřená omezení nebo povinnosti může soud uložit pachateli, od jehož potrestání bylo podmíněčně upuštěno. Mezi těmito přiměřenými omezeními a povinnostmi bylo pod písmenem f) uvedeno zdržení se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek.

Ustanovení obdobné výše uvedenému § 24 obsahuje i trestní zákoník ve svém § 48, který taktéž obsahuje úpravu podmíněného upuštění od potrestání s dohledem. Dle § 48 odst. 4 písm. g) trestního zákoníku, může soud jako přiměřené omezení a přiměřenou povinnost uložit mimo jiné zdržení se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek.

Trestní zákoník nabyl účinnosti dne 1. 1. 2010. Tento nový trestní kodex reflektuje ve své zvláštní části změnu přístupu k trestněprávní ochraně významných společenských zájmů, což se projevilo mimo jiné v jeho nové systematice. Trestné činy související s problematikou loterií, her a sázek jsou upraveny v §213 Provozování nepoctivých her a sázek, v § 252 Neoprávněné provozování loterie a jiné podobné sázkové hry a taktéž v druhém odstavci § 201 Ohrožování výchovy dítěte.

5.2. § 213 – Provozování nepoctivých her a sázek

Hlava pátá – Trestné činy proti majetku

(1) Kdo provozuje peněžní nebo jinou podobnou hru nebo sázku, jejíž pravidla nezaručují rovné možnosti výhry všem účastníkům, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 větší škodu, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného větší prospěch.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(5) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Při srovnání nové úpravy trestného činu provozování nepoctivých her a sázek s jeho úpravou v trestním zákoně je zřejmé, že nová úprava je sice podrobnější, jinak však byla skutková podstata tohoto trestného činu v podstatě ze staré úpravy převzata. Tento trestný čin byl původně upraven pod § 250a trestního zákona, a to od jeho novely z roku 1991 (zákon č. 557/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon). Zákonem č. 253/1997 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon, byl pak trestný čin provozování nepoctivých her a sázek zařazen pod § 250c trestního zákona. Tímto zákonem byla do trestního zákona také doplněna ustanovení § 250a a § 250b, kdy nově § 250a upravoval trestný čin pojistného podvodu a § 250b trestný čin úvěrového podvodu. I v trestním zákoně byl trestný čin provozování nepoctivých her a sázek zařazen do hlavy páté upravující trestné činy proti majetku, a to v následujícím znění:

(1) Kdo provozuje peněžní nebo jinou podobnou hru nebo sázku, jejíž pravidla nezaručují rovné možnosti výhry všem účastníkům, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch.

Objektem trestného činu dle § 213 trestního zákoníku je zájem na poctivém provozování peněžních nebo jiných podobných her nebo sázek. Sekundárním objektem je pak cizí majetek.²⁸

Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v provozování peněžní nebo jiné podobné hry nebo sázky, jejíž pravidla nezaručují rovné možnosti výhry. Taktéž loterní zákon ve svém § 1 odst. 5 zakazuje loterie nebo jiné podobné hry, které nezaručují účastníkům hry rovné podmínky včetně možnosti výhry. Věcně se zde jedná o úpravu principu fair play. Především jde o to, aby měl každý hráč rovné naděje na výhru. Loterie, které toto nezaručují, jsou ex lege zakázány. Princip rovnosti ale nelze absolutizovat. Vždy bude fakticky zvýhodněna ta ze smluvních stran, která je např. ve vědomostní hře chytřejší apod. – to ovšem zákonu neodporuje.²⁹

Trestní zákoník zde pracuje s pojmem „peněžní nebo jiná podobná hra nebo sázka“. Musí se tedy jednat o hru či sázku podmíněnou poskytnutím vkladu, jehož návratnost se nezaručuje. V praxi jde především o tzv. řetězové hry (typu letadlo aj.), při kterých počet účastníků roste geometrickou řadou, a na počátku zapojené osoby mají možnost získat mnohonásobek svého vkladu na úkor pozdějších účastníků. Za „jinou podobnou hru“ se považují např. skořápky nebo tzv. placičky.³⁰

Pod toto ustanovení nespádají tzv. hazardní hry, tj. takové hry, při nichž výsledek závisí převážně nebo výlučně na náhodě. Základním znakem tohoto trestného činu totiž je, že peněžní hra nebo jiná podobná hra nebo sázka nezaručuje svými pravidly rovné možnosti výhry všem účastníkům.³¹

²⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1921 s.

²⁹ DVOŘÁK, T. Zákon o loteriích a jiných podobných hrách s poznámkami a souvisejícími předpisy. 2. vydání. Linde Praha, a.s., 2006. 23 s.

³⁰ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 94 s.

³¹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1922 s.

Jedná se o úmyslný trestný čin, jehož pachatelem je provozovatel peněžní hry nebo sázky, nikoli však účastník takové hry. Jednočinný souběh s trestným činem neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry podle §252 trestního zákoníku je možný.³²

V odstavci druhém § 213 trestního zákoníku jsou obsaženy okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, tj. odnětí svobody od šesti měsíců do tří let, v případě, že pachatel tohoto trestného činu byl v posledních třech letech za takový trestný čin odsouzen nebo potrestán. Pachatel, který se dopustil recidivy, je zde tedy zákonem trestán přísněji.³³

Tento trestný čin je třeba odlišovat od trestného činu podvodu podle § 209 trestního zákoníku. O podvod jde tehdy, když někdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou. U trestného činu podle § 213 trestního zákoníku ale nejde o uvedení někoho v omyl, neboť účastníci hry jsou zpravidla poměrně podrobně seznámeni s pravidly hry. Neuvědomují si však jejich důsledky, tj. že vzhledem ke konstrukci daných pravidel nemají naději na výhru. Pokud by ovšem při sázce nebo hře byl u účastníka vyvolán omyl nebo by bylo využíváno jeho omylu, šlo by o podvod ve smyslu § 209 trestního zákoníku – např. tzv. cinklé karty. Platí tedy, že je vyloučen jednočinný souběh trestného činu provozování nepoctivých her a sázek s trestným činem podvodu. Příklad podvodu v souvislosti s hrou na hracím přístroji lze nalézt i v judikatuře.

R tr. 16/2002

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR, 12. prosince 2001, sp. zn. Tpjn

302/2001

„Jednání pachatele spočívající v tom, že neoprávněně zasáhne do technického zařízení výherního hracího přístroje náležejícího jiné osobě v úmyslu uskutečnit na tomto přístroji hru bez vsazení k tomu potřebné finanční částky, může být posuzováno jako trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák., uskuteční-li sám takovou hru, kterou způsobí škodu nikoli nepatrnou, popř. i ve spolupachatelství (§9 odst. 2 tr. zák.) s další osobou, která za těchto okolností hru na tomto přístroji uskuteční.

³² KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 95 s.

³³ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1923 s.

Ke vzniku škody na cizím majetku dochází již uskutečněním takové hry, přičemž pro stanovení její výše je třeba vycházet z finanční částky potřebné ke hře, kterou pachatel (popř. spolupachatel) bez zaplacení uskutečnil, zvýšené o případnou výhru z takové hry.“³⁴

Z judikatury:

Jak již bylo výše zmíněno, trestný čin provozování nepoctivých her a sázek byl do našeho právního řádu zaveden až novelou trestního zákona v roce 1991, a to v souvislosti s nárůstem tzv. řetězových her nebo tzv. skořápek. Ve starší literatuře (zejména Vážný) lze proto nalézt judikáty, které se v souvislosti s nepoctivými loteriemi a losy týkají trestného činu podvodu. Následně jsou uvedeny některé příklady judikatury Nejvyššího soudu ČR (resp. ČSR) z první poloviny dvacátého století, vyjádření Generální prokuratury ČR a ČSFR k problematice nepoctivých her nazývaných „skořápky“ a „placičky“ a na závěr i jeden novější judikát Nejvyššího soudu z roku 2007.

Ve 20. až 40. letech dvacátého století judikoval tedy Nejvyšší soud ČR (resp. ČSR) ve spojitosti s nepoctivými hrami o trestném činu podvodu dle § 197 zákona č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích. Pro úplnost zde uvádím i ustanovení tohoto paragrafu ve znění zákona č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích ke dni 31. 3. 1929.

§ 197

Podvod

Kdo lstivým předstíráním nebo jednáním jiného uvede v omyl, jímž někdo, budiž to stát, obec nebo jiná osoba na svém majetku nebo na jiných právech má škodu trpěti; anebo, kdo v tom obmyslu a způsobem právě dotčeným užije omylu nebo nevědomosti jiného, dopustí se podvodu; nechť se k tomu dal svěsti zjištěností, náruživostí, obmyslem, aby tím někomu zjednal proti zákonu výhody nějaké, nebo jakýmkoliv obmyslem vedlejším.

V prvním z uvedených judikátů spatřuje Nejvyšší soud podvodné jednání pachatelů v předstírané neobratnosti v hazardní hře, jejímž účelem je přimět méně zkušené hráče k účasti ve hře. Dále se zde vyjadřuje i k rozdílu mezi trestným činem zapovězené hry, upraveným v § 522 zákona č. 117/1852 ř.z., pod který by spadalo vyzvání k účasti na hazardní hře a trestným činem podvodu dle § 197 zákona č. 117/1852 ř.z., pod který spadá takové vyzvání, je-li lstivé a uvádí vyzvaného v omyl.

³⁴ MALAST, J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 193 s.

1) Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, 7. května 1923, sp. zn. Kr II 114/22

„V tom, že řemeslní hráči karet zlákali koho v hazardní hru, vzbudivše v něm úmyslně omyl, že jsou hráči neobratnými, lze spatřovati skutkovou podstatu podvodu dle §u 197 tr. zák.

Z odůvodnění:

Byť i při hrách hazardních, o jakou tuto dle vlastního udání obžalovaných šlo, hrála náhoda převážnou roli, přece učí zkušenost a zjišťuje to soud též pro tento případ, že i zručnost hráčů, zejména hráčů ze zvyku nebo povolání, má velký vliv na výsledek hry, zvláště oproti osobám nezkušeným nebo méně zkušeným.

A byť i pouze nahodilé poškození v hazardní hře pojato bylo již ve skutkové podstatě §u 522 tr. zák., do níž spadalo by již pouhé vyzývání k účasti ve hře hazardní, má se věc jinak, jde-li o vyzývání za pomoci prostředku lstivého, uvádějící vyzvaného, v omyl o povaze spoluhráčů, vycházejících přímo na to, aby ho za využití své nepoměrně vyšší zběhlosti ve hře - jiných lstivých, podvodných prostředků rozsudek ovšem v tomto případě nezjistil - bezpečně obehrali a tím na majetku poškodili.

Je-li lstivým předstíráním nebo jednáním ve smyslu §u 197 tr. zák. každé k oklamání jiného čelící nebo jeho omylu využívající chování pachatelovo podle okolností případu způsobilé, oklamati (sb. víd. 4129; viz též sb. nejv. čs. soudu č. 293), nelze shledati právně pochybeným, shledal-li soud nalézací takové podvodné jednání i v tom, že obžalovaní v úmyslu uvedeném oklamali Floriána K-a, vzbudivše v něm úmyslně omyl, že jsou hráči neobratnými, a přiměvše ho tak k tomu, aby se s nimi pustil do hazardní hry. Že snad Florián K. pustil se do hry hazardní v domněnání, že sám snadno může obžalované obehrali, nemění ničeho na trestní odpovědnosti obžalovaných, ježto jejich podvodné jednání zůstalo by i pak trestným, kdyby poškozený sám byl měl úmysl využití na jich škodu jejich předstírané mu neobratnosti (§ 4 tr. zák.).³⁵

V dalších dvou uvedených judikátech Nejvyššího soudu, které pochází z dvacátých let minulého století, je řešen problém podvodného prodeje losů na splátky. Podvod lze dle prvního uvedeného judikátu Nejvyššího soudu spatřovat v tom, že prodávající vylákají od zákazníka první splátku, při čemž mu muselo být zřejmé, že zákazník již nebude mít prostředky na hrazení splátek dalších. Dle druhého z uvedených judikátů je pro skutkovou podstatu trestné-

³⁵ Kr II 114/22 VÁŽNÝ číslo vydání V ročník 1923. 253-254 s. . [Program] ASPI pro Windows verze 12+

ho činu podvodu spočívajícím v podvodném prodeji losů na splátky nepodstatné, zda by byli zákazníci s to platit další splátky.

2) Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, 7. květen 1927, sp. zn. Zm II 480/26

„I. Zločin podvodu vůbec (§ 197 tr. zák.) vyžaduje, by lstivé předstírání nebo jednání, směřující k vyvolání nebo k využitkování omylu nebo nevědomosti jiné osoby, bylo způsobilé, by vedlo k poškození, a by pachatel měl také úmysl někoho poškoditi.

II. Přiměl-li agent někoho ke koupi losů na splátky lstivým předstíráním (nepravdivými údaji), jednal v úmyslu poškoditi, nešlo-li mu o skutečné uzavření obchodu, nýbrž jen o to, by zákazníka poškodil vylákáním prvních splátek a získal tak provisi, ač již předem věděl nebo musel s tím počítati, že kupující nebude vůbec s to platiti další splátky, a že proto utrpí (při stornování obchodu) škodu ztrátou první splátky.

Z odůvodnění:

Budiž tu především poznamenáno, že koupě losů již sama o sobě jest vždy obchodem více méně odvážným, jehož riziko, jak již také podotkl nalézací soud, nese kupitel, a že aleatorní povaha každého takového obchodu má v zápětí, že bude vždy velká část účastníků nebo hráčů loterie poškozena o celou nebo částečnou kupní cenu zakoupených losů nebo aspoň na úrocích z této ceny, při čemž ekvivalent ze tuto hrozící majetkovou újmu spočívá v naději na výhru někdy velice značnou, kterážto naděje je pro hráče právě pobídkou k zakoupení losů, třebaže je to někdy pro ně spojeno s nemalými obětmi. To platí tím více o koupích losů na splátky, k nimž se odhodlávají z touhy po zbohatnutí neb aspoň po snadném majetkovém zisku zpravidla osoby nezámožné, hospodářsky méně dobře situované.

Odhodlá-li se však někdo k takové koupi losů na splátky, byť i uveden byv v omyl prodávajícím, jenž mu předstíral nepravdivé, ba nemožné výhody obchodu, a nedodrží-li pak, seznav pravý stav věci, ujednání o splátkách, nelze ještě podle toho, co shora řečeno v každém případě a bez výhrady říci, že škodu vzniklou kupujícímu ztrátou složených splátek způsobil mu alespoň v celém rozsahu rovnajícím se výši zaplacených splátek jedině prodávající svým lstivým předstíráním, neboli že celá tato škoda kupujícího je vždy v příčinné souvislosti s tímto lstivým předstíráním prodávajícího.

Bude proto v takových případech vždy nutno zabývati se i otázkou, zda a pokud si kupující nezavinil tuto škodu sám tím, že nezaplatil, ať již z té neb z oné příčiny, dalších smlu-

vených splátek a pokud lze vůbec tvrditi, že škoda pachateli způsobená přesahuje zločinnou hranici.

Po subjektivní stránce pak lze v takovém případě lstivého předstírání mluvit na straně prodávajícího neb agenta o podvodu jen tehdy, měl-li skutečně úmysl poškodit. Tento zlý úmysl bude tu ovšem vždy tenkrát, nejde-li pachateli o skutečné uzavření obchodu, nýbrž jen o to, by zákazníka poškodil vylákáním prvních splátek a získal tak přislíbenou provisi, ač již předem ví nebo musí s tím počítati, že kupující nebude vůbec s to platiti další splátky a že proto utrpí škodu ztrátou složené jím první splátky. Tento úmysl bude však třeba v každém jednotlivém případě bezpečně zjistiti, neboť nelze přehlédnouti, že odměna agenta je v případě dodržení smlouvy nepoměrně vyšší a proto jeho zájem na bíledni, by uzavíral obchody, jež dojdou také skutečně realizace. Naproti tomu stojí ovšem často zájem kupitelův, by se z tíživého závazku, jež ukvapeným uzavřením koupě na sebe vzal, a jehož tíživost pak teprve v celém rozsahu si uvědomil, vyvlékl.“³⁶

3) Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, 25. květen 1927, sp. zn. Zm I 764/26

„Skutková podstata zločinu podvodu (§ 197 tr. zák.) předpokládá příčinnou spojitost mezi podvodným jednáním (oklamáním) a vzešlou škodou v ten způsob, že vzbuzením nebo použitím omylu má býti oklamáný přiveden k nějakému jednání nebo opomenutí, z něhož jemu nebo někomu jinému má vzejíti škoda. Tato příčinná spojitost jest dána i tenkrát, učinil-li oklamáný nějaký náklad v předpokladu, že dosáhne tím účelu, jemu hospodářsky užitečného, a oklamáný je na majetku poškozen, ukázalo-li se že předpoklad byl mylný, že užitečného účelu nebylo lze dosáhnouti, že náklad byl učiněn marně.

Pro skutkovou podstatu podvodu, spáchaného nepravdivými údaji při prodeji losů na splátky, jest nerozhodno, zda zákazníci byli podle svých majetkových poměrů s to, by platili další splátky.

Z odůvodnění:

Dlužno podotknouti, že pro posouzení otázky, zdali jde o podvod čili nic, nezáleží ani na tom, zda byli zákazníci podle svých majetkových poměrů s to, by platili všech dvanáct po případě třináct splátek, poněvadž nepomýšleli, jak bylo již řečeno, vůbec na řádné placení více než tří splátek za účelem nabytí losů tu v úvahu přicházejících, nýbrž zaplatili, uvěřivše lstivým předstíráním obžalovaných, první splátku jen v předpokladu, že stačí zaplatiti pouze

³⁶ Zm II 480/26 VÁŽNÝ číslo vydání IX ročník 1927. 355-358 s. [Program] ASPI pro Windows verze 12+

tří měsíční splátky, by si zajistili nárok na výhru po případě vrácení zaplacených splátek, což se však ukázalo klamným.“³⁷

V posledním z judikátů uvedených ze sbírky Vážného se Nejvyšší soud ČSR přímo vyjadřuje ke hře zvané „pod skořápky“.

4) Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR, 4. prosince 1941, sp. zn. Zm I 753/41 (Vážný tr. 6780)

„Hráč hry „pod skořápky“, který z počátku zastírá svoji zručnost, jež vylučuje, aby v této hře prohrál, a který tím zláká poškozeného ke hře, do níž by se poškozený nepustil, kdyby znal pravý stav věci, páše podvod podle § 197 tr. zák.

Ke zločinu podvodu stačí, že pachatel zamýšlel způsobiti škodu vyšší než 2.000 K, i když byla pak skutečná škoda nižší.

Z okolností, že je dluh ze hry nežalovatelný, nelze ještě usuzovati, že bylo hráčovo lstivé jednání naprosto nezpůsobilé přivoditi škodu.“³⁸

Ke hram označovaným jako placičky a skořápky se později vyjádřila i Generální prokuratura ČR a ČSFR.

5) GP ČR – Spr 397/92

„K právnímu posouzení hry zvané „placičky“.

Při hře zvané „placičky“ se používá obratných manipulací, jež nelze odhaliti pouhým zrakem a provozovatel tak nemá rovné postavení vůči ostatním účastníkům hry. Právě proto lze spatřovat důvodně podstatu trestného jednání provozovatele hry v tom, že pravidla této hry, i když hlavní roli hrají zručnost a hbitost provozovatele hry, neposkytují stejné podmínky a možnosti výhry všem účastníkům. Podle § 250a tr. zák. možnost zneužití obratnosti provozovatele má za následek, že hra je nepoctivou. Postačí v takovém případě dokumentovat samotnou skutečnost, že provozovatel takovou hru provozoval, aniž je nutno dokazovat jakékoliv podvodné jednání. Subjektem tohoto trestného činu je tedy provozovatel hry, stejně jako je tomu v případě hry „skořápky“.

6) GP ČSFR – FGPr 418/92

³⁷ Zm I 764/26 VÁŽNÝ číslo vydání IX ročník 1927. 435-437 s. [Program] ASPI pro Windows verze 12+

³⁸ MALAST, J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 124 s.

„Stanovisko k výkladu trestnosti provozování hry zvané „skořápky“.

Tato hra spočívá v manipulaci se třemi skořápkami nebo častěji s malými nádobkami, položenými dnem vzhůru. Provozovatel hry vloží pod jednu z nádobek kuličku, krouživými pohyby po rovné ploše nádoby promíchá (zamění jejich polohu) a účastník má uhádnout, která z nádobek kuličku obsahuje. Provozovatel však při pohybu nádobek obratně kuličku přemístí, takže účastník hry prohrává sázku, i když označí tu nádobku, pod níž kulička původně byla. Provozovatelé této hry jsou vycvičeni tak, že manipulaci s kuličkou vůbec nelze postřehnout. Často bývá provozovatel smluven s dalšími společníky, kteří nádoby označují správně a vyhrávají vsazené částky, čímž svádějí ostatní účastníky ke hře. Téměř vždy provozovatel zpočátku úmyslně kuličku nepřemísťuje a nechává záměrně hráče vyhrát a teprve když je náležitě zainteresuje na hře, začíná s machinacemi.“

Již před účinností zákona č. 557/1991 Sb. (který zavedl do trestního zákona trestný čin provozování nepoctivých her a sázek pod § 250a) zaujala Generální prokuratura ČR stanovisko, že provozování hry zvané skořápky má být postihováno jako trestný čin podvodu podle §250 trestního zákona. Trestní postih byl však možný jen tehdy, bylo-li prokázáno, že provozovatel kuličku přemístil, ačkoliv účastníkům předstíral, že mění polohu nádobek. Takový důkaz byl velmi obtížný, protože manipulace by byla patrná nikoliv pouhýma očima, ale snad jen filmovým nebo podobným záznamem. Stanovisko proto doporučovalo, aby o podvodném charakteru hry byl vyžádán znalecký posudek z oboru varietní činnosti, popř. posudek z oboru psychologie. S tím však nelze podle Fenyka a Illkové (1995) souhlasit, protože důkaz o skutkové okolnosti v konkrétním případě nemůže být nahrazen znaleckým posudkem o obecných praktikách provozovatelů.

Tyto obtíže vedly k zavedení §250a do trestního zákona, který s účinností od 1. 1. 1992 upravoval postih provozovatelů nepoctivých her a sázek. Trestnost již nadále nezávisela na podvodném jednání pachatele, ale vycházela z podvodného charakteru hry. Do této kategorie je možné zařadit i hru zvanou skořápky. Z důvodů nerovného postavení provozovatele a účastníka hry jsou skořápky hrou nepoctivou a tudíž není třeba provozovateli dokazovat manipulaci s kuličkami, stačí, že hru jen provozoval.³⁹

V roce 2007 se ke hře skořápky vyjádřil i Nejvyšší soud.

³⁹ FENYK, J., ILLKOVÁ, P. Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu zákonu – Výňatky z hmotněprávních rozhodnutí a stanovisek, 1918-1995. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 1995. 731-732 s.

7) Usnesení Nejvyššího soudu ČR, 23. března 2007, sp. zn. Tdo 48/2007

„ I. K uplatnění znaku „provozuje jinou podobnou peněžní hru nebo sázku“ není nutné, aby provozovatel fakticky uzavřel sázku s některým z hráčů nebo, aby bylo dokonce prokázáno, že tuto sázku vyhrál. Zmíněný znak je naplněn již tím, že obviněný možnost zapojení do hry nabízel procházejícím osobám.

II. Hra „skořápky“, resp. „placičky“, je hrou, jíž se účastní jednak její provozovatel, využívající své zručnosti při přemísťování koleček z místa na místo, a dále pak třetí osoba, která proti provozovateli sází peníze a snaží se uhodnout, na kterém místě se nachází označené kolečko poté, co s nimi provozovatel nějakou dobu manipuloval. Člověk běžných schopností není schopen tyto přesuny spolehlivě sledovat, resp. je postřehnout a zaznamenat, pročez za takové situace pouze hádá, kde se kolečko nachází a při jejich celkovém počtu tři je tedy pravděpodobnost provozovatele na výhru dvakrát vyšší. Je tedy zřejmé, že tato hra rovné možnosti výhry pro účastníky nezaručuje.“⁴⁰

5.3. § 252 – Neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry

Hlava VI. – Trestné činy hospodářské

Díl 3 – Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou

(1) Kdo neoprávněně provozuje, organizuje, propaguje nebo zprostředkovává loterii nebo podobnou sázkovou hru, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán,

*a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo
b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.*

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

V novém trestním zákoníku dochází v úpravě trestného činu neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry oproti úpravě dle § 118a trestního zákona k rozšíření v základní skutkové podstatě o neoprávněné organizování, propagaci a zprostředkování loterie

⁴⁰ MALAST, J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 250 s.

nebo podobné sázkové hry. Tento trestný čin je shodně jako v předchozí právní úpravě zařazen mezi trestné činy hospodářské, přičemž skutečnost, že se jedná až o hlavu šestou na rozdíl od hlavy druhé, ve které byly obsaženy trestné činy hospodářské v trestním zákoně, odráží již výše zmiňovanou změnu v systematice zvláštní části trestního zákoníku.

Trestný čin neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry byl původně zařazen do hlavy druhé, oddílu prvního trestního zákona nazvaného Trestné činy proti hospodářské soustavě, kam se dostal novelou z roku 1993 (zákon č. 290/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon a zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích). Důvody pro zařazení tohoto paragrafu do trestního zákona shrnuje ve svém článku prof. Šámal (1994).

„Dosavadní trestný čin provozování nepoctivých her a sázek podle § 250a TrZ postihuje pouze provozování peněžní hry nebo sázky, jejíž pravidla nezaručují rovné možnosti výhry všem účastníkům. V poslední době se začaly vyskytovat nikoli ojedinělé případy neoprávněného provozování loterie nebo podobné sázkové hry, zejména v souvislosti s dostihy, kde provozovatel takové loterie její účastníky předem neznevýhodňuje ani nepoškozuje a zaručuje jim rovné postavení a stejné možnosti výhry (pomine-li se možnost, že provozovatel takové sázkové hry někdy učiní taková opatření, aby jiné osoby ovlivnily výsledek rozhodný pro vyplácení výher). Provozování takové nedovolené sázkové hry přináší obrovské zisky, které nejsou pochopitelně zdaněny, a má zpravidla povahu neoprávněného podnikání. Trestnímu postihu za tento trestný čin většinou však brání skutečnost, že se nepodaří prokázat větší rozsah této činnosti jako zákonný znak skutkové podstaty trestného činu neoprávněného podnikání podle § 118 odst.1 TrZ. Vzhledem ke zvláštní povaze této trestné činnosti byla vytvořena speciální skutková podstata trestného činu neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry podle 118a TrZ, která i pokud jde o okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby (zejména člen organizované skupiny) může lépe vystihnout stupeň nebezpečnosti tohoto trestného činu pro společnost.“⁴¹

V trestním zákoně byl trestný čin neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry obsažen v § 118a v této podobě:

(1) Kdo neoprávněně provozuje loterii nebo podobnou sázkovou hru, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán

⁴¹ ŠÁMAL, P. K novele trestního zákona III. Zvláštní část trestního zákona. Všechno, 1994, č. 1, 10 s.

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo
b) získá-li takovým činem značný prospěch.

Trestný čin neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry je zvláštním, speciálním případem trestného činu neoprávněného podnikání podle § 251 trestního zákoníku. Jeho účelem je chránit společenské vztahy vznikající při podnikání v souvislosti s provozováním loterií a jiných podobných her. Neoprávněně provozuje loterie a podobné sázkové hry ten, kdo tak činí bez příslušného povolení, jehož vydávání a další náležitosti upravuje loterní zákon nebo ten, kdo je provozuje přes zákaz uvedený v zákoně (např. spotřebitelské loterie ve smyslu § 1 odst. 4 loterního zákona). Organizování loterie se pak dopustí ten, kdo loterii zosnovuje nebo řídí. Propagací loterie nebo podobné sázkové hry je pak její šíření, rozšiřování a uvádění ve známost, což zahrnuje i různé druhy reklamy upozorňující na neoprávněně provozovanou loterii nebo podobnou sázkovou hru. Pod pojmem zprostředkování loterie nebo podobné sázkové hry se rozumí zajištění kontaktu mezi jednotlivými osobami, zpravidla mezi provozovatelem zákazníkem.

Na rozdíl od trestného činu neoprávněného podnikání podle § 251 trestního zákoníku se u této skutkové podstaty nevyžaduje větší rozsah. Důvodem je, že se skutečný rozsah nedovolených sázkových her obtížně prokazuje. Postačí tedy i jen jednorázový akt. Musí však jít o provozování loterie, která má charakter podnikání nebo souvisí s podnikáním, což vyžaduje, aby se jí zúčastnilo nebo mohlo zúčastnit více sázejících způsobem, který je charakteristický pro loterii nebo jinou sázkovou hru. O trestný čin se ale nejedná tehdy, kdy se dvě osoby nebo skupina osob navzájem „vsadí“, že určité sportovní utkání skončí vítězstvím určitého týmu či jednotlivce, nebo že některá osoba nebo skupina osob provede nějaký blíže specifikovaný úkol apod.⁴²

Jak bylo již uvedeno výše, provozovatelem loterie nebo jiné podobné hry může být jen právnická osoba se sídlem na území České republiky. V případech tuzemských právnických osob se zahraniční majetkovou účastí a právnických osob, kde má tato společnost majetkovou účast je možné získat toto povolení na základě výjimky udělené ministerstvem (§ 4 odst. 5 loterního zákona). Zakázáno je mimo jiné i provozování cizozemských loterií a prodej cizozemských losů. Tyto zákazy souvisejí s myšlenkou, že peníze, které jedni občané prosází, budou pak jiným prospěšné a bylo by nežádoucí, aby tyto nezanedbatelné sumy končily za hranicemi naší republiky.

⁴² ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 2333-2334 s.

Pachatelem je fyzická osoba, která provozuje, organizuje, propaguje nebo zprostředkovává hru, nikoliv i ten, kdo ji hraje. Jedná se o úmyslný trestný čin. Jednočinný souběh s trestným činem neoprávněného podnikání podle § 251 trestního zákoníku je vyloučen, neboť ustanovení § 252 je vůči němu ve vztahu speciality. Naopak jednočinný souběh s trestným činem provozování nepoctivých her a sázek podle § 213 trestního zákoníku vyloučen není.

Z judikatury:

1) Usnesení Nejvyššího soudu ČR, 18. října 2006, sp. zn. 5 Tdo 1201/2006

„Trestný čin neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry podle § 118a odst. 1 tr. zák. spáchá ten, kdo neoprávněně provozuje loterii nebo podobnou sázkovou hru. Zatímco ustanovení § 118 tr. zák. postihuje neoprávněné poskytování služeb nebo provozování výrobního nebo jiného výdělečného podnikání obecně, aniž by byl rozlišován druh podnikání a oblast ekonomiky, ve které se uskutečňuje, toto ustanovení postihuje pouze neoprávněné provozování loterie nebo podobné sázkové hry. Neoprávněné provozování loterie nebo jiné sázkové hry je zvláštním, speciálním případem neoprávněného podnikání, které chrání společenské vztahy vznikající při podnikání v souvislosti s provozováním loterie nebo podobné sázkové hry před jejich neoprávněným provozováním.“⁴³

2) R tr. 28/1996

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, 31. května 1995, sp. zn. 7 To 212/95

„K výkladu znaků skutkové podstaty trestného činu neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry podle § 118a odst.1 tr. zák., jakož i materiální podmínky trestného činu podle § 3 odst. 2 tr. zák., v případě krátkodobého provozování hracího automatu.

Skutečnost, že pachatel provozuje v restauraci hrací automat jen po dobu dvou dnů, sama o sobě nevylučuje, aby jeho jednání bylo posouzeno jako tento trestný čin.“⁴⁴

5.4. § 201 – Ohrožování výchovy dítěte

Hlava čtvrtá – Trestné činy proti rodině a dětem

Na oblast sázek a her pak dopadá výslovně odstavec druhý § 201 trestního zákoníku.

⁴³ MALAST,J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 240 s.

⁴⁴ MALAST,J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 260 s.

(1) Kdo, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že

- a) svádí ho k zahálčivému nebo nemravnému životu,*
 - b) umožní mu vést zahálčivý nebo nemravný život,*
 - c) umožní mu opatřovat pro sebe nebo pro jiného prostředky trestnou činností nebo jiným zavrženíhodným způsobem, nebo*
 - d) závažným způsobem poruší svou povinnost o ně pečovat nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti,*
- bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*

(2) Kdo umožní, byť i z nedbalosti, dítěti hru na výherním hracím přístroji, který je vybaven technickým zařízením, které ovlivňuje výsledek hry a které poskytuje možnost peněžité výhry, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ze zavrženíhodné pohnutky,*
- b) pokračuje-li v páchání takového činu po delší dobu,*
- c) spáchá-li takový čin opětovně, nebo*
- d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.*

Oproti úpravě v trestním zákoně došlo u tohoto trestného činu ke změně jeho názvu, který v předchozí právní úpravě zněl *Ohrožování výchovy mládeže* a byl zařazen do hlavy šesté mezi Trestné činy proti rodině a mládeži. Samostatná skutková podstata obsažená v odstavci 2 § 201 byla do trestního zákona zařazena novelou z roku 1997 (zákon č. 253/1997 Sb.) a dále pak upravena novelou z roku 2003. S účinností od 1. 1. 2004 byl změněn název tohoto ustanovení.

Znění § 217 trestního zákona platné do 31.12.2003:

§ 217

Ohrožování mravní výchovy mládeže

(1) Kdo vydá, byť i z nedbalosti, osobu mladší než osmnáct let nebezpečí zpusnutí, tím, že a) umožní jí vést zahálčivý nebo nemravný život, nebo

*b) svádí ji k zahálčivému nebo nemravnému životu,
potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*

bude

(2) Odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, umožní-li, byť i z nedbalosti, osobě mladší než 18 let hru na hracích přístrojích, které jsou vybaveny technickým zařízením, které ovlivňuje výsledek hry a které poskytuje možnost peněžitě výhry.

I když zákon zde hovořil o automatech v množném čísle, postačila i hra na jediném hracím automatu. V takovém případě bylo ovšem třeba, aby se jednalo o hru opakovanou, bezprostředně na sebe navazující v kratším časovém období. Jinak by nebylo možné postihnout pachatele, který opakovaně, a to i mnohonásobně na jediném, ale stále stejném hracím přístroji umožňoval hru s možností peněžitě výhry. V těchto případech bylo pak vždy třeba zvažovat stupeň nebezpečnosti činu pro společnost ve smyslu § 3 odst. 1, 2 z hledisek uvedených v § 3 odst. 4 trestního zákona.⁴⁵

Znění § 217 trestního zákona účinné od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2009:

§ 217

Ohrožování výchovy mládeže

(1) Kdo vydá, byť i z nedbalosti, osobu mladší než osmnáct let nebezpečí zpustnutí tím, že

a) svádí ji k zahálčivému nebo nemravnému životu

b)

umožní ji vést zahálčivý nebo nemravný život, nebo

c) závažným způsobem poruší svou povinnost pečovat o osobu mladší než osmnáct let,

bude potrestán odnětím svobody a na dvě léta.

(2) Kdo umožní, byť z nedbalosti, osobě mladší než osmnáct let hru na hracím přístroji, který je vybaven technickým zařízením, které ovlivňuje výsledek hry a které poskytuje možnost peněžitě výhry, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

⁴⁵ ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 1186-1187 s.

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 za zavrženíhodné pohnutky,*
- b) pokračuje-li v páchání takového činu po delší dobu,*
- c) spáchá-li takový čin opětovně, nebo*
- d) získá-li takovým činem značný prospěch.*

Novelou trestního zákona z roku 2003 došlo ke změně tohoto ustanovení, jelikož nadále zákon hovoří již jen o hracím přístroji v jednotném čísle. To znamená, že od 1. 1. 2004 již stačilo k trestnosti jednání, že pachatel umožnil osobě mladší osmnácti let i jen jednorázovou hru na jediném hracím automatu. V těchto případech bylo pak nutné zvažovat materiální podmínku uvedenou v § 3 odst. 2 trestního zákona z hledisek uvedených v § 3 odst. 4 trestního zákona.⁴⁶

Jak bylo uvedeno výše, obsahuje loterní zákon ustanovení, která zakazují, aby byla účastníkem loterie nebo jiné podobné hry osoba, která nedovršila 18 let věku. Úkolem provozovatele loterií a jiných podobných her je, aby učinil taková opatření, aby se tyto osoby nemohly hry zúčastnit. K tomuto účelu je i oprávněn požadovat předložení průkazu totožnosti.

Ustanovení § 201 odst. 2 je vůči trestnému činu podle § 201 odst. 1 v poměru subsidiarity. Tudíž jednočinný souběh těchto trestných činů je vyloučen. Pokud je ale jednání pachatele spočívající v umožnění hry na takových hracích přístrojích součástí jeho celkového jednání vůči osobě mladší než osmnáct let postižitelného podle § 201 odst. 1, bude třeba takové jednání posoudit jako trestný čin ohrožování výchovy mládeže podle § 201 odst. 1 trestního zákoníku.

Objektivní stránka skutkové podstaty v § 201 odst. 2 spočívá v tom, že pachatel umožní dítěti hru na výherním hracím přístroji, který je vybaven technickým zařízením, které ovlivňuje výsledek hry a které poskytuje možnost peněžitě výhry. Pod pojmem „výherní hrací přístroj“ je třeba rozumět kompaktní, funkčně nedělitelné a programově řízené technické zařízení s ovládáním určeným pouze pro jednoho hráče. U výherního hracího přístroje s programovým vybavením umožňujícím současnou hru na více hracích místech více hráčům je každé takové místo rovněž považováno za samostatný hrací přístroj.

K trestní odpovědnosti pachatele stačí, když umožní dítěti hru na výherním hracím přístroji, jehož charakteristiku uvádí zákon. Není však rozhodné, zda dítě peněžitou výhru

⁴⁶ ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 1286 s.

skutečně vyhrálo. Toto ustanovení se však neuplatní na případy, kdy pachatel umožní dítěti hru na hracích přístrojích, které poskytují nepeněžitě, tj. věcné výhry.⁴⁷

Na rozdíl od trestných činů podle § 118a a § 250c jde zde o trestný čin, pro jehož spáchání postačí nedbalost. Zavinění pachatele se musí vztahovat a všechny znaky tohoto trestného činu, včetně věku ohrožené osoby a skutečnosti, že jde o hrací přístroj. Pachatelem může být i osoba, která nemá povinnost o dítě pečovat.⁴⁸

6. Trestná činnost související s hazardními hrami

Problematickou trestných činů, které souvisejí s hazardními hrami, se široce zabývá Toine Spapens v knize „*Crime, Addiction and the Regulation of Gambling*“, která je dílem členů skupiny pro výzkum gamblingu (*Gambling Research Group*) působící na právnické fakultě Univerzity v Tilburgu.

Spapens v kapitole nazvané „*Crime problems related to gambling: an overview*“⁴⁹ uvádí čtyři možné způsoby propojení zločinu a hazardních her. Hazardní hry mohou být především nabízeny nezákonnou cestou, tedy za situace, kdy jejich provozovatelům není umožněn přístup na trh z důvodů zákonných překážek tohoto vstupu, anebo se nelegální provozovatelé zaměřují na mezery na trhu, kde zákonné formy nejsou k dispozici. Zadrhé se zločnické organizace mohou pokoušet proniknout do sektoru legálního hraní a sázení. Jakmile se provozování hazardních her dostane pod kontrolu zločinců, mohou využít této příležitosti k praní špinavých peněz a výtěžků z této činnosti k financování dalších nezákonných aktivit, příkladem je činnost italsko-americké mafie v Las Vegas. Zatřetí se zločinci také pokoušejí zneužívat legálních forem hazardního hraní. Jedním z možných způsobů je ovlivňování výsledků sportovních zápasů a uzavírání sázek na tyto ovlivněné zápasy v oficiálních sázkových střediscích. I legální kanály lze využívat pro praní špinavých peněz. A konečně pak existuje vazba mezi herní závislostí a zločinem.

Následující přehled jednotlivých způsobů, jakými může souviset zločin a hazardní hry vychází z výše již zmiňované kapitoly T. Spapense. Autor sám v jejím úvodu konstatuje, že

⁴⁷ JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 575 s.

⁴⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1766-1767 s.

⁴⁹ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 19-54 s.

touto oblastí se akademická literatura zatím příliš nezabývá a většina dostupných studií pochází ze Spojených států. V Evropě nelegální formy hazardních her či možný průnik zločinců do oficiálního herního nebo sázkového sektoru zatím vyvolaly jen nepatrný vědecký zájem, o čemž svědčí nedostatek mezinárodně dostupných publikací na toto téma. Relativně daleko více vědecké pozornosti je věnováno herní závislosti (této problematice je věnována kapitola 10 této práce). Spapens uvádí četné příklady propojení hazardu a trestné činnosti v různých zemích a nabízí tak vsutku ucelený pohled na danou problematiku, který byl pro tuto práci velmi přínosný.

6.1 Nelegální hazardní hry

Hazardní hry přitahovaly pozornost úřadů od samého počátku své existence, přičemž některé hry založené na náhodě byly postaveny zcela mimo zákon, v některých případech tomu tak bylo jen dočasně nebo pouze na omezeném prostoru. Například v Itálii ve čtrnáctém století bylo vyžadováno povolení místních úřadů pro poskytovatele určité náhodné hry, která se hrála na pohřbech. V průběhu 14. století byly hazardní hry zakázány i v Británii či Francii. Důvody těchto omezení byly hlavně praktické. Hry totiž často vedly k nebezpečným rvačkám a narušování veřejného pořádku, čemuž se úřady snažily předejít. Mimoto, peníze, které členové vyšší třídy prohráli, pak nemohly být použity pro jiné užitečnější účely – například do válečných fondů. Postupem času však vzrůstal i význam ideologických motivů. Proti hazardním hrám vystupovala i církev, protože je považovala za neetické a hříšné a za formu podvodu. Velmi kategoričtí byli v této otázce protestanti, kteří věřili, že hazardní hry jsou proti pracovní morálce kalvinistů a puritánů. Prosperita by dle jejich názoru měla být výsledkem vlastního úsilí člověka, nikoli náhodných výher, kde neexistuje „něco za něco“. Dalšími důvody pro omezení hazardních her byly osobní excesy a závislosti, které mohly být jejich výsledkem. Například v 17. století si známý holandský právník Hugo de Groot všimnul, že jeho krajané si udělali ze hry v kostky téměř ctnost. Dle H. de Groota hráli kostky jako váženou společenskou činnost, s takovou lehkomyšlností zda vyhrají nebo prohrají, že když prohráli vše, vsadili i svou čest a vlastní osobu na poslední hod.⁵⁰ Se vznikem moderních států od konce 19. století vládní úřady v Evropě a Severní Americe začaly uvalovat na hazardní hry stále více zákazů a omezení. Toto však nemělo žádný vliv na lidskou touhu hrát, naopak to otvíralo cestu na trh pro nelegální provozovatele hazardních her. Nejprve k tomuto docházelo pouze v malém rozsahu, později však, v důsledku průmyslové revoluce, začala narůstat města a

⁵⁰ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 21 s.

s nimi i nelegální hazardní hraní. Herní závislost mezi proletariátem se stala stejně velkým problémem jako závislost na alkoholu. Odbory, které se v tomto období formovaly, bojovaly proti hazardním hrám stejně jako církve a měly k tomu také dobrý důvod. Technické vymoženosti doby, jako třeba telegraf, napomáhaly šíření hazardních her. Telegraf například umožnil nelegálně sázet na koně z jiného města. Nejenže bylo k dispozici více nelegálních aktivit, ale byly také mnohem profesionálněji organizovány. Protože byly hazardní hry nelegální, rozvinuly se do významné formy zločinu, především ve Spojených státech amerických, ale i v různých evropských zemích.

6.1.1 Drobné hraní na ulicích, v barech a po hospodách

V souladu se zákony ekonomie, kde je dostatečná poptávka s potenciálem vysokého utrácení, tam následuje nabídka, a to i přesto, že užívat nebo nabízet příslušný produkt nebo službu je nelegální. Historické publikace proto překypují popisy herních aktivit nabízených v hospodách nebo na ulicích. Bohužel nebývá vždy jasné uvedeno, zda se jednalo o legální nebo nelegální praktiky.

Herny existovaly už v 16. a 17. století. Lidé mohli hrát kostky nebo uzavírat sázky například v hospodě. Později se přidaly karetní hry. Asi ve stejné době začaly být nabízeny pouliční hazardní hry například u příležitosti trhů ve městech. Odpovědní za ně často bývali členové organizovaných gangů, které také měly na svědomí vloupání a krádeže v širokém okolí.

Jedním z charakteristických rysů mnoha hazardních her bylo to, že primárně sloužily k podvádění naivních místních obyvatel. To například zahrnovalo předstírání čtení z ruky, hraní s falešnými kartami nebo schovávání karet pod stůl. Používaly se také nejrůznější druhy pomůcek jako kostky s magnetem nebo označené karty.

Dalším příkladem pouliční hry určené k ošálení všech zúčastněných je hra známá jako „Kelímky a míčky“, resp. její různé varianty. Hraje se s třemi kelímky. Pod jeden kelímek se dá malý míček, mince nebo něco podobného. Pak se kelímky velmi rychle přesunují. Aby hráč vyhrál, musí označit kelímek, pod kterým je míček umístěn. Kdokoliv kdo se dobře dívá, dokáže správný kelímek označit. Aby podvodník nalákal ke hře důvěřivé diváky, zahraje ji několikrát čestně. Vítězem obvykle bývá jeho komplic. Když se do hry zapojí oběť, používají se všechny možné triky, které minimalizují naději oběti na výhru. Hra pochází z Arábie. V 19. století se stala oblíbenou i v Evropě a byla populární u potulných bonviánů. Tuláci nabízející

tento druh hry se samozřejmě nemohli zdržet dlouho na jednom místě, protože jinak by se jim jejich podvedené oběti mohli násilně pomstít.

Ve Francii na počátku 20. století byly aktivní celé skupiny. Během dlouhých cest vlakem se snažily ošálit cestující a nabízely jim hry „na zkrácení dlouhé cesty“ s jediným cílem obrát každého, kdo se nechal nachytat. Pokud se oběť příliš bránila, aktéři se dvakrát nerozmýšleli a takového člověka zabili nebo ho vyhodili z jedoucího vlaku.

V 70. letech 20. století obnovili tradici této hry ve městech západní Evropy jugoslávské skupiny, zejména ze Sarajeva a okolí, kde se tato hra stále hrála. Lidé v západní Evropě ovšem na tento podvod za ta léta už pozapomněli a aktéři proto byli překvapeni naivitou svých obětí.

Drobné hazardní hraní v zadních místnostech temných barů a hospod stále pokračuje, i když o jeho povaze a rozsahu se ví pouze málo. Jedná se o uzavřené skupiny, v nichž nově příchozí nejsou vítáni. Navíc je obvykle obtížné oddělit běžné sociální aktivity pravidelných zákazníků a organizovanou hazardní hru. Podle policejních zdrojů v některých tureckých kavárnách v Holandsku se hraje baccarat nebo chemin de fer. V čínských kruzích je oblíbený mahjong, který se také hraje o peníze.

Ve Spojených státech amerických kolují zprávy o nelegálních karetních školách, kde se hraje poker. Nelegální poker se hraje i v Evropě, a v posledních letech se stává čím dál tím populárnější. Například v Holandsku se v barech a restauracích pořádají nelegální pokerové turnaje. Nelegální pokerové kluby se začaly objevovat i ve Velké Británii.

6.1.2 Nelegální sportovní sázky a toto

Druhým známým typem nelegálních hazardních her je sportovní sázení. Dlouhou dobu se omezovalo jen na sázky na koňské dostihy zprostředkovávané bookmakery. Dnes je možné sázet na všechny druhy sportovních akcí.

Nelegální sázky na dostihy byly zprofesionalizovány koncem 19. století ve Spojených státech amerických. Jak již bylo zmíněno, sázení na závody se rozšířilo spolu s vynálezem telegrafu. V roce 1904 telegrafní společnosti, jako například Western Union, dostaly zákaz

šířit informace o koňských dostizích. Výsledkem však bylo, že během šesti měsíců byla pro tyto účely vytvořena nelegální komunikační síť. Kdo ovládal tuto síť, ovládal i nelegální sázení na sportovní akce.

Po první světové válce se ve Spojených státech amerických pomalu ale jistě pozornost přesunula z dostihů na jiné sporty, zejména na americký fotbal, baseball a basketbal. Monopol telegrafu na poskytování informací skončil s tím, jak sportovní události začaly být vysílány nejprve rádiem a později televizí. V důsledku toho sázkaři již nemuseli chodit za bookmakerem, aby se dověděli výsledky zápasů. Často se také sázelo po telefonu. Dnes k tomuto účelu slouží internet. V roce 1999 sázení na sportovní výsledky bylo povoleno pouze ve dvou státech USA (v Nevadě a Oregonu). Sázení na koňské dostihy bylo však v témže roce legalizováno ve 43 státech.

Činnost bookmakerů vyžaduje značnou logistiku. Ve středu všeho je samotný bookmaker, který určuje marže a zajišťuje, že všechny informace o přijatých sázkách jsou začleněny do jeho výpočtů. Bookmaker využívá jednoho nebo více pomocníků, kteří zpracovávají podané sázky. Pod nimi jsou posílčci, tj. lidé, kteří vybírají peníze a vyplácí případné výhry. Sázky jsou přijímány buď po telefonu, nebo prostřednictvím těchto posílčků, kterých mohou v závislosti na rozsahu celé operace existovat desítky. Kromě této základní logistické organizace mohou dále existovat nejrůznější vazby mezi bookmakery navzájem nebo mezi nimi a pojišťovnami, na příklad pro účely pokrytí neočekávaných ztrát.

Málo známou skutečností je, že ve 20. a 30. letech minulého století jednou z hlavních nelegálních aktivit Al Capona byla organizace sázek na dostihy. Ačkoli je Capone zejména spojován s pašováním alkoholu, dokumenty, které byly nedávno zveřejněny finanční správou Spojených států amerických („*US Internal Revenue Service*“), odhalily, že jeho známé usvědčení z daňových úniků bylo spojeno právě s jeho nelegálními herními aktivitami. Během prohlídky jeho herny v roce 1926, kde mohli sázející nejen sázet na dostihy, ale i hrát ruletu, kostky a karty, byla objevena účetní kniha s podrobnostmi o výtěžku z herních činností. Tím se finanční správě dostal do ruky první konkrétní důkaz, díky kterému mohla spojit příjmy, z nichž samozřejmě nebyly placeny žádné daně, s Caponem. Finanční správě trvalo tři roky, než prostřednictvím speciální operace zpravodajské jednotky shromáždila svědectví lidí, kteří

v Caponeho nelegální herně pracovali a byla schopna analyzovat jeho peněžní toky. V roce 1931 byl Capone odsouzen k 11 letům ve vězení.⁵¹

Podle Výboru Kefauver („*Kefauver Committee*“), který v padesátých letech dvacátého století vyšetřoval ve Spojených státech amerických organizovaný zločin, byla v té době hlavním organizátorem nelegálního sportovního sázení italsko-americká mafie. Nedávný posudek jednotky FBI pro záznamy o podsvětí a vydírání odhalil, že La Cosa Nostra stále ještě ovládá nelegální sázkovou činnost v USA.

Sportovní sázení ve formě totalizátoru je legální ve většině evropských států, což ale neznamená, že nelegální kruhy zastavily svojí činnost. Nelegální totalizátory obvykle používají stejné sázkové kurzy jako jejich legální protějšky, ale výhodou pro sázkaře je, že mohou sázet vyšší částky. Výhry rovněž nejsou zdaňovány. A konečně nelegální provozovatelé umožňují podávání sázek i po termínu, což umožňuje sázkařům předvídat jakékoliv změny, které se mohou objevit na poslední chvíli, a které tak mohou ovlivnit naději na výhru. Příkladem může být zranění klíčového hráče.

O rozsahu nelegálního sportovního sázení v Evropě se toho mnoho neví. Závažné problémy hlásí Itálie, kde lidé sází na koňské a chrtí závody a hrají tzv. totonero. Zpráva italského senátu obsahuje závěr, že i když je tajné sázení zakázáno, představuje značný problém. Sázení na sportovní akce je problémem i ve Francii, především v oblasti koňských závodů, závodů chrtů.

I v Holandsku existují důkazy o nelegálním sázení na dostihy. V roce 2001 bylo v zemi v této oblasti aktivních pět až osm bookmakerů. V Holandsku jsou však dostihy relativně málo oblíbeným sportem. Hrubý příjem z této sázkové činnosti se odhaduje na pouhých 200 000 € ročně.

V Holandsku existují také nelegální totalizátory. V Rotterdamu a Haagu bylo objeveno několik aktivních skupin, které upoutaly na počátku 90. let 20. století pozornost policie kvůli rvačkám, které skončily několika úmrtími. Jedna z těchto zločineckých aliancí měla dokonce kolem 100-200 poslů. Sázky se nejčastěji uzavíraly v kavárnách, sportovních kantýnách, ve firmách nebo jen prostě mezi přáteli a známými.

6.1.3 Nelegální loterie a lota

⁵¹ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 25 s.

Státní loterie existují v Evropě od 17. století, především s cílem pomoci státu získat další příjmy. Tento typ loterie spočívá v prodeji loterních tiketů s jedinečným číslem. Státní loterie se těšily enormní popularitě. Cena loterních tiketů však byla tak vysoká, že obyčejní pracující lidé si je nemohli dovolit koupit. Drahé loterní tikety se proto začaly prodávat nelegálně po částech, takže lidé s nižšími příjmy si mohli koupit alespoň jejich část.

Ve Spojených státech amerických byla například cena tiketu v oficiální loterii v 19. století 5 dolarů. Místo celého tiketu si lidé od prostředníků kupovali podíly, nebo si vsázeli samostatně několik centů na výherní číslo. V druhé polovině 19. století byly loterie ve většině – ale ne ve všech – států USA zakázány. Ve státech, které loterie neměly, to nevyhnutelně vedlo ke vzniku nelegální alternativy, která byla organizována paralelně s loteremi ve státech, kde takový zákaz neexistoval.

Vedle loterií se v 18. století stala módní další hra - loto. Tato hra nezahrnuje tikety s fixními čísly. Místo toho si lidé kupují tikety, na kterých je vytištěno více čísel, například od 1 do 45. Mohou si vybrat několik čísel, třeba šest. Během oficiálního tahu lota je taženo šest čísel ze čtyřicetipěti číselně označených míčků. Kdo uhádne všech šest tažených čísel, vyhrává jackpot.

Hra zvaná loto vznikla původně v Itálii, odkud se rozšířila do zbytku Evropy a později i na další kontinenty. Italové, kteří jako jediní měli potřebné znalosti, získávali licenci na organizaci lota v dalších evropských zemích. V roce 1761 bylo loto například představeno v Bruselu, který byl v té době součástí rakouského Holandska.

Dnes se většinou veškeré zmínky o nelegálních loteriích týkají lota. Ve Spojených státech amerických je tato hra známá pod názvem „Čísla“ („*The Numbers*“), a hraje se nelegálně od konce 19. století. Pokud jde o logistiku, organizace nelegálního lota je velmi podobná provozování nelegálního totalizátoru. Sázející mohou sázet prostřednictvím posílčka a vše spravuje úředník v kanceláři. V tomto případě však neexistuje žádný bookmaker, který by musel určovat marže, ale spíš bankéř, který musí vést záznamy o všech sázejících. Nekonají se žádné oficiální tahy. To, zda lidé vyhrají nebo prohrají, se určuje na základě externího zdroje. Dnes výsledky zrcadlí výsledky oficiálního lota. Když ještě ve Spojených státech amerických oficiální loto neexistovalo, používala se jako reference jiná čísla, například denní citace cen akcií na Newyorské burze.

Hra Číslo se stala důležitým zdrojem příjmů organizovaného zločinu ve Spojených státech amerických. Například trestní komise v Pensylvánii („*The Pennsylvania Crime Commission*“) vyšetřovala nelegální lota ve státě od 70. do počátku 90. let 20. století a zjistila, že v 70. letech tuto hru z větší části ovládala italsko-americká mafie. V tzv. černých čtvrtích měst pak byli aktivní afro-američtí provozovatelé. Když byla v 80. letech 20. století v Pensylvánii založena legální státní loterie, nelegální loto nevymizelo ze scény, a naopak se stalo populární mezi černou populací Filadelfie.⁵² Přestože neexistuje systematický výzkum, nelegální loto v USA podle FBI dosud existuje. Podobně jako v případě nelegálních totalizátorů, i loto je většinou stále kontrolováno italsko-americkou mafii.

Neexistují skoro žádné informace o povaze a rozsahu nelegálních loterií v Evropské unii. To málo, co je známé, se týká Holandska. Z informací, které jsou k dispozici, lze vyvodit, že nelegální loto existuje, a to zejména ve větších městech. Kontroly provedené v poslední době v Amsterdamu například zjistily, že téměř polovina sázkových kanceláří, ve kterých se prodávaly tikety na oficiální loterie, nabízela i tikety na neoficiální loterie. V září 2006 se vytvořil zločinecký gang za účelem organizace nelegálního totalizátoru a lota. Další nelegální činnosti gangu spočívaly v pašování cigaret a praní špinavých peněz. Nelegální loto probíhalo paralelně s oficiálním holandským a německým lotem.

6.1.4 Nelegální kasina

Kasina vznikla v 19. století jako herny, ve kterých bylo možné hrát různé náhodné hry pod jednou střechou, například karetní hry, kostky, ruletu a později také výherní hrací automaty nebo jiné elektronické hry. Herní zařízení byla zakázána ve většině evropských zemí na počátku 20. století, nebo byla povolena pouze v oblíbených turistických destinacích, jako Monako nebo Knokke v Belgii. Na rozdíl od jiných forem nelegálních hazardních her, budovu kasina z cihel a malty lze jen těžko ukrýt. Přežití nelegálního kasina tedy do značné míry závisí na existenci mezer v zákoně, které by znesnadňovaly jeho uzavření, nebo na existenci vlády, která není nakloněna intervenci, ať už z jakéhokoli důvodu.

Nelegální kasina se nikdy v USA obzvláště nerozvíjela, alespoň se tak uvádí v dostupné literatuře. Existují zprávy o kasinech na palubách lodí z 30. let minulého století, například v Kalifornii, ale nic víc. Nabízení hazardních her pouze mimo výsostné vody Spojených států

⁵² SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 28 s.

amerických bylo pokusem, jak obejít americké zákony. Navzdory tomu byly plovoucí herny záhy vyřazeny z činnosti.

Dokonce i v Evropě je jen několik zemí, kde podle dostupných informací existují hmatatelné důkazy o existenci nelegálních kasin v minulosti – například Německo, Rakousko a Holandsko. Hlavním oborem podnikání těchto nelegálních heren byla tzv. pozorovací ruleta neboli ruleta 24. Tato hra se svými četnými variacemi jako je Zlatých Deset, Dromus24, Euro Pozorovací hra apod., se trochu podá francouzské nebo americké ruletě. Tyto „obvyklé“ formy rulety jsou ale pouze čistě hrou náhody. V pozorovací ruletě sledování trajektorie kuličky poskytuje zkušeným hráčům značnou naději předvídat číslo, na kterém se kulička zastaví. Pro zajištění, že vyhraje skutečně ten nejšikovnější hráč, hráči hrají pouze na kombinované sázky. Jelikož pozorovací ruleta byla považována za dovednostní hru, soukromí provozovatelé, například v Německu nebo v Rakousku, mohli získat licenci na otevření herny, která nabízí tuto hru.

S pár modifikacemi lze však pozorovací ruletu jednoduše změnit z hry dovednostní na hru náhodnou. V takovém případě hráči už nehrají jen na kombinované sázky, ale raději o bank kasina. Aby zkušení hráči nemohli rozbít bank každou chvíli, je třeba učinit určitá opatření, aby se jim zabránilo využívat své dovednosti. Například je možné postavit plastové stěny, které hráčům brání v pozorování kuličky. Krupiér také může říct „konec sázek“ hned na počátku hry, aby měli hráči jen málo času na pozorování kuličky. Vhazovač pak může měnit způsoby vhazování kuličky, používat kuličky o různé hmotnosti atd. A konečně, hráči, kteří mají příliš velké „štěstí“, mohou být samozřejmě násilně vyvedeni z herny a napříště jim je zakázán vstup.

Německá a rakouská kasina nabízející pozorovací ruletu nebyla proto nelegálními podniky, ale herní praktiky, které se v nich používaly, nelegální byly. Jiná situace byla v Holandsku, kde se licence na pozorovací ruletu vůbec neudělovaly. Nicméně od 70. let 20. století až do jeho přelomu existovaly zde desítky nelegálních heren, v nichž tato hra tvořila jádro provozu. Ve většině z těchto podniků bylo možné hrát také poker nebo blackjack. V roce 1974 se počet těchto podniků odhadoval na 350. Po dlouhou dobu toto holandská vláda téměř neřešila, jelikož nebyly působeny žádné problémy.

Některá z těchto nelegálních kasin byla velmi velká. Například v Amsterdamu byl v roce 1976 otevřen herní klub Cabala částečně financovaný italsko-americkou mafií (jak bylo později zjištěno), konkrétně pak skupinou Meyer Lansky. Američané také plánovali in-

vestovat do sousedního klubu 26 Oudezijds Achterburgwal a amsterdamské čtvrti červených světél. Podle zpráv toto kasino pohltilo 18 milionů guldenů (8,2 milionů €), z čehož 10 milionů pocházelo od Američanů. V roce 1983 tato dvě herní střediska vyhořela do základů s třinácti oběťmi na životech. V odpovědi na tento incident učinily amsterdamské úřady tvrdý zákrok. Američané se už nevrátili. V každém případě jejich zkušenost s amsterdamským podsvětím nebyla zrovna pozitivní a kasina se ukázala být mnohem méně výnosná, než předpokládali.⁵³

Navzdory tomu, že mezitím bylo otevřeno dvanáct legálních kasin po celém Holandsku, koncem devadesátých let dvacátého století bylo stále v provozu kolem sta nelegálních herních zařízení. V důsledku složitého precedenčního práva trvalo dlouho, než bylo prokázáno porušování holandského herního zákona („*Dutch Betting and Gaming Act*“). Navíc poté, co bylo některé z těchto zařízení zavřeno, bylo pro jeho provozovatele velmi snadné založit novou legální právnickou osobu a pokračovat tak ve své nelegální činnosti. V mnoha městech proto úřady raději zvolily politiku tolerance. Řešení problému bylo nalezeno až koncem devadesátých let minulého století a nelegální kasina v Holandsku pak vymizela během několika málo let.

6.1.5 Nelegální elektronické hrací automaty

Další formou nelegálního hazardního hraní, kterou lze vyčlenit, jsou nelegálně provozované hrací automaty („*Electronic Gambling Machines*“ zkratka „*EGMs*“), které jsou umístěné například v barech a restauracích a na nichž lze hrát video hry. Tyto přístroje nevyplácejí žádné peníze a oficiálně je lze užít pouze pro pouhou zábavu. Hráči mohou vyhrát jen kupříkladu další hru zdarma nebo další kredit. Tyto hrací přístroje jsou samy o sobě legální. Nelegálním prvkem je zde to, když získané body jsou proplaceny barmanem nebo zaměstnancem. Také dovednostní hry mohou být určitou úpravou softwaru přeměněny na hry náhodné. Jednotlivé stroje lze vynulovat, jakmile je vyplacen nashromážděný kredit.

Tyto automaty jsou většinou spíš najímány než kupovány manažery zábavních podniků. Pronajímatelé podmiňují instalaci stroje půjčkou, která se splácí určitou dobu z výtěžku nelegálního hazardního hraní na těchto strojích. Pro manažery barů a restaurací je toto obvykle vítaný příspěvek k jejich příjmům, protože si mohou ponechat polovinu nebo i více dosaženého zisku.

⁵³ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 30 s.

Za závažný problém je jak ve Spojených státech amerických, tak v nejrůznějších zemích Evropy považován video poker. Nedávná studie ve státě Maryland v USA odhalila, že pouze ve městě Baltimore a jeho okolí je odhadem v provozu 3.500 nelegálních hracích automatů. Podle FBI je pronájem pokerových strojů „Joker Poker Machines“ kontrolován mafií La Cosa Nostra, ale tak zločineckými skupinami z Balkánu.⁵⁴

Nelegální video poker se hraje také v Evropě, například v Itálii, Francii a Řecku. Systematický přehled situace v Evropské unii není k dispozici, nicméně v Itálii je známo, že organizovaný zločin má video poker pevně ve svých rukou. Například v Římě ovládají tuto hru v některých částech města bývalí členové tzv. Banda Magliana.

Neznámý počet tajných hracích automatů, na nichž se hrál video poker a jiné hry byl v roce 2001 v provozu ve francouzských barech. Jejich počet byl odhadován na 6.000 – 100.000. Obdobně jako v USA byly výhry vypláceny na základě získaných bodů. Zejména instalování hracích automatů na jihu Francie byla jedna ze známých aktivit organizovaného zločinu. Spory na toto téma také často končily násilím.

6.1.6 Online hazardní hry

Online hazardní hry jsou relativně novým způsobem umožňujícím lidem přístup k náhodným hrám. Internet se chvástá obrovským počtem stránek nabízejících hazardní hry v různých formách, jako jsou virtuální výherní automaty nebo poker. Zdá se, že hraní hazardních her online se za poslední roky velmi rozrostlo. Počet internetových stránek nabízejících hazardní hry se zvýšil mezi roky 1999 a 2005 ze 130 na téměř 2.000. Celosvětový roční obrat se za rok 2004 odhadoval na 24,3 miliard amerických dolarů. Britská společnost online hazardních her PartyGaming zvýšila například svůj obrat ze 131 milionů britských liber v roce 2003 na 516 milionů britských liber o rok později. Více než polovina z toho byl čistý zisk. Průzkum provedený v Holandsku v roce 2005 ukázal, že 3,5 % Holanďanů připojených k internetu hrálo na počítači hazardní hry o peníze. Obrat byl odhadován na 62 – 120 milionů Euro. Tento trend způsobuje obavy vládám řady zemí a to z mnoha důvodů.⁵⁵

Především zákony upravující sázení a hry a úkol vykonávat dozor nad hazardním hrou podléhají teritoriálnímu omezení. V řadě států je zakázáno nabízet online hazardní hry.

⁵⁴ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 31 s.

⁵⁵ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 32s.

Existují ale státy nebo samosprávné celky v rámci Evropské unie i jinde, kde platí mnohem liberálnější pravidla a nařízení. Například Malta ochotně vydává licence na různé náhodné hry provozované na internetu za podmínky, že nebudou provozovány přímo na Maltě. Dále existují enklávy jako například Gibraltar, Alderney, ostrov Man a finský ostrov Aland, kde státní úřady nemají námitky proti instalaci serverů za účelem hazardního hraní. Mimo Evropskou unii jsou důležitými základnami hraní online hazardních her Kostarika, Antigua a Barbuda, Kahnawake a Holandské Antily. V zemích s restriktivní politikou týkající se online hazardních her nic nebrání obyvatelům, aby hráli na těchto zahraničních webových stránkách.

Druhou oblastí obav je skutečnost, že virtuálně nemůže být prováděn prakticky žádný dohled nad herní závislostí, jelikož hráči už nemusí opouštět pohodlí vlastního domova. Statistiky herní závislosti ve vztahu k internetu však zatím nejsou k dispozici.

Za třetí pak hráči nemají absolutně žádnou záruku, že technologie za těmito webovými stránkami zaručuje poctivou hru. Toto se také týká her, které z jejich vlastní podstaty nelze ovlivnit, jako je poker. Poskytovatel může zavést na stránce do hry „virtuálního hráče“ – počítačový program – bez toho, aniž by si toho ostatní, skuteční hráči všimli. Logicky pak tento virtuální hráč může manipulovat hrou ve svůj vlastní prospěch, jak chce. Jakmile si hráči všimnou, že na určité webové stránce jsou všechny jejich výsledky disproporcionálně špatné a sdělí si tuto informaci s ostatními prostřednictvím chatů, může poskytovatel stránku jednoduše zrušit a pokračovat ve své činnosti na nově založené stránce s trochu pozměněným formátem. Svým způsobem se vlastně jedná o moderní ekvivalent karetního podvodníka, který se v minulosti toulal od města k městu, a když mu někde na jeho podvody přišli, tak prostě odešel do jiného města, kde ho ještě neznali. Herní webové stránky lze využívat i pro jiné účely, například pro krádeže peněz na základě údajů o kreditních kartách hráčů nebo pro zavádění nových počítačových virů nebo špiónských programů spyware.

A konečně často také není zřejmé, kdo jsou majitelé zahraničních herních stránek, zejména pak tehdy, pokud pochází z exotických míst. Existují důvodné obavy, že dříve nebo později budou chtít tento vysoce lukrativní trh kontrolovat zločinci, organizovaní nebo individuální, pokud se tak již nestalo. V roce 2005 došlo v USA k trojímu zatčením lidí, kteří provozovali webové stránky na ostrově Man (Euro Off-Track) a Curacao (Racebook), a kteří byli ve spojení s rodinou Gambino. V únoru 2008 bylo zatčeno dalších dvacet šest lidí, včetně jednoho z hlavních příslušníků rodiny Gambino, v souvislosti s nelegálním sázením na sportovní akce a provozování čtyř webových stránek. V tomto případě byly tradiční pouliční sáz-

kové kanceláře doplněny internetem: na webových stránkách mohli hráči sázet za užití heslem chráněného účtu.⁵⁶

Internet je mimořádně flexibilní, proto nemá moc smysl, aby se úřady snažily blokovat přístup na určité webové stránky, protože poskytovatelé mohou ve svém podnikání jednoduše pokračovat na jiné webové adrese. A přece i online hran hazardních her má svojí Achilovu patu. Jedná se o platby, které musí být převáděny prostřednictvím běžných kanálů, tj. přes poskytovatele kreditních karet nebo přes banky. Vlády tedy mohou zakázat těmto institucím, pokud mají pobočky na jejich území, zpracovávat finanční transakce jménem těchto webových stránek. Přesně k tomuto došlo v roce 2006 v USA a výsledkem bylo značné ztenčení podílů legálních společností jako je Party Gaming. Podobné opatření zavedl holandský ministr spravedlnosti na začátku roku 2008. I zde však zůstává problémem skutečnost, že poskytovatelé mohou prostě zprovoznit novou webovou stránku s novými účty. Proto sledovat situaci a blokovat tyto účty vyžaduje značné úsilí.

6.1.7 Lichvaření

Posledním typem služeb nabízených v souvislosti s hazardními hrami je půjčování peněz závislým hráčům za přehnaný úrok. Příjemce může použít peníze buď na zaplacení dluhů, které mu vznikly z hazardního hraní, nebo jako sázku na „velkou výhru“. Druhá možnost by jim pak umožnila zaplatit půjčku i s úroky, vyrovnat ostatní dluhy vzniklé po prohrách a současně dál pokračovat v herní vášni. Je zřejmé, že v tomto případě riziko, že se hráč dostane ještě do větších potíží, silně převažuje pravděpodobnost, že vyřeší své problémy.

Lichváři mohou samozřejmě současně poskytovat jiným zločincům investiční kapitál, například na kupování zásilek drog. Pokud je známo, nebyl v Evropě dosud realizován žádný vědecký výzkum lichvaření ve spojení s hazardním hraním.

6.2 Pronikání zločinců do legálního sázkového a herního sektoru

Místo poskytování herních služeb nelegálně, zločinci se taktéž mohou pokusit proniknout do sektoru legálních her a sázek. Toto je přirozeně možné pouze tehdy, když jsou určité formy hazardních her k dispozici legálně.

6.2.1 Mafie v Las Vegas

⁵⁶ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 33 s.

Italsko-americká mafie se poprvé zapojila do světa kasin v Las Vegas ve 40. letech 20. století a údajně také řídila krátce v 50. letech minulého století herny na Kubě. V roce 1978 popsal americký sociolog Jerome Skolnick ve své slavné knize „*House of Cards*“ vznik spojení mezi organizovaným zločinem a kasiny v Las Vegas. Následující stručná historie vychází z jeho díla.

Všechny formy hazardních her, včetně činnosti bookmakerů a sportovního sázení byly ve státě Nevada legalizovány v roce 1931. První dvě kasina byla otevřena v Renu o pět let později. Jeden z lidí, kteří u jejich vzniku stáli, byl William Harrah, legitimní obchodník. Tenkrát bylo Las Vegas malým ospalým městečkem. Vše se změnilo, když se nedaleko začala stavět přehrada Hoover Dam, známá také jako Boulder Dam a dělníci ze stavby začali proudit do města za zábavou. Během druhé světové války sloužila Nevada jako dočasná základna americké armády na cestě do dějiště války v Pacifiku. I vojáci byli dobrými zákazníky heren.

Podsvětí vstoupilo na scénu v roce 1946, kdy byl otevřen hotel Flamingo. Muž stojící za tímto hotelovým kasinem se jmenoval Bugsy Siegel, legendární gangster z východního pobřeží USA. V rámci plánu jak zintenzivnit činnost, mafie se rozhodla přesunout své aktivity směrem na západ. Siegel byl vyslán do Kalifornie, aby tam založil douputa s hazardními hrami. Řídil také několik kasin na lodích, která byla provozována mimo teritoriální vody USA. Avšak kalifornské úřady tomuto brzy učinily přítrž. V roce 1945 byl pak Siegel pokutován za svou činnost bookmakera. V důsledku toho se začal poohlížet po legálních cestách realizace svých herních zájmů. Nevada se svými liberálními zákony nabízela ideální příležitost.

Siegel si velmi dobře uvědomoval, že pár herních stolů nebo výherních automatů nebude stačit na uspokojení velkého počtu klientů. Proto se rozhodl chopit se podnikání v mnohem větším stylu. Hazardní hráči měli být okouzleni luxusně zařízeným hotelem, vynikajícím jídlem a pitím a představením těch největších hvězd Hollywoodu, to vše za velmi nízké ceny. Siegel tedy může být právem považován za zakladatele striptýzových kasin v Las Vegas, jak je známe dnes. Aby se celý podnik mohl rozjet, nebránil se ani uplatnit obvyklé mafiánské metody. V období těsně po válce existoval velký nedostatek stavebního materiálu a vozidel, s trochou přesvědčování byli však dodavatelé ochotni přednostně zásobovat stavitele hotelu Flamingo. Bez ohledu na to, práce nepokračovaly přesně podle plánu, náklady na stavbu byly značně překročeny a velkolepé otevření kasina bylo zpožděno. Siegelovi zločinečtí obchodní partneři byli tímto podle všeho natolik rozhořčeni, že ho v roce 1947 nechali zavraždit. Kupudivu tato událost kasinu nijak neuškodila. Vražda Bugsy Siegela se stala pro hotel Flamingo

obrovskou reklamou na celém území USA a spojení kasina s podsvětím se ukázalo jako mocné lákadlo pro veřejnost.

V následujících letech byla otevřena řada podobných podniků, které využívaly zahraniční kapitál i pracovní sílu. Jedním z důvodů pro toto byla skutečnost, že Nevada, tehdy ještě dost řídké osídlená, neměla vlastní podnikatele s dostatečným investičním kapitálem, ani nebyla schopna poskytnout odborný a zkušený personál, který by byl schopen úspěšně řídit kasino. Navíc kvůli negativnímu image kasin poctiví obchodníci nebyli ochotni vkládat do takovýchto podniků své peníze. Město proto nevyhnutelně začalo přitahovat lidi z nejrůznějších částí země, kteří měli peníze, zkušenosti a know-how, ačkoliv je získali převážně díky nelegálním herním aktivitám. Nicméně se získáním potřebných licencí neměli větší problémy.

Situace se začala postupně měnit po roce 1955, kdy se zpřísnily kontroly potenciálních investorů. Od té doby bylo například podrobně zkoumáno jejich pozadí. A přeci až v 60. letech minulého století úřady obrátily svoji pozornost na stávající kasina, hlavně kvůli podezření, že měla na svědomí systematické a vysoké daňové úniky. Trestní vyšetřování těchto praktik však nepřineslo velké výsledky. Teprve v roce 1973 byl úspěšně vyřešen první takový případ. Při této příležitosti byl stát schopen prokázat, že v letech 1960-1967 v průměru 4,5 milionu amerických dolarů z ročního obrátu, který činil 39 milionů amerických dolarů, neprošlo účetnictvím jednoho z kasin. Totéž se dělo i v několika jiných kasinech. Zločinecký genius, který za tím vším stál, se jmenoval Meyer Lansky, který mezitím emigroval do Izraele, byl sice obviněn, ale jeho obvinění bylo v roce 1976 zrušeno, protože se údajně nemohl dostavit před soud.

Ačkoliv uplatnění trestního práva na mafiánská kasina nebylo příliš úspěšné, v roce 1966 se stalo něco, co mělo mít posléze na vývoj v Las Vegas obrovský dopad. Tohoto roku se konaly volby guvernéra státu Nevada. Stávající guvernér Grant Sawyer, který až do té doby kategoricky popíral existenci systematických nelegálních činností v kasinech, což pomalu ale jistě vedlo k jeho sporům s federální vládou, byl ve volbách poražen mužem jménem Paul Laxalt, který byl ochoten s úřady spolupracovat. Laxaltovi se také nějakým způsobem podařilo získat zájem Howarda Hugese, výstředního podivína, zároveň však i jednoho z nejbohatších mužů v Americe, aby koupil kasina, které byla v té době provozována mafií. Důvod tohoto náhlého zájmu Hugese o kasina zůstane nejspíš navždy tajemstvím. Podle jednoho z jeho blízkých poradců, který později o této epizodě napsal knihu, se jednalo o pouhou náhodu.

Nicméně Huges úspěšně odkoupil šest hotelových kasin v průběhu pár let, čímž se pod jeho kontrolu dostalo 25% celkového obratu striptýzových kasin v Las Vegas.

Howard Huges se v této době stal ikonou Spojených států amerických. Jeho investice v Las Vegas proto výrazně pomohly zlepšit pověst města, což vedlo ke značnému růstu turismu po kasinech a také k přilákání dalších poctivých investorů. V dalších letech provozní náklady kasin prudce stouply, a aby kasina mohla dále přitahovat davy hráčů, byly potřeba obrovské investice. Toto už bylo mimo možnosti soukromých investorů. Místo nich se hlavními investory staly velké společnosti, jako například řetězec hotelů Hilton. Hlavně díky tomuto vývoji se organizovaný zločin dostal konečně na druhou kolej.

Jak již bylo uvedeno, mafie – v tomto případě Meyer Lansky – neomezovala své investice na legální americká kasina. V padesátých letech dvacátého století se mafie začala zabývat i o kasina na Kubě. Pod diktaturou Batisty se ostrov Kuba stal důležitou turistickou destinací pro Američany. Kubánské zákony totiž hazardní hry nezakazovaly a američtí turisté byli více než ochotní zkusit jejich štěstí. Nedalo se samozřejmě hovořit o profesionálním prostředí a turisté se zároveň vystavovali značnému riziku, že budou místními provozovateli hazardních her okradeni. Američtí gangsteři byli proto vysláni na Kubu, aby tam zprofesionalizovali herní operace a paradoxně, aby sektor hazardních her vyčistili od podvodů. Italsko-americká mafie nejprve ovládla Hotel Nacional, který byl ve vlastnictví Pan amerických aerolinií. V roce 1957 si otevřeli své vlastní kasino. Činnost této skupiny však byla ukončena o dva roky později, kdy v zemi převzal moc Fidel Castro, což znamenalo konec i pro všechna ostatní kasina na Kubě.⁵⁷

6.2.2 Sektor hracích automatů v Holandsku

V devadesátých letech dvacátého století začaly mít holandské úřady podezření, že do legálního sektoru sázek a her, zejména do oblasti hracích automatů, pronikl organizovaný zločin. Od roku 1986 mohou v Holandsku provozovat hrací automaty soukromé společnosti. Hrací přístroje jsou umístovány v barech, hospodách a zábavních podnicích. Především se začalo tvrdit, že pronájem hracích přístrojů byl pod kontrolou zločineckých skupin. Dále pak vzniklo i podezření, že některé zábavní podniky jsou ovládány zločinci.

⁵⁷SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 35-38 s.

Dokonce ještě předtím, než bylo možné provozovat tyto stroje legálně, byly nejrůznější druhy hracích přístrojů, které vyplácely peníze, umísťovány v holandských barech a hospodách. Už tehdy existovaly fámy, že některé z nich byly instalovány pod nátlakem. Ani v roce 1986, kdy hrací automaty již mohly být provozovány legálně, tato obvinění nevymizela. V roce 1992 například zástupce rotterdamské policie prohlásil, že každý pátý hrací přístroj provozovaný ve městě je spojen s organizací zapojenou do pašování drog a jiných závažných forem zločinů. Skupina Klaas Bruinsmy, jejímž hlavním předmětem obchodů byl dovoz hašišu, se údajně snažila donutit zařízení ve čtvrti vykřičených domů v Amsterdamu, aby si od ní koupily výherní automaty. V roce 1993 byla údajně polovina hracích strojů v Amsterdamu vlastněna a provozovány zločineckými organizacemi.

V roce 1996 byla v rámci parlamentního průzkumu vyšetřovacích metod využívaných v Holandsku realizována vědecká studie zkoumající problém organizovaného zločinu v Holandsku. Jedním ze závěrů této studie bylo, že organizovaný zločin může být zapleten i do sektoru výherních hracích automatů. Alarmující povaha těchto zjištění si vyžádala další výzkum, který byl proveden v roce 1997, a který ještě více podnítil podezření, že existují vazby mezi organizovaným, případně jiným zločinem a sektorem hracích automatů.

Prvním významným zjištěním bylo, že velcí provozovatelé jsou poctivými obchodníky a že v důsledku vládních omezení je aktivních čím dál tím méně malých provozovatelů.

Druhým zjištěním bylo, že v sedmi holandských městech bylo celkem pět zábavních podniků, jejichž majitelé a ředitelé byli současně zapojeni do organizovaného nebo jiného zločinu. Ve všech případech byli tito lidé v té době nebo dříve zapojeni do nelegálního obchodu s drogami. Nicméně se zdálo, že většina z nich považovala provozování zábavního podniku spíše než za zdroj obživy jako snahu jak posílit své bezúhonné postavení.

Jednou z důležitých otázek pak také bylo, zda je sektor hracích automatů používán k tzv. praní špinavých peněz. V zásadě lze toto realizovat vymyšlením transakcí, které se ve skutečnosti nikdy neuskutečnily. Z tohoto papírového obratu byla pak zaplácena daň, čímž byl zbytek peněz „očištěn“. Vědci však neodhadovali toto riziko jako obzvláště velké. V důsledku technického zdokonalení hracích automatů bylo stále obtížnější přetočit počítadlo, které ukazovalo, kolik peněz bylo ze stroje vyplaceno. V té době byla navíc daň z provozování hracích přístrojů tak vysoká, že jejich použití pro praní špinavých peněz nebylo zrovna atraktivní. Závěr z toho proto vyplynul ve smyslu, že není příliš pravděpodobné, že by docházelo k rozsáhlému praní špinavých peněz v souvislosti s provozováním hracích automatů.

Obdobně jako v případě Las Vegas lze uzavřít, že pokud se zločinu podařilo proniknout do sektoru výherních hracích automatů v Holandsku, bylo to hlavně kvůli nedostatečným kontrolám žadatelů o licenci v době, kdy byl tento sektor legalizován. Pravděpodobnost, že by člověk se zločineckou minulostí byl schopen dostat se do sektoru výherních hracích automatů, byla později po zpřísnění kontrol žadatelů o licenci prakticky eliminována.⁵⁸

6.2.3 Problém tzv. neznámých profitujících majitelů

Při udělování licencí provozovatelům hazardních her vlády přirozeně usilují o maximální transparentnost. Existují však situace, kdy není možné identifikovat tzv. profitující majitele společností, kteří žádají o licenci. Toto samozřejmě samo o sobě neznamena, že majitelem společnosti je zločinecká organizace, tuto možnost však nelze ani vyloučit.

Tento problém se objevil v rámci studie týkající se kasin na Holandských Antilách a na Arubě, která byla realizována v polovině devadesátých let minulého století. Soukromá kasina jsou na těchto ostrovech povolena, licence k jejich provozování je však spojená s hotelem. Přehled literatury z 90. let 20. století ukazuje, že mohou existovat vazby mezi italským a americkým organizovaným zločinem a kasiny na Antilách. Holandská parlamentní komise, která zjišťovala situaci v polovině 90. let minulého století, však nenašla žádné důkazy prokazující tyto vazby. Důvodem bylo, že hotel, tj. vlastní držitel licence, a kasino, nemusely mít stejného majitele. Navíc kasino mohlo být i v pronájmu. Když komise začala hledat skutečné majitele, kteří mají z provozu kasina zisk, často se ukázalo, že se jednalo o společnost sídlící v Delaware v USA. V Delaware je totiž možné založit obchodní společnosti nebo právnické osoby, aniž by bylo nutné výslovně jmenovat jejich majitele. Ekonomičtí majitelé kasin na ostrově Aruba proto nebylo většinou možné vystopovat. Konečně také není vždy možné identifikovat příjemce výtěžků z provozu webových stránek nabízejících hazardní hry.⁵⁹

6.3 Nezákonné využití hazardních her pro nelegální činnost

Dalším způsobem, jak mohou být propojeny zločin a hazardní hraní, je nezákonné využití hazardních her pro nelegální činnost. V této podkapitole bude kladen důraz zejména na nezákonné využití legálních forem hazardních her, pokud bude však třeba, mohou být zmíněni i nelegální provozovatelé.

⁵⁸ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 38-39 s.

⁵⁹ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 39-40 s.

Takovéto nezákonné využití může zahrnovat především ovlivňování sportovních zápasů, na které lze oficiálně nebo neoficiálně vsadit. Dále se pak může jednat o pokus ošdit provozovatele her. A konečně legální herní kanály mohou být využity k tzv. praní špinavých peněz.

6.3.1 Ovlivňování zápasů

Ovlivňování zápasů je v poslední době díky řadě skandálů častým tématem v tisku. Obecně vzato, tento způsob trestné činnosti, je však obzvláště obtížné prokázat.

Ve Spojených státech amerických je například pouze jediný dokumentovaný případ skandálu v profesionálním sportu, na který lze sázet. Příklad se stal v roce 1919 a jednalo se o baseball. Existuje několik málo obvinění z ovlivňování zápasů v americkém fotbale (jak profesionálního tak univerzitního), ale v těchto případech nebylo nakonec nic prokázáno. Jedinou oblastí zasaženou sázkovými skandály se zdá být univerzitní basketbal, v letech 1950 až 1990 došlo k pěti takovým případům. Ve všech případech se jednalo o tzv. ovlivňování bodování, které probíhá následujícím způsobem. V USA se používá pro soutěžní sportovní zápasy herní systém založený na stanovených handicapech. Předpokládejme, že před zápasem v basketbalu je tým A považován za silnější než tým B. Toto je převedeno na bodový rozdíl, kterým se předpokládá, že tým A vyhraje (známý jako tzv. „hranice“). Pouze v případě většího rozdílu dojde k výhře ve smyslu hazardních sázek. Takže připusťme, že hranice byla stanovena na tři body. Každý, kdo vsadí na vítězství týmu A, dostane výhru pouze tehdy, pokud vítězný tým vyhraje o více než tři body. Pokud tým A vyhraje pouze o jeden bod, bude se jednat ve smyslu hazardních sázek o prohru. Hranice se může měnit denně, například kvůli tomu, že nejlepší hráč týmu se zraní. Pro hráče, kteří chtějí předem ovlivnit výsledek zápasu, znamená tento systém velkou výhodu a zisky. Mohou ovlivnit výsledek sázek tím, že konečný výsledek zápasu zůstane v rámci stanovené hranice, aniž by tým musel zápas skutečně prohrát. V Evropě jsou sázky většinou založeny na výhře nebo prohře (v toto i na remíze), což ovlivňování bodového výsledku zápasu vylučuje.

Několik případů možného ovlivňování výsledků zápasů bylo odhaleno v několika posledních letech také v Evropě. Jednalo se zejména o zápasy nižších soutěží v kopané, ale dále i třeba v tenise. Skandály s podplácením vyšly najevo v Německu a v Belgii v letech 2005 a 2006. Obvinění za herní podvody v kopané existovaly v nedávné době i v Nizozemí, Finsku, Portugalsku, Itálii, Polsku, Rakousku, České republice, Turecku a Rumunsku.

Na jaře 2005 se ukázalo, že rozhodčí v regionální německé lize ovlivnil výsledky řady fotbalových zápasů na pokyn berlínských bookmakerů. Jeden rozhodčí se přiznal, že zmanipuloval výsledky čtyř zápasů, za což dostal odměnu 70000€ a barevnou televizi. Částka 2,4 milionů € byla zabavena chorvatskému bookmakerovi, který provozoval telefonní sázení z kavárny v Berlíně. Ovlivňování zápasů, jako přikazování penalt nebo vylučování hráčů, zajišťovalo, že slabší týmy například v pohárových zápasech, neočekávaně vyhrávaly proti mnohem lepším soupeřům. Rozhodčí byl v listopadu 2005 odsouzen ke dvěma letům a pěti měsícům ve vězení. Dotyčný bookmaker byl taktéž odsouzen, a to ke dvěma letům a jedenácti měsícům ve vězení.⁶⁰

Velký skandál s podplácením byl také odhalen v Belgii v listopadu 2005. Rozhodující roli hrál v aféře čínský obchodník, který však veškerá obvinění kategoricky popíral. Podle zpráv platil obchodník hráčům týmů belgické druhé divize za to, že záměrně prohrávali zápasy podle určitého pravidla pro výsledné skóre. Poté sázel na takto ovlivněné zápasy u bookmakerů na Dálném Východě. Nicméně ukázalo se, že nebylo snadné dosáhnout takového výsledku zápasu, jaký i klient „objednal“. Klubový hráči si taktéž stěžovali na to, co se dělo a někteří odmítali hrát. Navíc čínští bookmakeři začali mít také podezření a přestali přijímat vysoké sázky na konkrétní výsledky.⁶¹

V roce 2007 požádal řídící orgán evropského fotbalu UEFA policie v Evropě, aby prošetřila 26 fotbalových zápasů odehraných v různých zemích, u nichž existovalo podezření, že jejich výsledky byly zmanipulovány zámořskými sázkovými syndikáty, zejména z Asie. Operace Soga, koordinovaná Interpolem, proběhla v Číně, Hong Kongu, Macau, Malaysii, Singapuru, Thajsku a Vietnamu. Výsledkem bylo zadržení 430 osob a zavření 272 hazardních heren, jejichž odhadovaný obrat byl 680 milionů amerických dolarů.⁶²

6.3.2 Kořistnické trestné činy

Podvádění není výhradní výsadou provozovatelů hazardních her, i sami hráči mohou zkoušet zlepšit své šance na výhru nebo se pokusit o jinou formu podvodu. Už na počátku dvacátého století byla kasina v evropských městech a módních přímořských střediscích navštěvována bohémy, kteří cestovali z místa na místo ve snaze zvýšit své zisky z hazardní hry podvodnými cestami. Největšímu takovému riziku byla vystavena nelegální kasina. Autor

⁶⁰ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 41-42 s.

⁶¹ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 42 s.

⁶² SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 42 s.

uvádí jeden konkrétní případ z osmdesátých let minulého století v Nizozemí. Týkal se nelegálního kasina, v němž si jeden hráč pro hru označil karty neviditelným inkoustem. Znaménka byl schopen vidět díky speciálním čočkám, které nosil. Poté, co několikrát vyhrál, provozovatelé nelegálního kasina jeho trik prohlédli, donutili ho vrátit vše, co vyhrál a poté ho zastřelili.⁶³

Během posledních let se v holandském tisku objevila řada zpráv o pokusech, úspěšných či nikoli, oklamat legální provozovatele hazardních her. Tak například skupinka jednotlivců se snažila nechat si proplatit falešné žetony v jedné z poboček kasina Holland. V holandském sektoru elektronických hracích strojů se zase vyskytly pokusy upravit stroj tak, aby vyplácel peníze. Jedna taková zpráva z listopadu 2006 se týkala formy manipulace, která zdánlivě způsobila poruchu stroje, který pak vyplatil všechny peníze, které v něm byly. Výnos byl prý 500 až 1000 € z každého stroje.

Důkazy o jiném typu zločinu vyšly najevo v některých holandských zábavních podnicích. Stroje na těchto místech mají specifický vzorec vyplácení. Tyto podniky proto přitahovaly lidi, kteří se potloukali okolo a pozorovali, jak lidé hrají. Pokud někdo hrál nějakou chvíli a poté přestal, pozorovatel ihned začal hrát na tomtéž stroji, protože naděje na výhru tam byla daleko vyšší. Tímto specifickým „obchodem“ se zabývaly čínské zločinecké organizace. Situace vyšla najevo po vraždě dvou Číňanů, kteří zjevně používali tuto metodu v herně, která byla teritoriem jiné takové skupiny.

Místo toho, aby hráči podváděli provozovatele hazardních her nebo je využívali jiným způsobem, často se stává i opak – provozovatelé se snaží podvádět hráče. Jedním z konkrétních příkladů jsou prodáváči loterních tiketů. Podobná situace se vyskytla v roce 2001 v Kanadě. V tomto případě prodával podvodný umělec tikety oficiální loterie. Když mu majitel tiketu tento podal, aby zkontroloval, zda něco vyhrál, úředník nejprve zjistil, zda tiket vyhrál velkou cenu. Pokud ano, řekl majiteli, že nevyhrál nic. Později si nechal výhru proplatit sám. Provozovatelé loterií si tohoto mohou všimnout pouze tehdy, když určitý prodejce losů začne vyhrávat vysoké výhry příliš často.⁶⁴

6.3.3 Využívání hazardních her pro praní špinavých peněz

⁶³ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 43 s.

⁶⁴ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 44 s.

Na rozdíl od sázení na zápasy, které byly zmanipulovány a podvádění provozovatelů hazardních her nebo hazardních hráčů, využívat hazardní hry k praní špinavých peněz je možné pouze tehdy, pokud jsou užívány legální herní způsoby. Peníze, které jsou vyhrány v nelegální hazardní hře, zůstanou samozřejmě stále „špinavé“.

Jelikož zde teoreticky existuje možnost vyhrát velkou částku za malou sázku, zdá se hazardní hra na první pohled jako ideální vysvětlení, jak někdo náhle získal velkou sumu peněz. To ovšem samozřejmě neznamená, že se daňové úřady s takovýmto vysvětlením spokojí. Jeden z příkladů, které autor uvádí, se týkal holandského výrobce a prodejce drog, který měl část svého bohatství získat výhrami v kasinu. Policie od něho žádala podrobné vysvětlení, jaké hry hrál, jaké byly jeho sázky, jakým stylem hrál a jak často. Informace byly pak předloženy odborníkovi, který zjistil, že naděje na výhru příslušné částky za daných podmínek je prakticky nulová.⁶⁵

Faktem ale zůstává, že praní špinavých peněz legálními herními kanály není nemožné. Teoreticky se nabízí několik možností. Pro praní špinavých peněz lze na prvním místě využít sportovní sázení. Jednotlivci se značnou sumou špinavých peněz mohou tuto částku využít na nejrozumnější sázky. Nejlepšího výsledku lze dosáhnout, pokud je velké částka vsazena na soutěž, jejíž výsledek je relativně předvídatelný. Skutečnost, že zisk z takové výhry je nízký, není podstatná, jelikož hlavním účelem není vyhrát peníze hrou, nýbrž zajistit pro vsazené špinavé peníze legitimní zdroj. Úspěch této metody závisí hlavně na kontrolách prováděných sázkovými kancelářemi, protože takové sázky porušují pravidelný sázeční vzorec. Pokud někdo bude hrát takovým způsobem delší dobu, je velká naděje, že na sebe přiláká pozornost.

Druhou možností, kterou lze využít k praní špinavých peněz, jsou loterie. V Belgii byl například v lednu 2007 odsouzen jeden muž na 12 měsíců do vězení za to, že se pokoušel prát špinavé peníze prostřednictvím německého lota. V dubnu 2002 utratil téměř 390000 € za loterní tikety, z nichž jeden vyhrál cenu 468700 €. Tato metoda je však riskantní a pracná. Aby zůstal takový člověk nenápadný, musí loterní tikety nakupovat na různých místech, a je tu také riziko, že i přestože určitá ztráta je předem brána v potaz, vyhraná částka může být mnohem nižší než peníze, které byly investovány.

Další variantou, která je občas uváděna v médiích, je, že zločinci kupují loterní tikety nebo jejich podíly od skutečných výherců. Výhodou pro prodávajícího je, že prodá tiket za

⁶⁵ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 45 s.

vyšší cenu než je výhra. Nevýhodou pro něj je to, že získá špinavé peníze, které nemůže hned utratit. Už jen z toho důvodu, že vítěz loterie musí být známý osoby kupující tiket, dochází k tomuto způsobu podvodu jen občas.

Třetí možností je pokoušet se prát špinavé peníze prostřednictvím kasin a zde je pak k dispozici několik metod. Peníze z trestné činnosti mohou být vsazeny tak, aby možnost ztráty byla minimální. Například v ruletě si může hráč vsadit na červenou nebo černou a naděje na výhru je 50%. Pokud má někdo špinavé peníze, například ve výši 10000 €, navštíví kasino s přítelem. Každý si koupí žetony v hodnotě 5000 € a jeden vloží celou částku na černou a druhý na červenou. Jeden z nich pak 5000 € prohraje, přičemž druhý stejnou částku vyhraje. Celkem jim tedy zůstane 10000 €, ale polovina z toho jsou už „přestně“ vyhrané peníze, tj. peníze vyprané. Přestože je teoreticky možné postupovat tímto způsobem, tato metoda není vhodná pro velké částky. Každý, kdo by něco podobného dělal pravidelně, by nevyhnutelně brzy upoutal pozornost.

Před několika lety informovala holandská media o další metodě praní špinavých peněz v legálním kasinu. Tato metoda využívala konkrétní služby nabízené kasiny, která byla určena k ochraně klientů, kteří vyhráli velkou výhru, před potenciálními útočníky. Aby takový klient nemusel chodit po ulicích s velkou částkou peněz v kapse, dostal příležitost nechat si výhru převést na svůj bankovní účet. Holandské daňové úřady přijímaly kopii převodního dokladu vystavené kasinem jako důkaz, že peníze pocházely z výhry v kasinu. Avšak media vyjádřila pochybnosti, zda kasino Holland provádí adekvátní kontroly, aby se ujistilo, že peníze opravdu pochází z výhry v kasinu, a že to nebyla hotovost, kterou si klient přinesl do kasina dříve. Také se objevily pověsti o tom, že personál kasina byl podplacen, aby provedl převody peněz.

V reakci na zprávy v tisku policie v Amsterdamu a Amstellandu zahájila vyšetřování, které odhalilo, že kontroly kasina nebyly ve skutečnosti zcela dostatečné. Avšak vyšetřování nepřineslo dostatečné důkazy pro zahájení trestního stíhání. Na základě čísel, týkajících se těchto převodů, bylo kasino Holland úspěšně schopno prokázat, že zde nepřicházelo v úvahu praní špinavých peněz ve větším množství. Rozměry uskutečněných převodů nebyly nikterak obrovské a většina z peněžních toků byla ověřitelná. V roce 2005 bylo například převedeno 17,7 milionů € z účtu kasina Holland na účty celkem 446 klientů. Z toho 12,9 milionů € bylo možno jednoznačně identifikovat jako výhry v hazardních hrách, protože se jednalo o peníze vyplacené výherními automaty nebo se jednalo o cenu za vítězství v turnaji. Pouze 4,8 milionů € bylo převedeno po manuální kontrole a právě zde byly zjištěny určité nedostatky.

A konečně na konci 90. let minulého století Finanční výbor („*Financial Action Task Force*“) informoval o riziku podzemního bankovníctví přes kasina, která mají pobočky ve více zemích. Stejný problém byl zaznamenán výše zmiňovaným holandským parlamentním výborem, který prošetřoval kasina na Holandských Antilách a na ostrově Aruba. Například hotovost může být v kasinech směněná na jakoukoliv jinou měnu, a výhry bylo možno snadno převést do zámořských bank nebo vyplatit ve formě šeků. Herny také měly vnitřní bankovní systém, společný s jinými kasiny v Jižní Americe a v Karibiku. Klient mohl například vložit určitou sumu peněz v zemi A a pak ji použít k hazardní hře v jiných zemích v přidružených kasinech nebo si nechat vyplatit celou či zbývající sumu. Tento systém by bylo možné využívat pro převod z jedné země do druhé bez nutnosti jejich vkládání do oficiálních bank nebo jiných finančních institucí.⁶⁶

6.3.4 Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Na skutečnost, že hazardní hry mohou být, jak již bylo uvedeno výše, využity pro účely praní špinavých peněz, reaguje v České republice zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „zákon č. 253/2008 Sb.“), který je běžně přezdíván jako zákon proti praní špinavých peněz. Tento zákon vstoupil v účinnost dne 1. 9. 2008 a k tomuto datu zároveň zrušil zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, který se na danou problematiku vztahoval od roku 1996.

V § 2 odst.1 zákona č. 253/2008 Sb. je obsažen výčet povinných osob, ve kterém je pod písmenem c uveden držitel povolení k provozování sázkových her v kasinu podle zákona o loteriích a jiných podobných hrách. Dalšími povinnými osobami jsou například úvěrové instituce, finanční instituce nebo osoba oprávněná k obchodování s nemovitostmi nebo ke zprostředkování obchodu s nimi.

Podle dříve platného zákona č. 61/1996 Sb. byl jako povinná osoba v jeho § 1a odst. 7 písm. d uveden držitel povolení k provozování sázkových her v kasinu, kursových sázek nebo číselné loterie, což znamenalo, že zákonné povinnosti se vztahovaly na širší okruh provozovatelů hazardních her než dle nové právní úpravy z roku 2008. Ve vládním návrhu zákona č. 253/2008 Sb. byl jako povinná osoba původně pod písmenem c uveden držitel povolení

⁶⁶ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 44-47 s.

k provozování kasina, loterie, kursových sázek, nebo technických her podle zákona o loteriích a jiných podobných hrách, výčet byl tedy oproti původní úpravě rozšířen o nové typy her. Důvodová zpráva k novému znění § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 253/2008 Sb. uvádí, že praxe potvrzuje skutečnost, že provozování loterií a sázkových her je v České republice oblastí dostatečně finančně lukrativní, a to i přes často vysoké investice do odborné přípravy pracovníků, technického rozvoje i úprav a udržování stavebních objektů. Tuto skutečnost již delší dobu potvrzuje i stále vzrůstající výše vkladů – sázek. Výrazně stouply zejména sázky na technických zařízeních. Loterie a jiné podobné hry provozované pomocí technických zařízení jsou identifikovány v § 2 písm. j) a § 50 odst. 3 loterního zákona. Jedná se o loterie nebo jiné podobné hry provozované např. na elektromechanických ruletách, kostkách, prostřednictvím centrálních on-line loterijních systémů s videoloterijními terminály nebo provozované po telefonu. Díkce ustanovení § 50 odst. 3 loterního zákona umožňuje Ministerstvu financí povolo- vat i loterie a jiné podobné hry, které nejsou v loterním zákoně v části první až čtvrté uprave- ny. Technické hry jsou hry popsáné v loterním zákoně, které se hrají na jiném technickém zařízení.⁶⁷ Přes výše uvedené znění důvodové zprávy, patří dle současné právní úpravy mezi povinné osoby pouze držitel povolení k provozování sázkových her v kasinu podle zákona o loteriích a jiných podobných hrách.

V § 7 zákona č. 253/2008 Sb. je pak upravena povinnost identifikace: Jestliže je po- vinná osoba účastníkem obchodu v hodnotě převyšující částku 1 000 EUR, před jeho usku- tečněním vždy identifikuje klienta, pokud zákon nestanoví jinak. Bez ohledu na výši částky má provozovatel také povinnost identifikovat účastníka v případě tzv. podezřelého obchodu. Tento pojem definuje zákon č. 253/2008 Sb. ve svém § 6. Jedná se o obchod, který je usku- tečněný za okolností vyvolávajících podezření ze snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo podezření, že v obchodu užitá prostředky jsou určeny k financování terorismu, anebo jiná skutečnost, která by mohla takovému podezření nasvědčovat. Oproti původní úpravě v zákoně č. 61/1996 Sb. se hodnota obchodu snížila z 15 000 EUR na částku 1 000 EUR.

Identifikace klienta, který se účastní výše uvedeného obchodu, je poměrně podrobná. Její provádění je upraveno v § 8 zákona č. 253/2008 Sb. a u fyzické osoby spočívá v zaznamenání a ověření identifikačních údajů z průkazu totožnosti, včetně ověření shody podoby s vyobrazením v průkazu totožnosti. Jedná-li se o právnickou osobu, povinná osoba identifikační údaje zaznamená a ověří z dokladu o existenci právnické osoby a provede taktéž

⁶⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 253/2008 Sb. [online], dostupná na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=385&CT1=0#prilohy>, [cit 1.4.2010]

identifikaci fyzické osoby, která jejím jménem jedná. Identifikační údaje jsou pro účely zákona vymezeny v § 5 zákona č. 253/2008 Sb.

Před uskutečněním jednotlivého obchodu v hodnotě 15 000 EUR nebo vyšší, obchodu, na který se vztahuje povinnost identifikace podle § 7 odst. 2 písm. a) až d), obchodu s politicky exponovanou osobu a dále v době trvání obchodního vztahu provádí povinná osoba také kontrolu klienta, která je podrobně upravena v § 9 zákona č. 253/2008 Sb.

Pro zabezpečení svých povinností je držitel povolení k provozování sázkových her v kasinu povinen vypracovat písemně systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření, který musí mít zákonem stanovené náležitosti (upraveno v § 21 zákona č. 253/2008 Sb.).

6.4 Trestné činy ve vztahu k hráčům

Zločiny spojené s hazardní hrou mohou páchat i sami hráči, kteří se uchýlí k nějaké formě zločinu, zejména ke krádežím, aby si zajistili financování své herní závislosti nebo zaplacení dluhů, které jim ze hry vznikly. Byl proveden obecný výzkum, zejména v USA, týkající se účinku otevření velkého kasina na zločinnost ve městě nebo regionu.

6.4.1 Trestné činy páchané závislými hazardními hráči

Dříve než lze uvažovat o tom, zda existují důkazy o trestné činnosti páchané závislými hráči, je nutné nejprve určit, kdo je patologickým hráčem. Nejběžněji užívaným nástrojem je tzv. South Oaks Gambling Screen (SOGS), která byla vytvořena v roce 1987. Ačkoliv SOGS není nenapadnutelná vědeckou kritikou, používá se tato metoda dnes v několika zemích, čímž vznikl už určitý základ pro srovnání.

SOGS je tvořena dvaceti otázkami, na které může respondent odpovědět pouze ano nebo ne. Na základě odpovědí je pak stanoveno skóre. Skóre 0-2 je klasifikováno jako „rekreační hráč“. Člověk, jehož skóre je 3 nebo 4 je označen za „rizikového hráče“. Respondenti s výsledkem 5 a více jsou obecně považováni za „patologické hráče“.

První metoda pro posouzení trestného jednání patologických hráčů využívá jako formu výzkumu zprávy, které o sobě podávají sami hráči. Toto zahrnuje provádění veřejného průzkumu, v němž jsou problémy hazardních hráčů systematicky dokumentovány a respondenti jsou dotazováni, zda spáchali během daného období přestupek, v souvislosti s hazardem nebo jinak. Studie tohoto druhu byly už několikrát provedeny v Austrálii, ale jejich výsledky jsou nejednotné. Ve dvou studiích bylo zjištěno, že 11-16% respondentů, jejichž skóre v SOGS

bylo 10+, spáchalo přestupek v souvislosti s hrou či jiný během posledních 12 měsíců. Pro respondenty se skóre 5+ byl výsledek 3-15%. Avšak další dvě australské studie nezjistily téměř žádný významný vztah mezi krádežemi a jinými trestnými činy a hazardní hrou.

Německá studie asi 300 závislých hráčů ukázala, že 89% z nich spáchalo nějaký přestupek (během života), v porovnání s 52% u příležitostných a pravidelných (nepatologických) hráčů, a pouze 22% v kontrolní skupině.

Nedávno byl proveden výzkum i v Holandsku. Tento výzkum se týkal skupiny 400 „zkušených hráčů“, kteří byli vybráni buď na základě veřejného průzkumu, nebo přímým oslovením prostřednictvím provozovatelů hazardních her a sociálních služeb. Ve skupině se skóre SOGS 5+ 25% dotazovaných přiznalo ke spáchání krádeže nebo podvodu. Ve skupině se skóre SOGS 3 nebo 4 však toto číslo bylo ještě vyšší – 35%.

V Austrálii byla použita jiná varianta metody osobních dotazníků. Byl proveden veřejný průzkum mezi 2744 respondenty, z nichž 22 bylo identifikováno jako patologičtí hazardní hráči na základě jejich skóre SOGS. Kontrola trestního rejstříku této skupiny odhalila, že jedna třetina z nich měla problémy s policií díky hazardní hře.⁶⁸

Výsledky takového typu průzkumu však není jednoduché interpretovat. Studie se značně liší v jejich designu a rozsahu, kromě SOGS se používají ještě další doplňující výzkumné nástroje. Počet osob se skóre SOGS 5 a více je totiž většinou příliš malý, v případě osobních zpráv je zase velká pravděpodobnost, že lidé o sobě budou podávat zkreslené, společensky přijatelné informace, především tehdy, když budou kontaktováni telefonicky. Není také vždy zřejmé, které období (roční, celoživotní nebo období během herní závislosti) bylo měřeno a existují i další podobné problémy tohoto průzkumu.

Další metodou zkoumání rozsahu trestního chování závislých hráčů je použití skupiny osob, které přijímají nebo přijímaly určitou formu pomoci se závislostí. Tyto studie vedou ke zjištění daleko vyššího rozsahu trestního jednání v souvislosti s hazardní hrou. V průměru se jedná o přibližně 30% v období jednoho roku. I zde výsledky velmi významně závisí na designu studie. Podíl populace, která uvádí, že spáchala přestupek, se pohybuje mezi 20% a víc než 60%.

Třetí používanou metodou výzkumu je kontrola, zda lidé, kteří byli zadrženi nebo obviněni prokazují známky herní závislosti. V roce 1995 byla v Holandsku provedena studie

⁶⁸ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 47-48s.

herního chování 185 lidí zadržených za přestupky proti majetku. Bylo zjištěno, že 30% osob z této skupiny hraje hazardní hry příležitostně. Skupina byla tvořena převážně mladými lidmi, kteří hráli na výherních hracích automatech. Jen 4% z nich však výslovně uvedlo, že ke spáchání trestného činu je přiměla hazardní hra.⁶⁹

Skupina vědců zkoumala policejní záznamy ve snaze určit rozsah zločinu v souvislosti s hazardní hrou v kanadském městě Edmonton. Autoři došli k závěru, že hazardní hra byla uvedena ve 2,7% z 11198 zkoumaných spisů. Policejní záznamy se však ukázaly jako vysoce nespolehlivý zdroj. Možná existence herní závislosti není většinou během policejního výsledku zkoumána a v každém případě zde je pravděpodobné, že vyslýchaný o ní pomlčí nebo bude v této věci lhát. Jedním z důležitých objevů však je, že závislí hráči nejvíce páchají trestný čin podvodu. Navíc jedna třetina případů zahrnovala domácí spory, loupež nebo pokus o sebevraždu.⁷⁰

V Austrálii bylo analyzováno téměř 3000 složek místního a okresního soudu za účelem určení procenta přestupků, které byly spáchány hlavně proto, aby financovaly herní závislost nebo dluhy vzniklé ze hry. I zde bylo zjištěno, že závislí hráči páchají především trestný čin podvodu, obzvláště často pak v práci. Zejména pak závislí hráči zaměstnaní jako účetní a zaměstnanci finančních institucí někdy zpronevěří během několika let velkou sumu peněz. Například jeden bankovní úředník ukradl svému zaměstnavateli během deseti let 450000 australských dolarů. Dalším se podařilo zpronevěřit částky od 10000 do více než 100000 dolarů. Obdobný případ byl nedávno odhalen v Nizozemí, kde účetní se stal podezřelým z krádeže 18 milionů € či více od svého zaměstnavatele. Avšak australská studie také zjistila, že problémoví hráči spáchali relativně málo přestupků proti majetku. Herní závislost byla prokázána pouze u 3,1% ozbrojených loupeží, 2,5% vloupání a méně než 1,5% ostatních typů krádeží.⁷¹

Obecně lze uzavřít, že studie, ve kterých jsou informace o lidech zadržených nebo odsouzených získávány z policejních zdrojů trpí tím, že otázka herní závislosti není v průběhu policejních výsledků systematicky sledována. Navíc samozřejmě policisté, kteří provádějí výsledky, nejsou kvalifikováni ke stanovení diagnózy. Mohli by však nechat vyslýchanou osobu vyplnit dotazník SOGS nebo zapojit odborníky, kteří by diagnózu určili. Pokud je

⁶⁹ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 49 s.

⁷⁰ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 49 s.

⁷¹ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 50s.

známo, tato metoda se zatím nepoužívá. Místo toho existuje rozsáhlá literatura ohledně herní závislosti mezi vězni.

Tento druh výzkumu byl realizován v USA už v šedesátých letech dvacátého století. Výsledkem bylo zjištění, že 38% ze skupiny více než 400 vězňů mohlo být označeno za vášnivě hráče. Další studie provedené v USA, Austrálii a na Novém Zélandu přinesly výsledek v podobě 26% až 38% závislých hráčů mezi vězni.

Ačkoliv tyto výsledky mohou být hodnoceny jako vysoké, existuje zde jeden související metodologický problém. Potíží je v tom, že při nepřítomnosti jakékoliv jiné formy zábavy, hazardní hra je jeden z hlavních způsobů jak si mnoho vězňů v amerických nápravných zařízeních krátí čas. V důsledku toho je těžké určit, zda se vězeň stal patologickým hráčem až ve vězení, nebo zda měl tento problém již dříve. V tomto kontextu je cennější výsledek studie, kdy vězni vyplňovali dotazník SOGS při jejich příjmu. V této fázi jen 5% vězňů mohlo být označeno za problémové hráče, což je číslo relativně nízké, přesto však vyšší než údaje z veřejných průzkumů.

Dalším metodologickým problémem je skutečnost, že s výjimkou individuálních případů je většinou obtížné zjistit, zda se závislý hráč uchýlil k trestné činnosti kvůli svému problémovému hráčství nebo zda se jedná o lidi s paralelním problémovým chováním. Jinými slovy, zda se nejedná o lidi, kteří se dopouští trestné činnosti z jiných důvodů, ale zároveň jsou závislími hráči. Výzkumy zaměřené na závislé hráče rovněž ukazují na vysoké procento sebevražedných sklonů. Patologičtí hráči mají i často další závislosti, například na alkoholu či drogách. A i když je pak spáchán trestný čin související s hazardní hrou, je otázkou, zda jediným cílem pachatele bylo získat peníze na hraní nebo zaplatit ze hry vzniklé dluhy.⁷²

6.4.2 Trestná činnost související s kasiny

Vedle akademického výzkumu popsaného výše, který zkoumá vztah mezi patologickým hazardním hráčstvím a trestnou činností, se v literatuře objevuje ještě jedna další linie výzkumu. Důraz je zde klad na zjištění, do jaké míry rozšíření legální nabídky herních služeb vede k nárůstu kriminality v dané oblasti. Tento typ výzkumu se provádí zejména v USA, kde jsou zkoumány dopady otevření velkých kasin. Teoretický předpoklad, z něhož tyto studie

⁷² SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 50-52s.

vychází je jednoduchý. Náhlý výrazný nárůst hazardních her by se měl odrazit v míře zločinnosti, pokud budeme předpokládat, že tento nárůst povede k větší herní závislosti.

V USA poskytlo ideální příležitost k takovéto studii otevření nových kasin v Atlantic City v New Jersey, v roce 1978. Obvyklé policejní statistiky v Atlantic City se v roce 1980 téměř ztrojnásobily v porovnání se situací v roce 1977. Avšak nebyla vzata v potaz skutečnost, že toto město s 38000 obyvateli přilákalo díky otevření nových heren obrovský počet návštěvníků z jiných oblastí USA. V roce 1983 navštívilo město celých 27 milionů turistů. Když toto bylo vzato v úvahu, vzestup trestné činnosti měl jen okrajový význam. Jakmile byla přiřazena odpovídající váha populaci turistů a byly zváženy trendy nárůstu zločinnosti v okolních regionech, zjistilo se, že kasina nemají na nárůst zločinnosti žádný vliv. Tato zjištění byla potvrzena i samostatnou studií. Otevření nových kasin tedy nemělo pro samotné obyvatele Atlantic City téměř žádné následky.⁷³

Tyto závěry však byly zpochybněny dalšími výzkumy. Bylo například porovnáno 170 krajů s jedním nebo více kasiny se 3165 místy bez kasina. Zjistilo se, že v krajích s kasinem byla větší zločinnost, toto zvýšení však začalo být markantní až po třech, čtyřech letech. Vysvětlením dle výzkumu byla skutečnost, že určitý čas trvá, než se patologičtí hráči stanou tak zoufalí, že se uchýlí k trestné činnosti. Nejprve prohrají všechno, co mají, pak se pokouší půjčit si peníze od přátel nebo oficiálních finančních institucí apod. Tento zpožděný efekt byl potvrzen i další studií. Dopad nebyl pozorován pouze ve městě, kde bylo otevřené kasino, ale i v celém okrese. Zajímavé je, že byl zjištěn nárůst počtu všech možných trestných činů, včetně například znásilnění, které lze jen těžko vztáhnout k herní závislosti.⁷⁴

Jak již bylo uvedeno, závislí hráči se dopouštějí zejména podvodů. V další studii byla zkoumána vazba mezi trestnou činností tzv. bílých límečků a otevřením kasina na sedmi různých místech. Tento výzkum prokázal, že výsledky nejsou vůbec jednoznačné. V Las Vegas, Kansas City a St Louis se počet spáchaných podvodů v letech 1988 a 1996 prakticky nezměnil. Pouze v Biloxi-Gulfport a Vicksburgu byl zaznamenán nárůst. Ve dvou dalších místech s velkými kasiny počet zjištěných podvodů ve skutečnosti poklesl.⁷⁵

A konečně byl proveden i výzkum týkající se šesti míst, kde kasino bylo a šesti srovnatelných míst bez kasina, ale ani tentokrát se nepodařilo získat zcela jednoznačné výsledky.

⁷³ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 52 s.

⁷⁴ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 52-53 s.

⁷⁵ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 53 s.

Ve městech s kasinem byla zločinnost opět buď stejná, vyšší nebo nižší. Ovšem to samé platilo i pro města bez kasina. Autoři proto došli k závěru, že pokud nebudeme dostatečně znát všechny možné proměnné, nelze určit dopad otevření kasina na jeho hostitelské město co do úrovně zločinnosti.⁷⁶

K tomu je třeba přidat i skutečnost, že kriminalita jako taková není samozřejmě absolutně proměnná. Zčásti je ovlivněna volbami policie nebo místních úřadů. Například je možné zjišťovat, zda musela policie od otevření kasina zasahovat ve větším počtu případů. Otevření velkého kasina ovlivňuje také způsob jednání policie. Na jedné straně se může projevit to, že větší bdělost policie sama o sobě brání růstu zločinnosti. Na straně druhé je možný i opak, tedy, že větší bdělost, a zřejmě i zvýšená přítomnost policie, může vést k většímu počtu odhalených zločinů.

Trestná činnost, ke které dochází v kasinech, je popisována i ve studii senátora J. Novotného (2008). Novotný uvádí, že v některých kasinech dochází k falšování údajů o tržbách, což má na svědomí personál kanceláří. K tomuto jednání dochází kvůli tomu, že kontroly úředníků z Finančního úřadu jsou často velmi povrchní a formální. Tyto machinace s tržbami kasinům procházejí i přesto, že kamery by měly monitorovat veškeré dění v podniku a barevné záznamy by měly být uchovávány.

Z informací Ministerstva financí také vyplývá, že stále přibývá nelegálních provozoven typu kasino, kterým nebylo vydáno příslušné povolení Ministerstva financí. Tato tzv. „pseudokasina“ fungují jako herny s vyššími limity sázek, než které jsou povolovány v oficiálních kasinech. K tomuto obcházení zákona provozovatelé využívají benevolenci v povolování nových technických her.

Hráči se domnívají, že nové technické hry, ale i rulety všech typů jsou ovládány aktem náhody tak, jak to určuje zákon. Ve skutečnosti se však jedná o činnost technického zařízení, u nějž jeho provozovatel přesně nastaví výhernost. Existují posudky soudních znalců z oboru matematiky, které nepřímo dokazují, že hra, například u rulety, je řízena provozovatelem. Kulička může být například vyfukována z těch políček, která nejsou pro provozovatele výhodná. V kasinech jsou také využíváni nastrčení hráči – zaměstnanci, kteří vyhrávají vyšší

⁷⁶ SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.) *Crime, Addiction and the Regulation*. 2008 Koninklijke Brill. 53s.

částky. Některé herny také podávají hráčům zdarma alkohol, aby tím došlo k odstranění jejich zábran.⁷⁷

6.4.3 Pachatelé trestné činnosti související s hazardní hrou

Obdobně, jako lze rozlišovat jednotlivé typy zločinu spojené s hazardní hrou, můžeme také pachatele, kteří se této trestné činnosti dopouští, rozdělit do určitých skupin. Příklad takového dělení uvádí i I. Trávníčková (1996).

V první skupině jsou pachatelé, jejichž trestná činnost přímo souvisí s provozováním hazardních her. Patří sem pachatelé již výše uvedených trestných činů, tedy ti, kteří umožňují hazard dětem a mladistvým a dopouští se tím jednání trestného podle § 201 odst. 2 trestního zákoníku, dále pak pachatelé trestného činu podle § 213 trestního zákoníku Provozování nepoctivých her a sázek a dle § 252 trestního zákoníku Neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry.⁷⁸

Typickou trestnou činnost provozovatelů hazardních her popisuje také senátor Novotný (2008)⁷⁹, uvádí následující trestnou činnost provozovatelů s jejími konkrétními příklady.

1) Neoprávněné provozování hazardní hry

- Provozování výherních hracích přístrojů (dále jen „VHP“) bez osvědčení Elektrotechnického ústavu Praha (dále jen „EZÚ“) nebo povolení příslušného orgánu
- Provozování VHP na neexistující či fingovanou právnickou osobu nebo na neodpovídající předmět činnosti
- Údajné provozování nevýherního hracího přístroje
- Provozování VHP v místě odlišném od provozovny
- Provozování VHP i přes zrušení provozu pro zjištěné závažné nedostatky

⁷⁷ NOVOTNÝ, J. Studie hazardních her v České republice a navrhované změny. Květen 2008. Senát Parlamentu České republiky . 34 s.

⁷⁸ TRÁVNÍČKOVÁ, I. Hazardní hry a drogy jako potenciální zdroj organizovaného zločinu. 1. vydání. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. 25-28 s.

⁷⁹ NOVOTNÝ, J. Studie hazardních her v České republice a navrhované změny. Květen 2008. Senát Parlamentu České republiky . 32 s.

2) Padělání veřejné listiny

- Právnická osoba provozuje VHP (dostala povolení k provozování VHP) na základě padělaného osvědčení EZÚ nebo padělaného rozhodnutí povolovacího orgánu. Důvodem padělání je obcházení úhrady poplatku nebo to, že VHP je starší než pět let, případně, že je kradený.

3) Zpronevěra (u pronajatých VHP)

- Vniknutí do VHP pomocí klíčů nebo vyrobených duplikátů a odcizení části tržby
- Neoprávněný zásah do VHP za účelem ovlivnění jeho výhernosti zásahem do jeho EPROM, tj. do jeho pevné paměti. Jedná se zde o tzv. Softwarovou kriminalitu.

4) Podvod (u vlastních VHP)

- Vniknutí do VHP pomocí klíčů nebo vyrobených duplikátů a odcizení části tržby.
- Neoprávněný zásah do VHP za účelem ovlivnění jeho výhernosti zásahem do jeho EPROMu.

Další velkou skupinu pachatelů trestné činnosti tvoří gambleři, tudíž osoby, které páchají trestnou činnost v souvislosti s chorobným hraním. U těchto pachatelů se často vyskytuje tzv. „syndrom vysavače“, kdy hráč má největší část svých dluhů v širokém příbuzenstvu. Trestná činnost je v těchto případech latentní, jelikož rodina podvody, krádeže, příp. i jiné trestné činy spáchané gamblerem, alespoň zpočátku kryje. Kriminalita gamblerů je sice různorodá, jednoznačně však převažují trestné činy majetkového charakteru. Mezi nejčastější trestné činy patří krádeže (§ 205 trestního zákoníku). Konkrétními příklady tohoto trestního jednání je třeba vloupání do objektu a následné odcizení VHP, násilné vniknutí do VHP a odcizení peněz, odcizení finančních prostředků z VHP bez vniknutí do přístroje (např. navrtáním příslušné části VHP a propojování polovodičových částí vodičem, čímž je vyslán elektronický příkaz k výplatě mincí), odcizení finančních prostředků z VHP bez vniknutí do přístroje případnými dalšími způsoby a v neposlední řadě sem patří i hra falešnými mincemi nebo ple-

chovými žetony.⁸⁰ Hráči se často dopouští i podvodů (§ 209 trestního zákoníku), hráč si vypůjčí peníze, i když ví, že je nevrátí, potřebuje je však na splacení dluhů a na další hru a zpronevěř (§ 206 trestního zákoníku). Poměrně časté je i poškození cizí věci (§ 228 trestního zákoníku), kdy dochází například k rozbíjení hracích automatů. Později přichází závažnější trestná činnost, loupeže (§ 173 trestního zákoníku) a krádeže vloupáním (§ 205 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku). Není výjimečné, že gambler spáchá i vraždu (§ 140 trestního zákoníku).

Druhou část této skupiny tvoří osoby, které zneužívají toho, že se legálním způsobem podílejí na provozování hazardních her. Jedná se zejména o krupiéry a další zaměstnance kasin, kteří různými způsoby (nejčastěji podvody nebo zpronevěrou) krátí zisk (obvykle kradou výherní žetony a najaté osoby je v pokladně vyměňují za peníze).

Do třetí skupiny se řadí pachatelé, kteří využívají hráčskou posedlost u jiných osob a páchají trestnou činnost na hráčích. Zde je pak častá lichva (§ 218 trestního zákoníku), vydírání (§ 175 trestního zákoníku) nebo násilí ze strany věřitelů. Nezřídka mají gambleři kontakt s podsvětím a bývají naváděni k páčání trestné činnosti, jako jsou „cílené“ krádeže (§ 205 trestního zákoníku), nebo k distribuci drog (§ 283 trestního zákoníku) apod.

Ovšem nejen gambleři jsou objektem trestné činnosti. Do téže skupiny spadají i delikventi, kteří páchají trestnou činnost na majitelích, či osobách provozujících herny a kasina. Typické, zejména pro organizovanou kriminalitu, je vydírání těchto osob.⁸¹

6.4.4 Hraní mladistvých a prevence

Pachatelé trestné činnosti související s hazardními hrami jsou často bohužel i osoby mladistvé. Tato skutečnost je považována za velmi závažný problém, jelikož je nežádoucí, aby děti a mladiství navštěvovali herny, trávili tam svůj čas hrou na hracích automatech a utráceli tam peníze vlastní, rodičů, ale i získané nelegálně. Nebezpečí těchto aktivit je o to větší, že návyk na hru se dá vytvořit ve velmi krátké době. Společenská nebezpečnost hráčské vášně spočívá především ve skutečnosti, že k provozování hazardních her jsou za potřebí peníze a také v tom, že se jedná o patologickou vášeň, která vyžaduje stále větší množství peněz. Mladší osoby jsou pak nepřímo nuceny opatřovat si nezbytné peníze různými způsoby, přede-

⁸⁰ NOVOTNÝ, J. Studie hazardních her v České republice a navrhované změny. Květen 2008. Senát Parlamentu České republiky . 33 s.

⁸¹ TRÁVNÍČKOVÁ, I. Hazardní hry a drogy jako potenciální zdroj organizovaného zločinu. 1. vydání. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. 25-28 s.

vším krádežemi, ale i prostitucí, prodejem drog a další trestnou činností. Přestože je hra na hracích automatech v České republice povolena až od osmnácti let, důsledné uplatňování tohoto požadavku je stále zpochybňováno objektivními zjištěními kontrolních orgánů i samotnou existencí patologických hráčů mezi dětmi a mladistvými. Kontroly, které by měli provádět provozovatelé herních automatů, jsou ve vztahu k účasti dětí a mladistvých hodnoceny jako neúčinné a v mnohých případech lze i o jejich samotné existenci pochybovat.⁸²

Důležitá je proto v této oblasti prevence. Jak uvádí A. Marešová (1996), je třeba předcházet, případně omezovat, nejen výskyt samotného jevu hazardního hráčství, ale i předcházet jeho následkům, zejména pak duševním poruchám u jednotlivých osob. Preventivní opatření musí směřovat též proti chorobnému hráčství jako sociálně patologickému jevu.

Část navrhovaných preventivních aktivit je obdobná jako u prevence dalších závislostí – alkoholu, drog a spočívá v povzbuzování ke zdravému způsobu života, vyhledávání odborné pomoci postiženým nebo jejich nejbližším.

Část má pak charakter technických a legislativních opatření a kontroly již u nás platných opatření.

- zákaz provozu heren v blízkosti škol, všeobecné snižování dostupnosti heren pro děti a mládež
- důsledné sankcionování porušování ustanovení o věkové hranici pro hráče, a to nejen provozovatelů, ale i možných nájemců heren
- omezení provozu až zákaz určitých druhů her, případný zákaz užívání reklamy propagující hazardní hry

Další navrhované preventivní opatření mají pak obecnější charakter a uplatní se i mimo oblast patologického hráčství. Patří sem zejména působení škol proti závislostem osvětou a působení sdělovacích prostředků.⁸³

⁸² MAREŠOVÁ, A. Chorobné hráčství. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. 7-8 s.

⁸³ MAREŠOVÁ, A. Chorobné hráčství. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. 10-11 s.

7. Provozování loterií a podobných her přes internet

Dlouhou dobu nebylo v České republice legální provozovat loterie a jiné podobné hry prostřednictvím internetu. Případným zájemcům o provozování loterií a her přes internet totiž nebylo vydáváno potřebné povolení dle loterního zákona. Tento stále platný zákon však neobsahoval (a stále ještě neobsahuje) ani výslovný zákaz týkající se provozování loterií a her distančním způsobem. Tento nedostatek se snažila například odstranit již výše zmiňovaná vládní novela loterního zákona, která nebyla v roce 2006 přijata. Podle této novely byl §1 loterního zákona doplněn o odstavec 8, který výslovně zakazoval provozování loterie a jiné podobné hry způsobem umožňujícím dálkový přístup, například prostřednictvím sítě internet. Zákaz se vztahoval i na šíření reklamy na loterii a jinou podobnou hru provozovanou způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Existoval zde však i názor, že sázení prostřednictvím internetu je pouze určitou technologií pro přístup k uzavírání sázek a bylo by tedy možné, že potřebné povolení k provozování loterií a her distančním přístupem bude vydáno i na základě loterního zákona. Hlavními argumenty, které stály proti možnosti povolovat internetové hazardní hraní, bylo to, že hraní hazardních her po veřejně přístupném internetu by jen obtížně mohlo vyhovět všem požadavkům platné právní úpravy. Týkalo se to například podmínky § 1 odst. 7 loterního zákona, tj. zákazu účasti na loteriích nebo jiných podobných hrách osobám mladším 18 let. Obtížná by byla i identifikace finančních toků. Vývoj v této oblasti byl však tak rychlý, že bylo možné poměrně brzy předpokládat odstranění těchto nedostatků.

Ačkoli tedy bylo provozování loterií a jiných podobných her prostřednictvím veřejně přístupného internetu v dané době v České republice nelegální, existovalo zde několik společností, zahraničních subjektů, které sázení přes internet provozovaly. V souvislosti se společnostmi sídlícími mimo Českou republiku lze také poukázat na § 4 odst. 11 loterního zákona, který výslovně zakazuje provozování cizozemských loterií včetně prodeje cizozemských losů. Z tohoto zákazu může udělit výjimku Ministerstvo financí ČR a to za účelem vzájemnosti. Jak uvádí T. Dvořák (2006), žádná taková smlouva však doposud uzavřena nebyla.⁸⁴ Jednání, spočívající v provozování loterií či podobných sázkových her bez příslušného povolení, pak naplňovalo skutkovou podstatu trestného činu Neoprávněného provozování loterie a podobné

⁸⁴ DVOŘÁK, T. Zákon o loteriích a jiných podobných hrách s poznámkami a souvisejícími předpisy. 2. vydání. Linde Praha, a.s., 2006. 42 s.

sázkové hry podle § 118a trestního zákona (dnes § 252 trestního zákoníku). Jelikož se však jednalo o zahraniční subjekty, jejichž skutečné sídlo a majitele bylo jen velmi obtížné vypátrat, nebylo fakticky možné je pro tento trestný čin úspěšně trestně stíhat.

Situace, kdy zde probíhaly neustálé diskuze, zda internetové hazardní hraní povolit či ne, přičemž domácím subjektům nebylo umožněno loterie a hry přes internet provozovat a zároveň zde existovalo v podstatě beztrestné poskytování internetových hazardních her zahraničními subjekty, které neodváděly část svého výtěžku na veřejně prospěšné účely dle loterního zákona, byla již dlouhodobě neudržitelná. Reakcí Ministerstva financí bylo vydání rozhodnutí ve věci provozování hry Internetová kurzová sázka, kterým ve správním řízení povolilo pěti subjektům provozování této hry. Hra je založená na sázce, uzavírané prostřednictvím veřejného serveru umožňujícího dálkový přístup předem neomezenému okruhu osob v síti internet, a to jen osobami registrovanými provozovatelem za podmínek stanovených ve schváleném herním plánu. Podmínkou je, že provozovatel umožní účast ve hře pouze osobám, u nichž při registraci dle platného průkazu totožnosti ověřil jejich totožnost a skutečnost, že se jedná o osoby starší 18 let. Provozovatel musí disponovat sítí stálých provozních míst, v nichž provádí registraci sázejícího, která je nezbytnou podmínkou jeho účasti. Provoz hry Internetová kurzová sázka mohl být zahájen k datu 5. 1. 2009.⁸⁵

Ačkoliv tedy již v současné době není samotné provozování loterií a podobných her přes internet v České republice nelegální, zůstává zde jiný významný problém. Jedná se o provozování sázek přes internet společnostmi se sídlem v jednom členském státě Evropské unie (dále jen „EU“) vůči občanům jiného členského státu EU, a to bez potřebného povolení příslušného státu. Po vstupu naší republiky do Evropské unie je i pro nás významná judikatura Evropského soudního dvora (dále jen „ESD“), která se týká provozování hazardních her a konkrétně pak jejich provozování prostřednictvím veřejně přístupného internetu. Judikatura ESD v této oblasti je poměrně bohatá a v následující podkapitole je popsán její vývoj a její závěry ohledně konfliktu mezi volným pohybem služeb a restriktivní jurisdikcí národních států v oblasti provozování internetových hazardních her.

7.1. Judikatura ESD v oblasti hazardních her

Právní úprava provozování loterií je v pravomoci jednotlivých členských států EU a není jednotně komunitárním právem upravena. V zásadě lze konstatovat, že většina evrop-

⁸⁵ Rozhodnutí ve věci provozování hry Internetová kurzová sázka [online], dostupné na <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_4444.html>,[cit 9. 4. 2010]

ských států vychází z koncepce obecného zákazu provozování hazardních her, z něhož prostřednictvím zvláštní úpravy umožňuje určité výjimky. ESD se zabýval otázkou aplikace obecných ustanovení Smlouvy o založení Evropského společenství (dále jen „ES“) zajišťující volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu na oblast právní úpravy hazardních her již v několika svých rozhodnutích, a to podle článku 234 ES, který upravuje rozhodování soudu o tzv. předběžné otázce. Ve svých rozhodnutích ve věci Schindler, Läära, Zenatti a Gambelli došel soud k následujícím obecným závěrům.

- 1) Provozování hazardních her je poskytováním služeb ve smyslu článku 49 a 50 ES a vztahuje se na něj tudíž i ustanovení ES zakazující překážky volného pohybu.
- 2) Legislativa členských států omezující či zakazující provozování hazardních her může být překážkou svobody poskytování služeb, a to i v případě, že se taková legislativa uplatňuje bez rozdílu státní příslušnosti (tj. nediskriminačně), pokud brání činnosti poskytovatele služeb se sídlem v jiném členském státě.
- 3) Taková překážka však může být ospravedlněna, pokud právní úprava členských států v oblasti provozování hazardních her sleduje mimo jiné ochranu příjemců těchto služeb, prevenci proti kriminalitě, ochranu veřejné morálky, omezování poptávky po hazardních hrách a financování činností veřejného zájmu.⁸⁶

Z rozhodnutí ESD plyne, že i možnost provozování her po internetu je v kompetenci jednotlivých členských států.

1) Rozsudek Evropského soudního dvora, 24. března 1994, sp. zn. C-275/92 Schindler

Prvním významným rozsudkem ESD, který se týkal volného pohybu služeb v oblasti sázek a her je rozsudek známý pod jménem Schindler. Soud se v rámci předběžného řízení zabýval dotazem, zda národní legislativa, která zakazuje provozování určitých loterií v členském státě, je v souladu s články 30, 36, 56 a 59 (dnes 28, 30, 46 a 49) ES. V případě se jednalo o zasílání inzerátů a přihlášek do loterie organizované ve Spolkové republice Německo občanům Spojeného království a to bratry Schindlerovými, kteří byli nezávislémi agenty

⁸⁶ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 98-102 s.

německé loterie. Tyto obálky byly zadrženy britskými celními orgány s tím, že byly dovezeny v rozporu s právními předpisy.⁸⁷

Soud dospěl k následujícím závěrům:

„1. Dovoz loterijní reklamy a losů do členského státu za účelem účasti obyvatel tohoto státu v loterii provozované jiným členským státem je „službou“ ve smyslu článku 60 Smlouvy a v souladu s tím spadá také do působnosti článku 59 Smlouvy;

2. Národní legislativa, která stejně jako legislativa Spojeného království o loteriích, zakazuje s určitými výjimkami provozování loterií v členském státě, je překážkou svobody poskytování služeb;

3. Ustanovení Smlouvy, která se vztahují ke svobodě poskytování služeb, nevylučují právní úpravu, jako je právní úprava Spojeného království o loteriích, s ohledem na zájmy v oblasti sociální politiky a prevence proti podvodům, které ji ospravedlňují“.

Soud ve svém rozsudku poukazuje především na to, že není možné nebrat v úvahu morální, náboženské a kulturní aspekty loterií, stejně jako dalších typů hazardních her, ve všech členských státech. Za další pak loterie v sobě zahrnují vysoké riziko kriminality nebo podvodů, s ohledem na částky, které lze vsadit, a na výhry, které se mohou vyplácet hráčům. Za třetí jsou hazardní hry popudem k utrácení, což může mít škodlivé individuální a sociální následky. Jako poslední důvod soud uvádí fakt, že loterie mohou mít významný přínos k financování aktivit dobročinného nebo veřejného zájmu, jako jsou sociální a charitativní práce, sport nebo kultura.⁸⁸

2) Rozsudek Evropského soudního dvora, 21. září 1999, sp. zn. C-124/97 Läära

Dalším významným rozhodnutím ESD, který potvrdil závěry ve věci Schindler, je rozsudek známý jako tzv. Läära. V tomto případě řešil ESD předběžnou otázku na požádání finského soudu. Předmětem sporu bylo provozování hracího automatu panem Läära bez koncese, jejíž udělení je podle finské právní úpravy nezbytné. Taková koncese může být navíc udělena pouze jedna, na dobu určitou a pouze subjektu veřejného práva.⁸⁹ Soud ve svém roz-

⁸⁷ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 103 s.

⁸⁸ MALAST, J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 378-390 s.

⁸⁹ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 105 – 107 s.

sudku konstatoval, že jeho úvahy z rozhodnutí ve věci Schindler, která se týkala organizace loterií, lze aplikovat i na další srovnatelné formy hazardních her, i když mezi oběma případy existují i četné rozdíly. V případě Läära se jednalo o hrací automaty, které jsou samy o sobě zbožím, kdežto předmětem sporu ve věci Schindler byly loterie, které musí být posuzovány jako služby. Hlavní závěr ESD byl následující:

*„Ustanovení Smlouvy upravující svobodu poskytování služeb nevylučuje národní legislativu, jako je finská, která uděluje jedinému veřejnoprávnímu subjektu výhradní právo provozovat výherní přístroje, z hlediska veřejných zájmů, které ji ospravedlňují“.*⁹⁰

3) Rozsudek Evropského soudního dvora, 21. října 1999, sp. zn. C-67/98 Zenatti

Předmětem sporu v tomto případě byl sběr a organizování sázek na sportovní utkání panem Zenattim, který zprostředkovával sázky italským občanům pro firmu sídlící ve Spojeném království. Italská legislativa až na výjimky sběr a organizování sázek zakazuje. Soud se ve svém rozsudku opět zabýval vzájemnou podobností a rozdíly mezi tímto případem a případem známým pod jménem Schindler. Z jeho rozhodnutí vyplývá, že ačkoli nelze sázky na sportovní utkání považovat za hry čistě hazardní, nabízejí stejně jako hazardní hry za platné zaplacení vkladu naději na finanční zisk. I tyto sázky obsahují dle mínění soudu rizika kriminality a zločinnosti a mohou mít škodlivé důsledky pro jednotlivce i společnost. Za těchto podmínek se musí zmíněné sázky považovat za hry o peníze srovnatelné s loteriemi uvedenými v rozsudku Schindler. Soud tudíž konstatoval:

*„Ustanovení Smlouvy ES o volném poskytování služeb nejsou v rozporu se státní legislativou, která některým organizacím vyhrazuje právo sbírat sázky na sportovní utkání, což je případ italské legislativy, pokud je tato legislativa skutečně odůvodněna cíli sociální politiky, která chce omezit škodlivé účinky těchto činností, a pokud ukládané restrikce nejsou nepoměrné vzhledem k těmto cílům.“*⁹¹

Je zjevné, že ESD svými rozsudky postupně rozšiřuje okruh typů hazardních her, na které se pravomoc členských států zvolit vhodnou právní úpravu vztahuje. Postupně dochází k rozšiřování a také ke stále přesnějšímu vymezení rozsahu pravomoci členských států. Za

⁹⁰ MALAST, J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 390 -400 s.

⁹¹ MALAST, J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 400 – 408 s.

těchto podmínek nebude mít okolnost, že legislativa jednoho členského státu určité činnosti povoluje, vliv na to, že v jiném členském státě je takové podnikání zakázáno, neboť vždy záleží na konkrétních kulturních, sociálních a společenských podmínkách daného členského státu, podle nichž je zvolena míra ochrany.⁹²

4) *Rozsudek Evropského soudního dvora, 6. listopadu 2003, sp. zn. C-243/01 Gambelli*

Tento rozsudek ESD se týká problematiky sázení na sportovní utkání prostřednictvím internetu. Italský prokurátor totiž před soudem napadl rozsáhlou síť italských sázkových agentur, které umožňovaly ve spolupráci s anglickým bookmakerem Stanley International Betting Ltd. sázet na sportovní utkání prostřednictvím internetu, a to ačkoliv toto italská právní úprava zakazuje. Soud ve svém rozhodnutí konstatoval, že italská právní úprava hazardních her je v rozporu se svobodou podnikání a svobodou poskytování služeb, neboť brání příhraničnímu poskytování služeb řádně založenými subjekty ze třetích států společenství a zároveň tomu, aby subjekty řádně založené v jiných státech společenství získaly příslušné povolení k provozování hazardních her v Itálii. Soud musel zvážit, zda jsou taková omezení v souladu s veřejným zájmem. Jak ESD judikoval již ve věcech Schindler, Läära a Zenatti, byla omezení hazardních her v těchto případech ospravedlněna argumenty veřejného zájmu, jako například ochrana spotřebitele, prevence proti podvodům a zachování veřejného pořádku. V případě Gambelli však italský stát podle názoru ESD fakticky usiloval o rozšiřování hazardních her a sázení s cílem především získat finanční prostředky a ochránit držitele povolení k provozování hazardních her.⁹³

Z hlediska trestněprávního je zajímavá italská právní úprava účasti na sázení provozovaném přes internet. Jednotlivec v Itálii, který se ze svého domova napojí přes internet na bookmakera podnikajícího v jiném členském státě pomocí své kreditní karty, se dopouští trestného činu podle článku 4 zákona č. 401/89. Podle názoru Evropského soudního dvora tvoří takový, trestními postihy vynucený, zákaz účasti na sázkových hrách organizovaných v členských státech jiných než v zemi, kde sázející žije, omezení svobody poskytování služeb. Totéž platí pro zákaz zprostředkovatelům, který je také vynucený trestními postihy, usnadňovat poskytování služeb sázení na sportovní akce organizované dodavatelem, podnikajícím v členském státě jiném, než je stát, kde zprostředkovatelé provozují svou činnost, protože

⁹² KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 108 s.

⁹³ KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 108 – 109 s.

zákaz tvoří omezení práva bookmakera svobodně poskytovat služby, i když zprostředkovatelé podnikají ve stejném členském státě jako příjemci služeb. Na základě výše uvedeného rozhodl ESD takto:

*„ Národní legislativa, která zakazuje pod hrozbou trestního postihu provozování činností shromažďování, přijímání, rezervování a zasílání nabídek k sázení, zejména sázení na sportovní události, bez licence nebo oprávnění od příslušného členského státu tvoří omezení svobody podnikání a svobody poskytování služeb uvedených v člancích 43 a 49 ES. Je na národním soudu, aby rozhodl, zda taková právní úprava, s přihlédnutím k podrobným pravidlům pro její aplikaci, skutečně slouží cílům, které ji mohou ospravedlnit a zda omezení, která ukládá, jsou nepřiměřená v duchu těchto cílů“.*⁹⁴

Mezi novější rozsudky ESD týkající se volného pohybu služeb v oblasti sázek a her patří rozhodnutí ve věci *Placanica*, které se opět týká souladu italské právní úpravy oblasti hazardních her s právem Společenství a Unibet, jímž se ESD zabýval na základě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané švédským soudem.

5) *Rozsudek Evropského soudního dvora, 6. března 2007, sp. zn. C-338/04 Placanica*

Podle italských právních předpisů podléhá účast na organizování hazardních her, včetně sběru sázek, získání koncese a policejního povolení. Za jakékoli porušení těchto předpisů mohou být uloženy trestní sankce až do tří let odnětí svobody. Koncese jsou udělovány v rámci nabídkového řízení, které vylučuje některé druhy subjektů a zejména společnosti, jejichž jednotlivé akcionáře nebylo možné kdykoli identifikovat. Předběžná otázka se v tomto případě stejně jako ve věci *Gambelli* týká výkladů článků 43 a 49 ES, jejichž znění je pro úplnost uvedeno níže.

Čl. 43

V rámci níže uvedených ustanovení jsou omezení svobody podnikání pro příslušníky jednoho členského státu na území státu druhého zakázána. Stejně tak jsou zakázána omezení při zřizování zastoupení, poboček nebo dceřiných společností jednoho členského státu na území státu druhého.

⁹⁴ MALAST, J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 424 – 439 s.

Svoboda podnikání zahrnuje právo zahajovat a provozovat samostatnou výdělečnou činnost, jakož i zřizovat a řídit podniky, zejména společnosti ve smyslu článku 48 odstavec 2 za podmínek stanovených pro vlastní příslušníky právem států, kde dochází k podnikání, pokud ustanovení kapitoly o pohybu kapitálu nestanoví jinak.

Čl. 49

Podle následujících ustanovení jsou zakázána omezení volného poskytování služeb uvnitř Společenství pro příslušníky členských států, kteří podnikají v některém jiném státu Společenství než příjemce služeb.

Na návrh Komise může Rada kvalifikovanou většinou rozšířit použitelnost této kapitoly též na příslušníky třetích států, kteří poskytují služby a kteří podnikají uvnitř Společenství.⁹⁵

Soud v tomto případě zkoumal, zda výše uvedené články 43 a 49 ES brání takovým vnitrostátním právním předpisům upravujícím hazardní hry, jako byly předpisy dotčené ve věci v původním řízení. Podle ESD mají členské státy možnost stanovit cíle své politiky v oblasti hazardních her a případně přesně vymezit požadovanou úroveň ochrany, avšak omezení, která stanoví, musejí splňovat podmínky, které vyplývají z judikatury Soudního dvora, pokud jde o jejich přiměřenost. Tato omezení musí být pak v každém případě uplatňována nediskriminujícím způsobem.

Aby mohl subjekt v Itálii působit v odvětví hazardních her, musí získat koncesi. Jejich počet je však omezený. Z judikatury vyplývá, že omezení počtu subjektů sice v zásadě mohou být odůvodněna, tato omezení však v každém případě musejí odpovídat snaze skutečně snížit příležitosti ke hře a koherentně a systematicky omezit činnost v této oblasti. Dále se ESD zabýval vyloučením kapitálových společností, jejichž jednotlivé akcionáře nelze kdykoli identifikovat, a tudíž veškerých společností kótovaných na regulovaných trzích, z nabídkových řízení pro udělení koncese. Co se týká povinnosti obdržet policejní povolení, na jehož základě je jeho držitel podroben počáteční kontrole a následnému trvalému dohledu, jedná se dle názoru ESD o požadavek, který jednoznačně přispívá k cíli, aby se subjekty, kterým bylo povolení uděleno, nepodílely na kriminálních nebo podvodných činnostech, a jeví se jako opatření veskrze tomuto cíli přiměřené.

Hlavní závěry ESD v této věci jsou následující:

⁹⁵ TICHÝ, L. a kol. Dokumenty ke studiu evropského práva. 2. vydání. Linde Praha, a. s., 2002. 36, 38 s.

„1) Vnitrostátní právní úprava, která zakazuje výkon činností sběru, přijímání, registrace a předávání návrhů sázek, zejména na sportovní události, bez koncese nebo policejního povolení vydaných dotyčným členským státem, je omezením svobody usazování, jakož i volného pohybu služeb upravených v článku 43 ES.

2) Předkládajícím soudům přísluší ověřit, zda vnitrostátní právní úprava v rozsahu, v němž omezuje počet subjektů působících v odvětví hazardních her, skutečně odpovídá cíli předcházet provozování činností v tomto odvětví ke kriminálním nebo podvodným účelům.

3) Články 43 ES a 49 ES musejí být vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je úprava dotčená ve věcech v původním řízení, která vylučuje, a navíc i nadále bude vylučovat subjekty založené ve formě kapitálových společností, jejichž akcie jsou kótovány na regulovaných trzích, z odvětví hazardních her.

4) Články 43 ES a 49 ES musejí být vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je právní úprava dotčená ve věcech v původním řízení, která ukládá trestní sankci takovým osobám, jako jsou obvinění v původním řízení, za výkon organizované činnosti sběru sázek bez koncese nebo policejního povolení vyžadovaných vnitrostátními právními předpisy, pokud tyto osoby nemohly získat uvedené koncese či uvedená povolení z toho důvodu, že tento členský stát jim je v rozporu s právem Společenství odmítl udělit.“⁹⁶

6) Rozsudek Evropského soudního dvora, 13. března 2007, sp. zn. C-432/05 Unibet

Podle tiskové zprávy, kterou lze nalézt na webových stránkách European Lotteries⁹⁷, odmítl ESD okamžitý přístup na trh společnosti Unibet ve Švédsku. European Lotteries je asociací evropských státních loterií a Toto společností a zastupuje 74 organizací z celé Evropy. V březnu 2007 odmítl ESD ve svém rozhodnutí žalobu soukromého provozovatele hazardních her po internetu Unibet na zamezení trvalého přístupu na trh členského státu – Švédska. Následkem toho musel Unibet vyčkat na rozhodnutí hlavního soudního řízení u švédských soudů. Toto rozhodnutí opět potvrdilo, že soukromí provozovatelé hazardních her musí dodržovat národní zákony členských zemí EU, které omezují nabídku sportovního sázení a

⁹⁶ MALAST, J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 444-460 S.

⁹⁷ Dostupné na https://www.european-lotteries.org/data/info_1071/EL_press_release_Unibet_A.pdf [cit 21.4.2010]

ostatních služeb v oblasti hazardních her. Členské státy si tudíž mohou svobodně definovat svou vlastní politiku a detailně určit, jak nejlépe chránit své občany.

V tomto konkrétním případě se jednalo o zabránění společnosti Unibet v inzerování svých her ve Švédsku. Společnost následně podala žalobu u švédského soudu s tím, že toto opatření je v rozporu s evropským právem a žádala, aby švédské zákony nebyly aplikovány do té doby, než bude s konečnou platností rozhodnuta otázka kompatibility se zákony EU (v rámci žaloby o odškodném). ESD rozhodl o předběžné otázce tak, že švédské soudy nejsou povinny objasnit otázky kompatibility se zákony EU mimo hlavní soudní líčení. Společnost Unibet nevlastní švédskou licenci a uvedla, že ani neuvažuje o zažádání o tuto licenci. Obdobně jako jiní provozovatelé internetových hazardních her zastával Unibet názor, že licence poskytnutá v Gibraltaru nebo na Maltě ji opravňuje k nabízení her i v ostatních členských zemích, což je ovšem v rozporu s jednotlivými národními právními řády.

Aktuálním a dle Vlaeminck a Hubert (2009) průlomovým rozsudkem ESD je následující rozhodnutí, týkající se provozování on-line hazardních her v EU.

7) *Rozsudek Evropského soudního dvora, 8. září 2009, sp. zn. C-42/07 Liga Portuguesa de Futebol Profissional*

Dne 8. září 2009 vynesl ESD dlouho očekávané rozhodnutí v případě Liga Portuguesa de Futebol Profissional. Toto rozhodnutí bylo jasným vítězstvím pro členské státy EU a asociaci European State Lotteries, protože ESD zde jasně uznal právo členských států EU regulovat a řídit své národní online trhy s hazardními hrami, a proto žádost o princip vzájemného uznávání („principle of mutual recognition“) v herním sektoru byla tímto výslovně zamítnuta. Výsledkem více než rok trvajícího soudního procesu je velice jasný a podrobně propracovaný rozsudek, který stanovuje zásadní principy pravomocí členských států v oblasti online hazardních her.

Soud byl v tomto případě požádán, aby vynesl rozsudek týkající se platnosti rozšíření exkluzivního práva na organizaci loterií a herních aktivit na online nabídku, a to dle principu volného pohybu v rámci Evropy. Příklad se týkal portugalské legislativy, která uděluje výsadní právo společnosti Santa Casa da Misericórdia de Lisboa, sto let staré neziskové organizaci, která funguje na základě přísné kontroly portugalské vlády, organizovat a provozovat loterie, lotto hry a sportovní sázení prostřednictvím internetu. Cílem této restriktivní legislativy je zabránit provozování hazardních her prostřednictvím internetu podvodným nebo kriminálním

způsobem a chránit portugalské spotřebitele před herními závislostmi a jinými riziky s hazardními hrami souvisejícími. Projednávaná portugalská legislativa obsahuje i tresty v podobě pokut, které lze udělit tomu, kdo takové hazardní hry, které jsou v rozporu s tímto exkluzivním právem, organizuje, a kdo tyto hry inzeruje.

Společnost Bwin a Portugalská profesionální fotbalová liga dostaly pokutu 74.500 EUR a 75.000 EUR za nabízení hazardních her prostřednictvím internetu a za inzerování takových her na portugalském území.

V tomto rozhodnutí ESD nejprve potvrdil právo předchozích případů *Läärä* a *Zenatti* výrokem, že pouhý fakt, že se členský stát rozhodl pro systém ochrany, který se liší od systému, který byl přijat jiným členským státem, nesmí ovlivňovat hodnocení jeho potřeby a odpovídajícího rozsahu nakonec přijatých ustanovení. Tato ustanovení je nutno hodnotit jedi- ně odkazem na cíl, který je těmito kompetentními orgány zmíněného členského státu EU sle- dován, a stupněm ochrany, které se snaží tímto dosáhnout. Proto členské státy EU mohou svobodně stanovit cíle své politiky pro sázení a hazardní hry tam, kde je to možné, a mohou také podrobně definovat úroveň této kýžené ochrany. Nutno však připomenout, že národní legislativa je oprávněna zajistit dosažení sledovaného cíle pouze, pokud skutečně odráží sna- hu tak dosáhnout důsledným a systematickým způsobem. ESD také odkazuje na předchozí rozhodnutí, ve kterém již došlo k uznání, že omezené povolení her na bázi exkluzivního povo- lení má výhodu v omezení provozování hazardních her v rámci kontrolovaných kanálů a za- bránění rizika podvodů a trestné činnosti v kontextu takové provozovny.

V tomto svém rozhodnutí ESD skutečně uznává, že udělení exkluzivních práv na pro- voz hazardních her prostřednictvím internetu jednomu provozovateli, který podléhá přísné kontrole státních orgánů, může, za podmínek, jaké jsou ty v soudním řízení, omezit provozo- vání hazardních her v rámci řízených kanálů oproti části falešných provozovatelů a poskyto- vatelů těchto služeb.

Klíčovým bodem a nejvýznamnějším úspěchem tohoto rozhodnutí je to, že ESD vý- slovně popřel a odmítl uplatňování zásady EU o vzájemném uznávání v rámci herního sekto- ru. Podle základního principu „vzájemného uznávání“ musí členský stát v zásadě uznat licenci udělenou v jiné části EU bez nutnosti vystavovat duplikát v jeho státu. Soud však míní, že tato základní zásada nemůže být uplatněna pro herní služby. Soud konstatuje, že v případě absence jednotlivých předpisů má členský stát právo zaujmout stanovisko, že pouhý fakt, že soukromý provozovatel jako je například Bwin zákonně nabízí herní služby prostřednictvím internetu

v jiném členském státu, ve kterém je založen a ve kterém je již v zásadě předmětem zákonných podmínek a kontrol, nelze považovat za dostatečnou záruku toho, že národní spotřebitel bude tímto ochráněn před rizikem podvodu a trestné činnosti.

Soud také uznal, že hazardní hry přístupné přes internet ve srovnání s tradičními trhy těchto her v sobě zahrnují jiná a mnohem závažnější rizika možného podvodného jednání provozovatelů vůči spotřebitelům, a to zejména kvůli nedostatečnému kontaktu mezi provozovatelem a spotřebitelem. Proto soud rozhodl, že internetové hry jsou nebezpečnější než hry nabízené fyzicky, a to i přes to, že jsou regulovány a kontrolovány kompetentními orgány členského státu spotřebitele.

Toto hodnocení zachází velmi daleko a znamená konec herních středisek jako je Malta a Gibraltar. ESD skutečně rozhodl, že kompetentní úřady v těchto jurisdikcích, v nichž jsou založeny daní provozovatelé, nemohou dostatečně zaručit trestní bezúhonnost a kvalitu těchto operátorů nabízejících svoje hry v jiném členském státě EU. Proto tedy může členský stát sídla spotřebitele vyhlásit své vlastní omezující podmínky a může zcela zákonně zakázat přístup na své trhy operátorům, kteří mají své sídlo v zahraničí.

Ačkoli právní poradci společnosti Bwin a ostatních společností provozujících svou činnost z takových jurisdikcí toto rozhodnutí tvrdě kritizovali jako irrelevantní nebo velmi omezené pro specifické podmínky tohoto případu, není pochyb o tom, že už musí být ukončeno zneužívání vnitřních trhů, které spočívá v poskytování internetových her v rámci celé EU bez ohledu na dodržování restriktivní legislativy členských států sídla spotřebitele. Někteří právní poradci se pokusili najít únikové cestičky tím, že vynalezli pojem „podmíněné vzájemné uznávání“ a předložili řešení pro členské státy s tím, že by se uzavřely bilaterální. Ačkoli jsou tyto myšlenky velmi tvůrčí, jsou však zároveň také dosti nejasné co do svého významu, a zejména pak jsou v jasném rozporu s evropským právem.

Odpověď, kterou ESD zformuloval na otázku portugalského soudce, neponechává žádný prostor pro spekulace. Je naprosto zřejmé, že soud chtěl vynést zcela průlomový rozsudek týkající se této zásadní problematiky ohledně vzájemného uznávání v herním sektoru. Soud rozhodl, že členský stát je sám jako takový oprávněn zakázat poskytování online herních služeb v rámci svého území operátorem, který má své sídlo v jiném členském státě. Dnes je zřejmé, že ESD nastolil v oblasti internetového hazardního hraní stejnou cestu, jako byla zvolena v USA. Státy mají kompetenci regulovat tuto problematiku, ale pouze v rámci

hranic svého vlastního území. Některé členské státy EU nyní uvažují, že zahájí trestní stíhání těch provozovatelů, kteří budou pokračovat v porušování jejich práva.⁹⁸

7.2 Hazardní hraní distančním způsobem ve Spojených státech amerických

Pro srovnání uvádím úpravu internetového hazardu v USA, který je zde dle zákona přijatého v roce 2006 ilegální. Zákon stanoví, že odesílání, přijímání nebo vědomý přenos sázek prostřednictvím internetu je nezákonný ve všech státech, ve kterých byla sázka provedena, obdržena anebo nějakým jiným způsobem umožněna. Porušení tohoto zákona je trestným činem, za nějž lze uložit pokutu nebo trest odnětí svobody až do výše 5 let.

Většina provozovatelů internetového hazardu má však sídlo mimo území USA, a proto nejlepším způsobem, jak těmto společnostem zabránit v porušování práva, je přerušení veškerých peněžních transakcí z USA. Američtí hazardní hráči musí totiž, aby mohli sázet přes internet, komunikovat přes americké finanční instituce. Poskytovatel finančních služeb pak má právo identifikovat a následně blokovat či jinak zakázat nebo zabránit přijetí zakázané finanční transakce, která byla adresována provozovatelům internetového hazardu nebo bankám, které je zastupují. V praxi vše funguje tak, že finanční instituce vyhodnotí kód bankovního účtu a pokud zjistí, že tento účet je napojený na internetový hazard, odmítne platbu mezi zákazníkem americké banky a provozovatelem internetového hazardu autorizovat. Klíčová je zde tedy identifikace příjemce platby, nikoli monitorování aktivit jednotlivců. Banky byly již dříve schopné blokovat finanční transfery mezinárodních zločineckých organizací, jako jsou drogové kartely a teroristické organizace. Společnosti provozující internetový hazard pak byly k těmto organizacím přidány. Hlavním záměrem tohoto zákona bylo dostat pod kontrolu zahraniční provozovatele hazardních her.⁹⁹

Dle mého názoru by mohla být úprava internetového hazardu v USA pro naši republiku velmi inspirativní, zejména co se týká možnosti finančních institucí blokovat transakce adresované ilegálním provozovatelům internetových her. Ve světle nejnovější judikatury ESD lze předpokládat, že pro oblast internetového hraní budou mít jednotlivé členské státy možnost i na dále si zvolit zákonnou úpravu dle své úvahy a tato problematika zůstane v jejich jurisdikci. Využití finančních institucí pro potírání nelegálního internetového hazardu se mi

⁹⁸ VLAEMMINCK P., HUBERT A. Confirms Power of the EU Member States to Control and Regulate their Online Gambling Markets, Public gaming international, 10/2009 [online], dostupné na <http://www.publicgaming.com/PGIOCT2009/publicgamingoctober2009a/PGIOCT.pdf> [cit 13.4.2010]

⁹⁹ LINKOVÁ J., ČÁSTEK M., KUBAŘOVÁ V. Hazardní hraní distančním způsobem ve vybraných státech. Parlamentní institut. 2007 [online] dostupné na <http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-280.pdf> [cit. 23.4.2010]

jeví jako vhodný nástroj pro jeho regulaci. Ta je pak podstatná zejména s ohledem na prevenci patologického hráčství mezi gamblery.

8. Spotřebitelské loterie

Dalším příkladem jednání, které může naplnit skutkovou podstatu trestného činu Neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry podle § 252 trestního zákoníku, je provozování spotřebitelské loterie. Definice spotřebitelských loterií se nachází v § 1 odst. 4 loterního zákona.

§1

*(4) Za loterii nebo jinou podobnou hru se považují soutěže, ankety a jiné akce o ceny, při nichž se provozovatel zavazuje vyplatit účastníkům určeným slosováním nebo jiným náhodným výběrem peněžní ceny, vkladní knížky, cenné papíry, pojištění apod. a nemovitosti, a při kterých je podmínkou účasti zakoupení určitého zboží, služby nebo jiného produktu a doložení tohoto nákupu provozovateli nebo uzavření smluvního vztahu s poskytovatelem zboží, služby nebo jiného produktu nebo účast na propagační či reklamní akci poskytovatele anebo provozovatele, a to i nepřímým prostřednictvím jiné (další) osoby (dále jen „spotřebitelské loterie“). Za spotřebitelskou loterii se považují také soutěže, ankety a jiné akce o ceny, při nichž se provozovatel za výše uvedených podmínek zavazuje poskytnout účastníkům nepeněžitě plnění, služby nebo ceny ve zboží a produktech apod., jestliže souhrn všech nepeněžitých výher za všechny provozovatelem provozované hry v peněžním vyjádření přesáhne za jeden kalendářní rok částku 200 000 Kč a hodnota jednotlivé výhry přesáhne částku 20 000 Kč. **Provozování spotřebitelských loterií je zakázáno.** Soutěže, ankety a jiné akce o ceny podle věty první a druhé provozované jedním provozovatelem, ve kterých souhrn nepeněžitých výher za jeden kalendářní rok nepřesáhne částku 200 000 Kč a hodnota jednotlivé výhry nepřesáhne částku 20 000 Kč, podléhají oznamovací povinnosti místně příslušnému finančnímu úřadu. Způsob stanoví Ministerstvo financí (dále jen „ministerstvo“) vyhláškou.*

Loterní zákon ve své původní podobě z roku 1990 zákaz spotřebitelských loterií neupravoval. Tento stav změnila až novela z roku 1998, zákon č. 149/1998 Sb. Do § 1 loterního zákona byl nově přidán odstavec 4, jehož znění bylo následující:

§1

*(4) Za loterii nebo jinou podobnou hru se považují soutěže, ankety a jiné akce o ceny, při nichž se provozovatel zavazuje vyplatit účastníkům určeným slosováním nebo jiným náhodným výběrem peněžní ceny, vkladní knížky, cenné papíry, pojištění apod., nemovitosti nebo ceny ve zboží, při kterých je podmínkou účasti zakoupení určitého produktu a doložení tohoto nákupu provozovatelem, uzavření smluvního vztahu s poskytovatelem produktu, a to i nepřímým prostřednictvím jiné (další) osoby, nebo je podmínkou účasti jiná okolnost, která vede k zakoupení určitého produktu, (dále jen „spotřebitelské soutěže“). **Provozování spotřebitelských soutěží, při kterých je výsledek slosování určen náhodou, bez souhlasu povolujícího orgánu, je zakázáno.***

Další změna tohoto ustanovení pak byla provedena zákonem č. 63/1999 Sb., a v této podobě zůstalo dodnes. Spotřebitelské loterie tedy byly, až na jednu výjimku, obecně zakázány.

Provozováním spotřebitelských soutěží s charakterem loterií v době před novelizací zákona z roku 1998, tj. soutěží, kde o výhře rozhoduje náhoda a zároveň účast spotřebitele je možná po zakoupení zboží nebo produktu pořadatele hry, docházelo k nekalé konkurenci vůči provozovatelům loterií a sázkových her. Jednoznačně tak byly kráceny příjmy, které z provozování loterií a sázkových her plynou přímo nebo zprostředkovaně státu a jsou určeny pro veřejně prospěšné účely. Znění loterního zákona před novelou umožňovalo těmto organizátorům realizovat provozováním uvedených soutěží vyšší příjmy, které by jinak nikdy nedocílili s tím, že tyto vyšší příjmy způsobené zájmem spotřebitelů nejsou určeny na veřejně prospěšné účely, ale jsou čistým příjmem provozovatele. Novela loterního zákona organizování spotřebitelských soutěží upravila a podřídila svému režimu tím, že takové reklamní nebo spotřebitelské soutěže, které podmiňují účast ve hře nákupem zboží nebo jiného produktu a zároveň jsou výhry z těchto soutěží losovány, zakázala. Tyto soutěže jsou nazývány *spotřebitelskými loteriemi*.

*„Spotřebitelské loterie jsou takové loterie, v nichž je účast hráčů (uzavření smlouvy) podmíněná ze strany provozovatele loterie nákupem zboží spotřebitelem od něj samého (obvykle v určité minimální hodnotě) a prokázání této skutečnosti.“*¹⁰⁰

8.1. Spotřebitelské soutěže v předválečném Československu

¹⁰⁰ DVOŘÁK, T. Zákon o loteriích a jiných podobných hrách poznámkami a souvisejícími předpisy. 2. vydání. Linde Praha, a.s. 2006. 22-23 s.

Zajímavé informace o úpravě dané problematiky na našem území v období před druhou světovou válkou obsahuje stať Karla Eliáše publikovaná v časopise Právník. Autor se v ní zabývá právní úpravou obsaženou v zákoně č. 111/1927 Sb., proti nekalé soutěži. Tento zákon nezasahoval pouze do oblasti soukromoprávní, nýbrž obsahoval i ustanovení trestní a správní a normoval také, jaká konkrétní jednání naplňují skutkové podstaty deliktů stíhatelných penálně nebo administrativně. Pro účely správněprávní bylo v § 44 daného zákona zakázáno podstupovat prémiová jednání a § 43 pak zakazoval tzv. lavinovité, resp. lavinové obchody. Protiprávní jednání obsažená v § 43 a § 44 měla povahu správních deliktů.

Prémiování

Podle § 44 zákona č. 111/1927 Sb. se jednalo o nekalosoutěžní delikt, jestliže tu byl

- a) delikvent, zpravidla soutěžitel sám, slibující zvláštní odměnu,
- b) závislou výhradně na náhodě,
- c) svému zákazníkovi (kupci zboží nebo odběrateli nějakého výkonu),
- d) přičemž se muselo jednat o opatření způsobilé (ostatní) soutěžitele poškodit.

Toto ustanovení tedy dle K. Eliáše definuje to, co se dnes de lege lata nazývá jako spotřebitelská soutěž a to v podstatě shodně s dnešním loterijním zákonem. Prémiového jednání se mohl dopustit kdokoli. Zakázána byla taková opatření, při nichž se mělo kupci zboží nebo odběrateli nějakého výkonu dostatémie závislé na náhodě. Opatřením se poté rozumělo cokoli, co s využitím prémiování sleduje dosažení zboží nebo služeb. Prémii mohlo být cokoli, co pro zákazníka představovalo nějaké přilepšení. Za prémii se však nepovažovala výborná jakost zboží nebo služeb. Prémiování bylo ale závadné jedině tehdy, pokud poskytováníémie záviselo na náhodě. Nebylo tedy nedovolené přibalit dárek ke každému kusu určitého zboží nebo poskytnout slevu každému zákazníkovi. Za zvlášť závažné se považovalo nekalosoutěžní opatření sledující poskytnutíémie na základě losování, což bylo v § 44 výslovně zakázáno.

Lavinové obchody

Podstatou lavinových či také pyramidálních obchodů je herní princip známý jako tzv. „letadlo“. Stejně jako prémiová jednání byly i tyto obchody zakázány. Podle § 43 zákona č. 111/1927 Sb. směřoval zákaz k získávání „odbytu smlouvami, jimiž se zákazníkovi přislubuje

výhodné dodání zboží nebo provedení výkonu pod podmínkou, že na základě odevzdaných mu poukázek nebo podobných zařízení přivede druhé straně nebo jiné osobě další odběratele, kteří by vstoupili s ní do stejného smluvního poměru“. Stejně jako u prémiových jednání nebyla trestnost deliktu vztažena jen na toho soutěžitele, který lavinový obchod uvedl v život nebo k němu dal podnět. Naopak, trest hrozil každému, kdo na něm přijal účast. Závadnost tohoto jednání je spatřována zejména ve dvou základních aspektech. Především se jedná o to, že soutěžitel tímto způsobem rozšiřuje svoji odbytovou příležitost přesouváním vlastního podnikatelského rizika na své zákazníky. Druhý aspekt spočívá ve faktu, že každý trh má svou jistou kapacitu a další zákazníci se hledají stále obtížněji. Úprava v § 43 zahrnovala i některé civilněprávní důsledky. Zákon prohlašoval smlouvy o účasti na lavině za neplatné a dále pak poskytoval majetkoprávní ochranu odběratelům, kteří soutěžiteli poskytli plnění v souvislosti se svou účastí na lavině.¹⁰¹

8.2. Loterie a soutěže nepodléhající režimu loterního zákona

Poté co byl v roce 1998 loterní zákon novelizován a byl zaveden obecný zákaz spotřebitelských loterií, musela si do té doby ustálená praxe spotřebitelských soutěží, založených z větší míry na nově zakázaném principu náhodného výběru výherce, najít nové způsoby marketingového působení. Základní podmínkou, aby mohla být konkrétní hra považována za marketingovou soutěž, a tudíž nebyla zákonem zakázána, je skutečnost, že nenaplnuje některý ze zákonem požadovaných definičních znaků loterie nebo spotřebitelské loterie. Dále je také třeba, aby byl splněn i specifický účel marketingových soutěží. Jedná se zejména o propagaci organizátora marketingové soutěže nebo subjektu, který si pořádání takové soutěže objednal. Na marketingové soutěže se loterní zákon nevztahuje, přičemž ale i v případě těchto soutěží je nutné dodržovat obecně závazné právní předpisy, zejména pak předpisy týkající se ochrany spotřebitele. Účastníci soutěže musí být předem informováni o veškerých pravidlech spojených s účastí v soutěži, o době trvání soutěže a o způsobu určení jejích výherců.

Příklady některých marketingových soutěží, u kterých bylo převážnou částí odborné veřejnosti akceptováno, že se za loterie (resp. spotřebitelské loterie) ve smyslu loterního zákona nepovažují, uvádějí ve svém článku P. Josefi a J. Rakušan (2006)¹⁰². Obdobným téma-

¹⁰¹ ELIÁŠ, K. Spotřebitelské soutěže a hry v předválečném Československu. Právník 1999/03. 214 a násl. s.

¹⁰² JOSEFI P., RAKUŠAN J. Právní úprava loterií a soutěže zákonu nepodléhající – 1. a 2. část. Právní rozhledy 9 a 10/2006

tem se zabývají i K. Špoulová a M. Pokorná (2005)¹⁰³. Herní koncepty, které nepodléhají loternímu zákonu, uvádí na svých webových stránkách i Ministerstvo financí. Zároveň však upozorňuje, že se nejedná o závazný výklad zákona, nýbrž jen o metodickou pomůcku pro provozovatele akcí o ceny.¹⁰⁴

Existuje řada konceptů, které nespádají pod věcnou působnost loterního zákona, je však žádoucí, aby konkrétní podoba každého konceptu byla vždy podrobena důkladnému právnímu rozboru, neboť i drobné odchylky by mohly znamenat naplnění všech definičních znaků loterie či spotřebitelské loterie. V následném výčtu jsou uvedeny nejčastější marketingové soutěže.

1. Kreativní soutěže

V těchto soutěžích je jako výherce vybrán ten, kdo nejlépe splní stanovená kritéria. Kritéria musí být předem stanovena a známá účastníkům soutěže tak, aby byl vyloučen prvek náhody při výběru příspěvku. V praxi bývá tento typ soutěží často rozhodován prostřednictvím poroty nebo odborné komise.

2. Soutěžní koncept „každý vyhrává“

Základním znakem tohoto herního konceptu je, že každý účastník soutěže obdrží výhru, jejíž hodnota bude převyšovat uhrazenou částku po odečtení účelně vynaložených nákladů na provozování soutěže (zejména na přepravu odpovědi od účastníka soutěže k jejímu organizátorovi a náklady spojené s jejím zpracováním). V těchto soutěžích mohou existovat rozdíly v hodnotách jednotlivých výher. Náhodný prvek zde ale nerozhoduje o výhře nebo prohře, nýbrž pouze o typu výhry, kterou konkrétní účastník obdrží. Je však třeba připustit, že významné hodnotové rozdíly mezi jednotlivými výhrami, by mohly vést k úvahám o případném obcházení zákona.

3. Vědomostní soutěže

Tyto soutěže jsou organizátory užívány poměrně hojně. Prvek náhody je v nich pak vyloučen tím, že o výhře či prohře účastníka rozhoduje objektivní správnost jeho odpovědi na položenou otázku, která je v obecné rovině závislá na míře znalostí a vědomostí konkrétního účastníka. V případě, že na danou otázku odpoví správně více účastníků, musí organizátor

¹⁰³ ŠPOULOVÁ K., POKORNÁ M. Co možná nevíte o loteriích a spotřebitelských soutěžích. Trend Marketing č.5/2005

¹⁰⁴ Dostupné na <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/rr_souteze_25768.html> [cit 13.4.2010]

postupovat dle předem stanovených a zveřejněných pravidel, na jejichž základě má být určeno pořadí výherců nebo musí všichni účastníci obdržet obdobné ceny. Výherci ale musí být v každém případě určení nenáhodným způsobem, jinak by se totiž jednalo o spotřebitelskou loterii. Pokud se otázka ve vědomostní soutěži týká skutečností, na něž bude známá přesná odpověď až v budoucnosti, musí se jednat o takové budoucí skutečnosti, které lze ke dni vyhlášení vědomostní soutěže předvídat na základě matematických metod, odhadů, zkušeností či znalostí. Informace, na jejichž základě lze tyto budoucí skutečnosti předvídat, musí být veřejně přístupné.

4. Soutěže založené na časovém hledisku

Výherci v těchto soutěžích se stávají ti účastníci, kteří doručí svůj hlas či správnou odpověď organizátorovi soutěže jako první. Jinou možností je případ, kdy vyhrává prvních x účastníků. Na tomto principu fungují i marketingové akce „do vyčerpání zásob“, i zde vyhrává prvních x soutěžících, přičemž x je rovno množství zásob. Náhodný prvek je v těchto konceptech nahrazen dovedností účastníka (např. šikovností, jak rychle je schopen napsat SMS zprávu), případně je dovednost ještě kombinována s vědomostní složkou.

5. Výkonové soutěže

Úspěch v tomto typu soutěží je závislý na výkonu účastníka. Ten může spočívat v kvantitě doručených hlasů, odpovědí nebo obalů od zboží. I zde hrají velkou roli předem zveřejněná pravidla soutěže, a to zejména pro případy, kdy více účastníků dosáhne stejného či obdobného výkonu.

9. Pyramidové hry

Dle současné právní úpravy lze jednání, které naplňuje znaky tzv. pyramidových her, známých taktéž pod názvem letadlo, stíhat jako trestný čin Provozování nepoctivých her a sázek podle § 213 trestního zákoníku.

Jako synonymum k pyramidovému schématu se někde používá i pojem Ponziho schéma, a to přes to, že zde existuje určitý rozdíl. V Ponziho schématu investoři svěřují své peníze provozovateli tohoto schématu za účelem jejich dalšího investování. Provozovatel sám však peníze dále neinvestuje, nýbrž vybrané peněžní prostředky v menších částkách předává zpět investorům s předstíráním, že se jedná o zisky z investic. Čím více z vybraných peněz si

provozovatel ponechá pro sebe, tím se zvyšuje potřeba získat nové investory.¹⁰⁵ Ponzi nebyl sice původním vynálezcem systému, ve kterém jsou starší investoři vypláceni penězi nových investorů, ale proslavil ho na tolik, že dodnes nese jeho jméno a zaslouží si krátkou zmínku. Jeho životní příběh byl publikován v příloze týdeníku Ekonom č. 43 z roku 2003.

Charles Ponzi (1882 – 1949) obral v roce 1920 deset tisíc bostonských investorů o 9,5 milionu dolaru. Tento podnikavý muž si nejprve zjistil, že jistý druh zahraničních známek, které se nazývaly Mezinárodní poštovní kupóny, lze v zahraničí koupit za jednu či dvě pence, přičemž v USA byly vykupovány až za šest pencí. Teoreticky se tedy při nákupu dostatečného množství známek dalo přijít k obrovským ziskům, prakticky mu toto však posloužilo pouze jako krycí manévr. Znělo to totiž dostatečně přesvědčivě na to, aby mohl nalákat důvěřivé a naivní lidi. Poté si otevřel vlastní společnost a přišel s nabídkou opravdu lákavou. Lidé, kteří budou do jeho společnosti investovat, získají do 45 dnů padesát procent svého vkladu, do 90 dnů pak plných sto procent. Nejprve šly obchody pomalu, ale díky své výřečnosti zbavil Ponzi lidi jejich počátečních obav a ti začali do systému zapojovat své známé, příbuzné i kolegy z práce. Když pak chtěli po 45 dnech své peníze zpět, Ponzi jim rád vyhověl, jelikož v té době zinkasoval již dostatek peněz. Většina lidí se s vidinou ještě větších zisků rozhodla opakovaně investovat na dalších 45 dnů. Z Ponziho se stala celebrita, ale zároveň se o něho začali zajímat i novináři, kteří zjistili, že ve skutečnosti nejsou skoro žádné známky vykupovány. I on sám ale věděl, že tento systém neskončí dobře, neměl dostatek peněz, aby dostal svým závazkům. Ve vězení nakonec strávil deset let a zemřel v nemocnici pro chudé.

Pyramidovou hru lze charakterizovat jako hierarchickou strukturu, která má tvar pyramidy a vytváří se tak, že se lidé připojují ke struktuře pod ty členy, kteří se připojili již dříve. Noví členové pak platí těm, kteří jsou ve struktuře nad nimi s nadějí, že i jim pak budou platit ti, kteří se ve struktuře připojí po nich. U pyramidové hry je tak jediným produktem samotné členství. Výlučným zdrojem příjmů jsou peníze samotných členů systému. Pyramida samo o sobě žádný zisk nevytváří. Již po několika krocích je pak číslo účastníků velmi vysoké a získat další účastníky je stále obtížnější až nemožné. Pyramida se pak musí zákonitě zhroutit, při čemž naprostá většina účastníků nic nezíská a naopak ještě přijde o svůj vklad.¹⁰⁶

¹⁰⁵ MOLNÁROVÁ G. Možnosti postihu Ponzi schématu a klasických pyramidových her [online] dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/moznosti-postihu-ponzi-schemat-a-klasickych-pyramidovych-her-17866.html> [cit. 17.4.2010]

¹⁰⁶ MOLNÁROVÁ G. Možnosti postihu Ponzi schématu a klasických pyramidových her [online] dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/moznosti-postihu-ponzi-schemat-a-klasickych-pyramidovych-her-17866.html> [cit. 17.4.2010]

V současné době se však už jen málokdy setkáme s výše popsanou pyramidovou hrou ve své čisté podobě. Dnešní pyramidové hry obratně zastírají skutečnost, že jde o ilegální systémy a využívají nejrůznější postupy, které maskují jejich skutečnou podstatu. Vstupní vklad člena většinou prezentují jako administrativní poplatek, koupi slevové karty, platbu za školení či za nějaké „záračné“, ve skutečnosti však bezcenné zboží. Tyto hry se často objevují v lokalitách postižených vysokou nezaměstnaností. O firmě se lidé dovídají většinou z inzerátů v tisku nebo na internetu, popřípadě od svých příbuzných či známých. Práce je nabízena u nejmenované úspěšné společnosti. Z inzerce není zřejmý název společnosti ani oblast její činnosti. Také práce je popsána tak nejasně, že je těžké pochopit, o jakou činnost se vlastně jedná. Nabízený výdělek bývá většinou přemrštěně vysoký. Často se také jedná o práci řízenou z domova. Obvyklé je také, že kontaktní osoba zve zájemce na výlet s občerstvením na předem nespecifikované místo, kde se mají dovědět podrobnosti o dané práci. Podmínkou výletu bývá zaplacení poplatku. Obchodní semináře na získávání nových členů mají předem stanovený scénář a jsou na nich uplatňovány nejrůznější psychologické triky.¹⁰⁷

Pyramidová hra také může předstírat, že se jedná o poctivý multilevel marketing (víceúrovňový marketing). Multilevel marketing je systém, který dává dohromady dvě marketingové strategie – přímý marketing a franchising. Hlavním rozdílem oproti pyramidovému schématu je, že zde dochází ke skutečnému prodeji určitých produktů, a tím k vytváření určité přidané hodnoty. Hlavním cílem osob zapojených do multilevel marketingu by mělo být prodávání produktů dané společnosti, a to buď svépomocí, nebo pomocí lidí, které do systému přivedou. Nově příchozí prodejci zaplatí vstupní poplatek a dále pak sami prodávají produkty společnosti, z jejichž prodeje jde část zisku osobám zapojeným v systému nad nimi a část si ponechávají.¹⁰⁸

V případě, že se bude jednat o pyramidovou hru, která pouze předstírá, že jde o multilevel marketing, účastník také většinou obdrží za vstupní vklad určité zboží. Získá však zboží v takovém množství, které nebude schopen prodat ani spotřebovat, a výsledkem bude, že zboží bude prodávat pod cenou, anebo se bude snažit získat jiného dealera, kterému by vše odprodal. Ve Spojených státech amerických jsou zakotvena některá pravidla, která mají zabránit výše popsaným praktikám. Jedná se zejména o tzv. pravidlo 70%, které má zabránit tomu, aby dealer nakupoval neodůvodněné či nadbytečné zásoby. Toto pravidlo zakazuje, aby dealer

¹⁰⁷ PROKOPOVÁ P. Odhalit pyramidovou hru není pokaždé snadné. [online] dostupné na <http://finweb.ihned.cz/c1-15062480-odhalit-pyramidovou-hru-neni-pokazde-snadne> [cit 18.4.2010]

¹⁰⁸ SPILKA J. Multilevel – cesta k bohatství či do pekel? [online] dostupné na <<http://www.mesec.cz/clanky/multilevel-cesta-k-bohatstvi-ci-do-pekeli/>> [cit 17.4.2010]

nakoupil nové zboží dříve, než odprodá alespoň 70 % svých dosavadních zásob. Další pravidlo stanoví povinnost zpětného odkupu zboží od dealera, který se rozhodnul ze systému vystoupit.

Základním problémem u kamuflovaných pyramidových her je právě to, že je velmi obtížné odlišit je od seriózních společností, které provozují multilevel marketing. Předpokladem pro postih těchto nepoctivých systémů je tedy jejich odlišení od poctivého prodeje v systému multilevel marketingu. Touto problematikou se zabývalo i Nejvyšší státní zastupitelství, které se k problematice povahy a možného trestního postihu tzv. multilevel marketingu vyjádřilo. Nejvyšší státní zastupitelství došlo k názoru, že dát návod, jak takováto jednání odlišit v obecné rovině, je v podstatě nemožné. Mezi základní zjištění, která mohou pomoci poukázat na potenciální trestné jednání, lze zahrnout na příklad to, zda při získávání nových členů do systému dochází k jejich klamání nepravdivými informacemi o účelu jejich činnosti, výši možných příjmů, cenách prodávaného zboží apod. Ukazatelem mohou být i zjištění, zda účast členů má do systému přinést pouze finanční prostředky, které se mají pouze dále přerozdělovat nebo zda se mají podílet i na jiné obchodní činnosti. Postihnout modifikované pyramidové hry, které využívají principů multilevel marketingu, a kde původní povaha hry tj. pouhé přerozdělování investic, je kamuflováno různými quasiplněnímí, není tedy vůbec snadné.¹⁰⁹

Problémem při trestním postihu pyramidových her je také nedostatek trestních oznámení vzhledem k počtu lidí, kteří se do her zapojili a byli oklamáni. Poškození často svůj neúspěch raději tají. Dalším problémem je také to, že je velmi složité dokázat organizátorům her porušení § 213 trestního zákoníku. Organizátoři těchto her bývají tedy často stíháni za jiné trestné činy a případné trestní stíhání za provozování nepoctivých her a sázek je zastaveno.

Mezi nejznámější pyramidové hry v uplynulých letech, o nichž česká média informovala, patří Vanilla, Euro light a Skyline international.

Vanilla

Tato holandská firma nabízela v devadesátých letech minulého století lidem v České republice pod příslibem nového marketingového systému v akumulaci kapitálu některou ze zlatých mincí Vanilla, v hodnotě například dva a půl tisíce švýcarských franků. Zájemce složil zálohu pět set franků a poté měl dvě možnosti. Buď do roka přivedl dalších čtrnáct účastníků, kteří složili zálohy, a pak získal minci, nebo si mohl nechat vyplatit ekvivalent její hodnoty. Anebo v případě, že se mu to nepodařilo, mohl

¹⁰⁹ MOLNÁROVÁ G. Postih modifikovaných pyramidových her. [online] dostupné z <<http://www.epravo.cz/top/clanky/postih-modifikovanych-pyramidovych-her-17693.html>> [cit 17.4.2010]

doplatit zbývajících dva tisíce franků a mince byla jeho. Organizátoři vycházeli ze skutečnosti, že než by člověk doplácel zbylé peníze, raději zálohu oželí. V tu chvíli totiž buď neměl dostatek peněz, nebo si uvědomil, že o zlatou plaketu vlastně vůbec nestojí. Podle odhadů se do této hry zapojilo až čtyřicet tisíc lidí. Vanilla je klasickým příkladem hry, u níž si účastníci neuvědomili, že zbohatnout mohou jen lidé z tzv. horní skupiny, zpravidla organizátoři a jejich blízcí spolupracovníci, kteří tvoří asi jen tři procenta z lidí zapojených do systému. Při ideálním růstu této pyramidy, by do ní totiž po šestém kole muselo být zapojeno už 7 529 536 lidí, tedy tři čtvrtiny občanů republiky. Pokud by chtěli získat zlatou minci či její ekvivalent v penězích, museli by přesvědčit všechny obyvatele Německa, Rakouska, Maďarska a Slovenska, tedy přes sto miliónů lidí, a vybrat od nich bezmála padesát tři miliard švýcarských franků.

Euro light

Tato hra vznikla na počátku osmdesátých let dvacátého století. Na vidinu bohaté odměny se nechalo nalákat nejvíce lidí v Rakousku, hra ale našla statisíce účastníků i v Německu, České republice, Slovensku, Maďarsku, Švýcarsku a Řecku. V Čechách se objevila v roce 1995. Manažeři společnosti slibovali, že za vstupní částku 12 tisíc korun získají hráči mnohem více peněz. Tučné výhry měly být zajištěny prostřednictvím společného tipování v číselné loterii Sazky Sportce. Ve skutečnosti však byla do loterie vložena jen poměrně malá část prostředků a ostatní si ponechali organizátoři pro sebe. Ti, kteří jim uvěřili, se ale po několika týdnech, kdy se nic nedělo, ocitli v pasti. Nemohli ze hry vystoupit, neboť k tomu by potřebovali souhlas alespoň poloviny ze sdružení hráčů, ale i kdyby jej dostali, opuštěním hry by svůj vklad ztratili. Bez získání dalších účastníků však hráči ke svým penězům také nemohli. Hry se účastnilo na padesát pět tisíc lidí

Skyline

Účastníci této pyramidové hry měli jako vstupní vklad, který jim měl otevřít cestu k bohatství, zaplatit devatenáct set amerických dolarů. Hra byla taktéž organizována v devadesátých letech minulého století. Někteří z účastníků hry, kteří neměli dostatek peněz na vklad, se pak dopouštěli úvěrových podvodů. Úvěr od České spořitelny totiž většinou získali na základě padělaných podkladů. Tyto úvěrové podvody se v roce 2004 dostaly až před soud a přes osmdesát řadových účastníků hry bylo potrestáno podmíněnými tresty. K nepodmíněnému trestu odnětí svobody byla pak odsouzena bývalá zaměstnankyně České spořitelny, která schvalovala úvěry osobám, které chtěly vstoupit do hry a to na základě padělaných potvrzení o zaměstnání. Tito lidé by přitom jinak nárok na úvěr většinou neměli. Soud se ale nedotkl vlastní činnosti firmy, která pyramidovou hru zorganizovala. Obvinít někoho za hru, při které přišly desítky lidí celkem o několik milionů korun, se totiž policistům nepodařilo.

10. Patologické hráčství

V České republice roste objem částek vsazených do hazardu průměrně o deset procent ročně. Mezi nebezpečí a rizika, která přináší nekontrolovatelný hazard, patří zejména nárůst kriminality, praní špinavých peněz, vytváření hráčských závislostí, rozvracení rodin a ohrožení psychického vývoje dětí a mládeže. Obzvláště je pak třeba mít na zřeteli, že každá hra, která nabízí možnost hmotné nebo finanční výhry, může vést k patologickému hráčství. Jako největší nebezpečí hazardních her označuje K. Nešpor (2006) výhru, ať už skutečnou nebo jen tu, o které člověk jen sní. Patologičtí hráči často popisují, že jejich problémy začaly krátce po nějaké výhře. Protože právě výhra vyvolává bažení, čili silnou touhu po hazardní hře.¹¹⁰

Ke zvýšení počtu osob, u kterých se projevila porucha, označovaná jako „*patologické hráčství – gambling*“, dochází u nás v 90. letech minulého století, a to v souvislosti s nárůstem počtu výherních automatů. Do roku 1990 bylo totiž provozování výherních hracích přístrojů v bývalém Československu povolováno jen výjimečně. Tato situace byla prolomena přijetím loterního zákona, jenž podnikání v oblasti výherních hracích přístrojů legalizoval.¹¹¹ Podle údajů, které uvádí na svých webových stránkách Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR bylo v roce 2008 léčeno v ambulantních zdravotnických zařízeních 1383 pacientů s diagnózou F 63.0, což je o 14,7% více než v roce 2003. Hospitalizováno bylo celkově 503 s touto základní diagnózou v psychiatrických léčebnách a psychiatrických odděleních nemocnic, což je o 2% méně než v roce 2003.¹¹²

Hraní na *hracích automatech* patří u nás mezi nejrozšířenější formy hazardních her. První hrací automaty se v České republice začaly objevovat už v roce 1968, záhy byly ale zase zakázány. Ještě před listopadem 1989 vznikly některé herny a kasina, faktický rozmach tohoto odvětví zábavy začal až po roce 1989. Automaty mohou být buď zábavní, nebo tzv. výherní. U zábavních automatů si hráč kupuje jen čas, o hazardní hru se tudíž nejedná. U tzv. výherních automatů si pak hráč kupuje možnost výhry, a to lze již jako hazardní hru označit. Výherní automaty se ještě někdy dělí na „lehké“ a „těžké“, a to podle výše vkladu a podle toho, jak vysoký obnos může hráč vyhrát.

Mezi další formy hazardních her řadíme *hraní v kasinu*, kde lze například prohrát vysoké sumy v ruletě. Velké dluhy a neštěstí mohou způsobit i *sportovní sázky* na výsledky

¹¹⁰ NEŠPOR, K. Už jsem prohrál dost. Sportpropag, Praha, 2006. 10 s.

¹¹¹ Rozbor situace v oblasti výherních hracích přístrojů. Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 1997. 3 s.

¹¹² Dostupné na www.uzis.cz/download_file.php?file=3600 [cit 19.4.2010]

sportovních utkání nebo dostihů. Rozšířené jsou také hazardní *karetní hry*. Přičemž velmi nebezpečná je kombinace karetní hry a alkoholu, ten totiž u hráče otupí zbytky zdravého rozumu. Výsledkem pak bývá kombinovaná závislost a léčit je potřeba jak hraní, tak pití alkoholu. Hazardní hrou je i *hraní v kostky*. Žádný výčet těchto her ale nemůže být úplný, neboť se stále objevují nové a nové formy. A navíc i hranice mezi hazardní a nehazardní hrou je velmi neostrá. Tatáž hra může být hazardní, hraje-li se o peníze a nehazardní, hraje-li se „jen tak“.¹¹³

Patologické hráčství je klasifikováno v rámci MKN-10 (diagnóza F63.0) jako duševní porucha řazená mezi návykové a impulzivní poruchy.¹¹⁴ Tedy nikoli mezi závislosti. Je zajímavé, že v předchozí verzi Mezinárodní klasifikace nemocí se tato diagnostická jednotka vůbec neobjevovala, kdežto Americká psychiatrická asociace ji mezi duševní poruchy zařadila už v roce 1980, tedy zhruba o deset let dříve.¹¹⁵

Tato porucha se projevuje *opakovanými epizodami hráčství (minimálně dvě nebo více epizod hráčství v průběhu jednoho roku), které dominují v životě postiženého jedince a vedou k poškození rodinných, sociálních, pracovních a materiálních hodnot a k zadlužení*. Patologičtí hráči popisují obtížně kontrolovatelné intenzivní puzení ke hře. Gambler není schopen zastavit hráčství svojí vůlí, je ovládán myšlenkami na hru a představami o okolnostech, spojených s touto činností. Základním znakem poruchy je opakující se hráčství, které nepřináší jedinci žádný zisk a pokračuje a často i vzrůstá přes nepříznivé sociální důsledky, jako je zchudnutí, narušení rodinných vztahů a osobní nepohodě, projevující se posléze narušením základního fungování v běžném životě.¹¹⁶

Patologické hráčství podle Světové zdravotnické organizace (MKN-10)

1. Během období nejméně jednoho roku se vyskytnou dvě nebo více epizod hráčství.
2. Tyto epizody nejsou pro jedince výnosné, ale opakují se přesto, že vyvolávají tíseň a narušují každodenní život.
3. Jedinec popisuje silné puzení ke hře, které lze těžko ovládnout, a hovoří o tom, že není schopen silou vůle hře odolat.

¹¹³ NEŠPOR, K. Už jsem prohrál dost. Sportpropag, Praha, 2006. 10-11 s.

¹¹⁴ RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. et al. Psychiatrie. 1. vydání. Galén a Karolinum, 2001. 224 s.

¹¹⁵ NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost. 3. vydání. Portál, s. r. o., 2007. 26 s.

¹¹⁶ RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. et al. Psychiatrie. 1. vydání. Galén a Karolinum, 2001. 225 s.

4. Jedinec je zaujat myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí.¹¹⁷

Patologické hráčství by se mělo odlišovat od :

- hráčství a sázkařství; Zde se jedná o časté hraní za účelem vzrušení nebo o pokus vyhrát peníze. Tito lidé budou pravděpodobně v případě, že by museli čelit těžkým ztrátám nebo jiným nepříznivým důsledkům, držet svůj zvyk na uzdě. Tato diagnostická kategorie není řazena mezi duševní poruchy, ale do skupiny „faktory ovlivňující zdraví a kontakt se zdravotnickými zařízeními“.
- nadměrného hráčství u manických pacientů
- hráčství u sociopatických osobností; U těchto lidí se vyskytuje širší trvalá porucha sociálního chování, která se projevuje agresivními činy nebo jinak výraznými projevy nedostatku zájmu o blaho a city druhých lidí.¹¹⁸

Diagnóza hráčské náruživosti musí splňovat alespoň tři z následujících kritérií:

- neustálé se zabývání hrou o peníze nebo tím, jak si peníze na hru obstarat
- hra o vyšší částky než odpovídá hráčově solventnosti, či hraje-li delší dobu, než předpokládal
- nutnost zvyšovat částky nebo tempo hry, s cílem dosáhnout prožitku slastného vzrušení
- rozladěnost, neklid a podrážděnost při abstinenci
- neúspěšné pokusy hraní omezit či ukončit docela
- hraní nejen ve volném čase
- zanechání všech aktivit ve volném čase kvůli hře
- pokračování ve hraní navzdory dluhům, sociálním a pracovním problémům či kriminalitě, i když si uvědomuje, že se situace jenom dále zhoršuje¹¹⁹

¹¹⁷ NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost. 3. vydání, Portál, s. r. o., 2007. 27 s.

¹¹⁸ NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost. 3. vydání. Portál, s.r.o., 2007. 27 s.

¹¹⁹ TRÁVNÍČKOVÁ, I. Hazardní hry a drogy jako potenciální zdroj organizovaného zločinu. 1. vydání. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. 18 s.

K. Nešpor (2006) uvádí, že někteří lidé jsou patologickým hráčstvím ohroženi více než ostatní. Za prvé se jedná o mladé lidi, u kterých závislosti všeho druhu vznikají mnohem rychleji. Co se týká pohlaví, tak více ohroženi jsou muži než ženy, ale v dnešní době velmi přibýlo i žen s tímto problémem. Riziko propadnutí patologické vášni je vysoké i u profesionálních hráčů, kteří díky svým dovednostem mohou na hazardních hrách vydělávat, např. karbaníci. Některá povolání lze označit jako nebezpečná, a to ta, při kterých člověk přichází do styku s hazardní hrou (číšníci, povolání s velkými a nepravidelnými příjmy atd.). Ohroženi jsou i lidé nezaměstnaní a ti, kteří selhali ve škole nebo v učení.¹²⁰

Podle I. Trávníčkové (1996) lze hazardní hráče rozdělit do tří skupin. První skupinu tvoří lidé sociálně adaptovaní, kteří hrají pro zábavu a své hraní mají pod kontrolou nebo lidé, kteří doufají, že by se takto mohli dostat z nouze. Ve druhé skupině jsou profesionálové – falešní hráči, kteří si hrou vydělávají na živobytí. Třetí skupinu pak tvoří tzv. chorobní hráči. Podle soudně psychiatrické praxe existují dva základní typy chorobných hráčů.

Prvním typem patologického hráče je muž, častěji už v letech, který je obvykle nadprůměrně inteligentní, rozumí financím, a který pěstuje hazardní hru jako životní styl. Hazardu často propadl po předchozím úspěšném životě až v důsledku nějaké životní porážky. V posledních letech se do této skupiny dostávají i recidivisté, nezaměstnaní a příjemci podpor.

Druhý, nyní častější typ hráče, propadl hře na automatech. Jedná se většinou o mladistvé, nezaměstnané osoby, které mají mnohdy i zkušenosti s pácháním trestné činnosti nebo s užíváním drog. Hrají za účelem získání peněz, aby mohly žít v luxusu a v herně proto tráví všechn svůj čas. Společným rysem obou typů hráčů je skutečnost, že dříve či později dospívají ke kriminalitě.¹²¹

V literatuře jsou rozlišovány tři základní fáze vzniku a vývoje poruchy. Uvádí se, že na počátku chorobného hráčství stojí často velká výhra. Tohoto triku využívají organizátoři hazardních her a falešní hráči. Nelze-li podvádět přímo, jsou údajně některé typy automatů zkonstruovány tak, aby rozpoznaly herní styl začátečníka a daly mu okusit štěstí z výhry. Lá-

¹²⁰ NEŠPOR, K. Už jsem prohrál dost. Sportpropag, Praha, 2006. 16 s.

¹²¹ TRÁVNÍČKOVÁ, I. Hazardní hry a drogy jako potenciální zdroj organizovaného zločinu. 1. vydání. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. 14 s.

kavá výhra je také poměrně častým námětem reklamy. Televizní seriály s mnohdy až závratnými výhrami, mohou být také přímou výzvou k hráčům.¹²²

1. Fáze výher

V této fázi hraje dotyčná osoba jen občas a výhry zatím převažují nad prohrami. Objevuje se u ní vzrušení před hrou a během ní. Postupem času dochází ke zvyšování sázek a častějšímu hraní, začnou se dostavovat fantazie o velké výhře, ke které někdy i dochází. Pokud ke skutečně velké výhře opravdu dojde, bývá často faktorem, který průběh vzniku chorobné závislosti podstatně urychluje. Poté následuje euforie a chlubení se výhrou, neodůvodněný optimismus a posléze osamělé hraní.

2. Fáze prohrávání

Zde se již většinou jedná o chorobné hráčství. Postižená osoba myslí zejména na hraní. Nastává dlouhé období prohrávání, kdy nedokáže přestat hrát. Zpočátku hráč rozprodává své osobní věci, později zcizuje peníze či věci z domácnosti, nebo si půjčuje od přátel. Okruh svých věřitelů stále více rozšiřuje. Svou hru již financuje převážně z půjčených peněz. Aby získal peníze na hraní je ochoten podepisovat lichvářské směnky nebo si vzít i půjčku na vysoký úrok u banky. Vůči své rodině se chová bezohledně, lže a přestává se zajímat o finanční situaci rodiny. Kvůli hře má absence v zaměstnání. Odkládá splácení dluhů a posléze již přestává být schopen dluhy splácet. Postupně dochází ke změnám osobnosti, stává se neklidný, podrážděný a uzavřený.

3. Fáze zoufalství

Gambler tráví stále více času hrou a myšlenkami na ni. Rodina zjišťuje, že chybí ceně věci a že má doma hráče, který je značně zadlužen. Jeho dluhy už dosahují velmi vysokých částek a životní úroveň celé rodiny jde dramaticky dolů. V této fázi se hráč může dopustit i trestných činů. Sám sebe lituje, obviňuje druhé, má výčitky svědomí. Dochází k odcizení od rodiny a přátel, osamělosti a panice. Gambler stále prohrává, je už značně fyzicky i psychicky zdevastován. Zanedbává výživu, spánek, objevuje se syndrom vyčerpání, deprese ze stresu, příp. i srdeční problémy. Nakonec se objevuje stav beznaděje a nejtěžší sociální důsledky. V této fázi může dojít k pokusům o sebevraždu, kdy hráč už nevidí ze své situace jiné východisko. Stejně tak podléhá snadněji konzumaci alkoholu a drog.

¹²² TRÁVNÍČKOVÁ, I. Hazardní hry a drogy jako potenciální zdroj organizovaného zločinu. 1. vydání. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. 19 s.

Kariéra gamblera může probíhat i atypicky. Postiženým se může dařit svou náruživost delší dobu tajit. Znamé jsou i případy, kdy gambler dokáže i poměrně dlouhou dobu od hry abstinovat, a to v důsledku různých pozitivních událostí. Poté ovšem stačí stres nebo životní krize a dochází k recidivě. Často pak po dočasné abstinenci následuje hazard ještě větší.

Není vzácné, že gambleři trpí i jinými chorobnými návyky, zneužívání alkoholu nebo drog. Společný výskyt těžších forem těchto závislostí je ale spíše výjimkou, protože ani alkoholik ani uživatel heroínu nemají na hazard čas. Újma na psychice je zhruba stejná, jako když člověk propadne drogám nebo alkoholu. Patologické hráčství působí spoustu problémů i lidem, kteří závislí nejsou. Finančně i psychicky je poškozována celá rodina gamblera, trpí i výchova dětí.¹²³

Co se týká tělesného zdraví, přirovnávají američtí lékaři patologické hráčství k závislosti na kokainu. V obou případech totiž dochází k nebezpečnému vybičování tělesných funkcí a pak ke stavům vyčerpání. Patologické hráčství zvyšuje riziko srdečních chorob, můžou se zhoršovat nemoci související se stresem, mnohahodinové vysedávání u automatů má bolestivý dopad na krční a bederní páteř a přetíženy bývají i oči. Zaujetí hrou s sebou nese i zanedbání péče o zdraví a výživy, současně se zvyšuje i riziko tělesných problémů působených alkoholem, tabákem a jinými návykovými látkami.¹²⁴

Obdobně jako vznik a vývoj poruchy lze shrnout i proces uzdravování patologického hráče.

1. Fáze kritičnosti

V této fázi začíná gambler hledat pomoc při řešení svého problému. Vytváří si realistický pohled na situaci a ukončuje hraní. Je už schopný řešit své problémy a správně se rozhodovat. Zároveň dochází k návratu do zaměstnání.

2. Fáze znovuvytvoření

Nyní je důležité vytvořit si finanční rozpočet, začít splácet dluhy a naplánovat náhradu způsobených škod. Začínají se i lepšit vztahy v rodině, která opět projevuje hráčovi dříve již ztracenou důvěru a společně pak tráví opět mnohem více času. U hráče dochází k celkovému zklidnění, nalézá nové zájmy a také se mu vrací jeho sebeúcta.

¹²³ TRÁVNÍČKOVÁ, I. Hazardní hry a drogy jako potenciální zdroj organizovaného zločinu. 1. vydání. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. 21-22 s.

¹²⁴ NEŠPOR, K. Už jsem prohrál dost. Sportpropag, Praha, 2006. 18 s.

3. Fáze růstu

Myšlenky na hru se již vytrácejí, resp. se už lépe daří přestat na hru myslet. Dochází k novému způsobu života.

Princip léčby je u patologických hráčů podobný jako u léčby jiných návykových nemocí. Důležité je, aby došlo k vyrovnání všech finančních závazků. Dále je pak třeba podstoupit psychoterapii a uplatňují se i různé kognitivně-behaviorální postupy. Nutné je i změnit dosavadní životní styl, s čímž souvisí naprostá abstinence od všech forem hazardní hry. Významná je i spolupráce s rodinou a případná účast na některé svépomocné skupině.¹²⁵

Terapie gamblerů

V rámci shánění podkladů a informací k mé rigorózní práci se mi naskytla příležitost účastnit se terapie gamblerů v Psychiatrické léčebně v Praze Bohnicích, kde jsem mohla získat autentické poznatky o boji s gamblingem.

Skupina se schází jedenkrát týdně a pod vedením zkušené terapeutky se její účastníci navzájem svěřují se svými zkušenostmi s hazardními hrami a vzájemně se podporují při abstinenci. Poté, co jsem se představila a sdělila účel své návštěvy, musela skupina nejprve odsouhlasit moji přítomnost a dále již probíhala běžná terapie. Na skupině, na které jsem byla přítomna, bylo asi dvacet pět lidí. Skupinu mohou navštěvovat jak gambleři, tak jejich rodinní příslušníci. Věkové rozmezí se pohybovalo od sedmnácti let až po důchodový věk. Přítomné byly celkem tři ženy, při čemž jedna byla jako doprovod svého manžela.

Na počátku sezení se každý představí a sdělí, jak dlouho abstínuje a zda přichází zevně nebo zevnitř. Terapie se totiž lze účastnit jak ambulantně, tak v rámci ústavní léčby. Co se týká doby abstinence, i zde je rozpětí široké od několika let po pár měsíců, ne-li dnů či hodin. Po úvodním představení vyzvala paní terapeutka ty, co byli na terapii prvně, aby se představili a vylíčili skupině důvody, které je přivedli. Prvním nováčkem byl teprve sedmnáctiletý mladík, který má s hazardní hrou problémy posledního půl roku. Vše začalo, jak je u patologického hraní typické, vysokou výhrou, v jeho případě 15.000 Kč. Od té doby kdykoliv měl u sebe finanční hotovost, skončil vždy v herně. Jelikož je ještě studentem střední školy a sám si

¹²⁵ RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. et al. Psychiatrie. 1. vydání. Galén a Univerzita Karlova, 2001. 225-226 s.

ještě nevydělává, dostává peníze od matky. Přesně popisoval, jak původní záměr koupit si třeba nějaké oblečení se cestou změnil na návštěvu herny, při čemž stále doufá, že opět vyhraje nějakou vyšší sumu. Přiznal se, že už i doma odcizil nějaké předměty, aby měl prostředky na hru. K návštěvě skupiny ho přiměla hlavně matka, ale i sám by chtěl svojí stávající situaci řešit. Druhým, kdo byl na terapii poprvé, byl nuž důchodového věku. Přiznal, že na výherních automatech je schopen prohrát tři čtvrtě svého důchodu. Při popisování svých zkušeností s hazardní hrou spojoval počátek svých problémů s obdobím po tzv. sametové revoluci, kdy dle jeho slov dochází ke ztrátě hodnoty peněz. Je sice pravdou, že po roce 1989 došlo k rozmachu zábavního průmyslu a k nárůstu počtu výherních automatů, ale jak poznamenala paní terapeutka, nelze toto používat jako výmluvu. Obecně lze říci, že na počátku je důležité, aby hráči přiznali, že mají skutečný problém, který je třeba řešit. Toto se projevilo i u třetího nováčka, který byl doprovázen svojí ženou. Svojí situaci nejprve bagatelizoval tím, že není „opravdový gambler“, protože nehraje automaty, nýbrž jen ruletu a že se přišel hlavně podívat, jaké problémy mají ostatní. Až v souvislosti s reakcí skupiny postupně přiznal, že jeho problémy jsou závažnější a že si uvědomuje, že je třeba je řešit.

Na výpovědi nováčků reagují jednotliví členové skupiny dotazy a svými zkušenostmi. Většinou se shodují, že nejvhodnějším řešením problému je podstoupit ústavní léčbu. Člověk stráví tři měsíce v izolovaném prostředí, kdy má čas se zastavit a promyslet si svojí situaci. Nepopíratelnou výhodou je také fakt, že ušetří to, co by jinak během třech měsíců prohrál v hazardu. Ve skupině byli pouze dva gambleři, kteří absolvovali úspěšně pouze ambulantní léčbu. Jinak je poměrně běžné, že klienti začnou s léčbou ambulantní, ale poté se rozhodnou pro léčbu ústavní, po jejímž absolvování pak i nadále dochází na skupinu, která jim pomáhá v boji s abstinencí. Muž a žena, kterým s patologickým hráčstvím pomohla výhradně ambulantní léčba, však také shodně tvrdí, že pokud by u nich došlo k recidivě, okamžitě nastoupí léčbu ústavní. Oba se dále shodují, že důležitou roli při překonávání jejich závislosti hrála rodina. Jejich blízcí měli podrobné informace o jejich každodenní činnosti, samozřejmostí byla kontrola jejich financí. Důležitým pak také bylo, že zpočátku u sebe nesměli mít žádnou vyšší hotovost, protože právě peníze byly často impulsem, resp. tzv. spouštěčem k návštěvě herny. U některých hráčů jsou spouštěčem drogy nebo alkohol, v případě těchto kombinovaných závislostí je léčba o to těžší a jedinou možností je pak léčba ústavní, protože ambulantně by oba tyto problémy nebylo možné zvládnout. Z výpovědí hráčů také zaznělo, že hraní hazardních her je často provázeno nejružnější trestnou činností. Nejčastěji byly uváděny krádeže a zpronevěry, při čemž ke krádežím běžně docházelo v rodinném kru-

hu. Dalším velkým problémem patologických hráčů jsou pak dluhy. Peníze mají vypůjčené od rodiny, přátel, známých, ale i finančních institucí. Jeden z účastníků sezení líčil, že v době, kdy přestal s hraním, kdykoliv měl u sebe větší finanční hotovost, zavolal svojí přítelkyni, aby o tom věděla. Popisoval pak své tehdejší obavy, které nepramenily z toho, že by peníze prohrál v herně, ale z toho, že by je opravdu ztratil nebo byl okraden. Vcelku oprávněně se totiž bál, že by mu toto nikdo neuvěřil. V době, kdy totiž hrál, využíval tyto výmluvy tak často, že začaly být již naprosto nedůvěryhodné. Dluhy jsou problémem, který je pro patologické hráče velmi tíživý i po úspěšné ústavní léčbě. V léčbě se pacienti zbaví stresu a mohou přemýšlet o důvodech svého hraní, jsou zde v bezpečí před nástrahami okolního světa. S tím jak se ale blíží okamžik jejich propuštění, musí znovu začít myslet na závazky, které je čekají venku a které bude třeba řešit. Vědí, že nebudou schopni hradit své dluhy a pokud jim věřitelé nevyjdou vstříc, opět se dostanou do stresových situací a riziko, že znovu začnou hrát, se zvyšuje.

Na základě mé výše popsané návštěvy terapeutické skupiny a i dalších poznatků jsem získala dojem, že patologické hráčství je poměrně rozšířeným problémem, který často vede k velkým osobním tragédiím. Domnívám se, že hlavním nástrojem v boji s hazardem je jeho regulace, která by měla být podstatně přísnější a měla by spočívat ve ztížení přístupu hráčů k hazardním hrám. Neméně důležitá je pak také osvěta, aby se již děti ve školách dověděly, jaká úskalí v sobě hazard skrývá.

Ochranné léčení patologických hráčů

U pachatele trestného činu, který je současně patologickým hráčem, přichází v úvahu uložení ochranného léčení. Trestní zákon obsahoval ustanovení týkající se ochranného léčení (§ 72 trestního zákona), nepřičetnosti (§ 12 trestního zákona), upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence (§ 25 trestního zákona) a výměry trestu u pachatele se zmenšenou přičetností (§ 32 trestního zákona), která se od dnešní úpravy v trestním zákoníku téměř neodlišovala, takže i nadále je možné pro účely ukládání ochranného opatření patologickým hráčům vycházet z rozhodnutí Krajského soudu v Plzni z roku 1994.

Rozsudek Krajského soudu v Plzni, 1. 3. 1994, sp. zn.: 8 To 38/94

„ I. Stav tzv. syndromu patologického hráčství může být duševní poruchou, která má vliv na přičetnost pachatele ve smyslu ustanovení § 12, § 25 a § 32 tr. zák., a je proto třeba

pro posouzení této otázky opatřit podklad ve znaleckém posudku o jeho duševním stavu podle § 105 odst. 2 tr.ř.

II. Závěr znalců psychiatrů, že se obviněný dopustil trestného činu ve stavu poruchy záležející v tzv. syndromu patologického hráčství, neumožňuje uložení ochranného léčení podle § 72 odst. 2 písm. b) tr. zák., neboť nejde o pachatele, který se oddává zneužívání návykové látky (§ 89 odst. 13 tr. zák.). Takovému pachateli lze uložit ochranné léčení, jen jsou-li splněny podmínky ustanovení § 72 odst. 1, popř. § 72 odst. 2 písm. a) tr. zák.“

Z odůvodnění:

Soud ve svém rozhodnutí konstatoval, že je zřejmé, že hlavní příčinou spáchání trestné činnosti bylo u obžalovaného právě to, že trpí syndromem patologického hráčství. Proto také hlavním účelem trestního stíhání by mělo být kromě uložení trestu i příslušné ochranné psychiatrické léčení, jak navrhovali znalci. Pokud ovšem soud prvního stupně uložil v tomto případě obžalovanému ochranné léčení podle § 72 odst. 2 písm. b) tr. zák., má odvolací soud zato, že došlo k porušení trestního zákona, neboť toto ustanovení nelze na daný případ aplikovat. Ochranné léčení dle § 72 odst. 2 písm. b) tr. zák. může soud totiž uložit jen tehdy, jestliže pachatel, který se oddává zneužívání návykové látky, spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním. Obžalovaný v tomto případě trpěl poruchou osobnosti a syndromem patologického hráčství, tudíž se nejednalo u zneužívání návykové látky, byla definována v § 89 odst. 13 trestního zákona. Odvolací soud dále zkoumal i možnost uložít pachateli ochranné léčení dle ustanovení § 72 odst. 2 písm. a) trestního zákona. Avšak ani tato možnost se na daný případ nedala vztáhnout, jelikož podmínkou bylo, aby pachatel trestný čin spáchal ve stavu zmenšené přičetnosti, což by splněno bylo, ale další podmínkou bylo, že jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, a tato druhá část podmínka, jak vyplývá z okolností daného případu, splněna nebyla.

Jak vyplývá z výše uvedeného, je třeba brát v úvahu, že tzv. syndrom patologického hráčství jako duševní porucha, může mít vliv na přičetnost pachatele ve smyslu § 26, 47 a § 40 trestního zákoníku. V těchto případech je pak nutné opatřit si před soudním projednáváním případu znalecký posudek o jeho duševním stavu podle § 116 odst. 1 trestního řádu. U pachatele, který se dopustil trestného činu pod vlivem chorobného hráčství, může soud přihlídnout k této skutečnosti při stanovení druhu trestu a jeho výměry (§ 40 odst. 1 trestního zákoníku). Ochranné léčení může soud uložit jen tehdy, jsou-li splněny podmínky, uvedené v ustanovení § 99 odst. 1 případně odst. 2 písm. a) trestního zákoníku.

(1) Soud uloží ochranné léčení v případě uvedeném v § 40 odst. 2 a § 47 odst. 1, nebo jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný.

(2) Soud může uložit ochranné léčení i tehdy, jestliže

a) pachatel trestný čin spáchal ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, nebo

b) pachatel, který zneužívá návykovou látku, spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním; ochranné léčení však neuloží, je-li vzhledem k osobě pachatele zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout.

...

MUDr. Jiří Švarc (2006) uvádí, že již několikrát bylo uloženo ústavní ochranné léčení patologického hráčství na základě soukromých znaleckých posudků (patologické hráčství není forenzně významnou poruchou), ale vždy byl paralelně uložen i plný trest. Po eskortě do léčebny odsouzení deklarovali, že patologickým hráčstvím netrpí a že šlo jen o právnický manévr.¹²⁶

Podle P. Pavlovského (2001) se lze v trestně právní oblasti poměrně často setkat s posuzovanými, kteří se budou snažit docílit diagnózy patologického hráčství v naději, že se trestné činnosti dopustili ve stavu zmenšené přičetnosti.¹²⁷

V souladu s výše uvedenými názory odborníků lze konstatovat, že uložení ochranného léčení pachateli trestného činu v souvislosti s patologickým hráčstvím není příliš časté a pachatelé trestných činů se mnohdy snaží své hráčství využít v trestním řízení zcela účelově.

11. Závěr

Ve své práci jsem se zaměřila na propojení oblasti loterií, her a sázek s trestním právem. Jak jsem zjistila, k vzájemnému prolínání dochází v nejrůznějších směrech. Ve středu

¹²⁶ ŠVARC, J. Legislativní problematika ochranného léčení. Justiční aktuality. 2006; 2 (1): 3 s.

¹²⁷ PAVLOVSKÝ, P. a kol. Soudní psychiatrie a psychologie. 1. vydání. Grada, 2001. 73 s.

zájmu se vždy nacházejí zejména hry hazardní, které jsou typické tím, že jejich výsledek je zcela či částečně závislý na náhodě a zároveň je zde přítomen peněžní vklad. Při jejich regulaci se uplatňují dva hlavní směry. První, který vychází z jejich tolerance, podporované hlavně zájmem získat z hazardního průmyslu co nejvíce do státní kasy a druhý, který je naopak restriktivní a je zdůvodňovaný zejména eliminací negativních jevů, které s hazardním hraním souvisí, případně myšlenkou, že je nemorální získávat peníze bez práce. V rámci restriktivního přístupu může být samotné provozování a dokonce i hraní hazardních her postihováno jako trestný čin, případně jako přestupek.

Vztah společnosti k hazardním hrám se v minulosti různě měnil i na našem území. Dnes není hraní hazardních her v České republice postihováno ani jako trestný čin ani jako přestupek. V současné době nalezneme v našem trestním zákoníku pouze tři trestné činy, které nějakým způsobem souvisí s loteriemi, hrami a sázkami. Jedná se o trestný čin provozování nepoctivých her a sázek upravený v § 213 trestního zákoníku, který má postihovat osoby, které provozují hry a sázky takovým způsobem, který neumožňuje účastníkům rovné možnosti výhry. Dále to pak je trestný čin neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry, upravený v § 252 trestního zákoníku, který je speciálním případem neoprávněného podnikání upraveného v § 251 trestního zákoníku. Na tuto oblast dopadá taktéž samostatná skutková podstata trestného činu ohrožování výchovy dítěte, která je upravena v druhém odstavci § 201 trestního zákoníku.

S hazardními hrami pak souvisí i trestná činnost nejrozumnějšího charakteru. Její jednotlivé projevy, včetně konkrétních příkladů trestného jednání z různých zemí, jsou popsány v kapitole šesté. V některých zemích je samotné provozování hazardních her nelegální, a takové jednání pak může i naplňovat skutkovou podstatu trestného činu. Zločinci také mohou využívat pro své účely legálně provozované hazardní hry, typicky například pro tzv. praní špinavých peněz. Dalším případem trestné činnosti je zneužití legálních forem hazardních her, jedná se kupříkladu o ovlivňování zápasů, na které se sází. V neposlední řadě se pak trestné činnosti dopouští samotní hráči.

V rámci své práce jsem se dále zabývala konkrétními příklady jednání, která je možné podřadit pod jednotlivé skutkové podstaty trestných činů zařazených do trestního zákoníku. Těmto příkladům jsou věnovány tři samostatné kapitoly této práce. Jedná se především o provozování loterií a podobných her prostřednictvím internetu. V této oblasti došlo v České republice k významným změnám. V roce 2006, když jsem se danou problematikou začala zabý-

vat, bylo uvedené jednání v rozporu s naším právním řádem. Loterní zákon sice výslovně tento způsob provozování hazardních her nezakazoval, provozovatelům loterií a her prostřednictvím internetu však nebylo udělováno povolení potřebné dle loterního zákona, čímž byl tento zákon porušován, navíc pak jejich jednání naplňovalo i skutkovou podstatu trestného činu neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry, upraveného v § 252 trestního zákoníku (tehdy ještě v § 218a trestního zákona). Přes výše uvedené existovalo tehdy mnoho subjektů, které nabízely zejména on-line sázení a jak jsem se sama přesvědčila, o nelegálnosti této činnosti nepanovalo mezi širokou veřejností přílišné povědomí. Pokud si však uvědomíme, že sázení prostřednictvím internetu bylo snadno dostupné, navíc ještě mohutně podporované všudypřítomnou reklamou, nelze se pak ani divit, že laická veřejnost shledávala tuto formu provozování hazardních her zcela v pořádku. Když jsem se snažila zjistit důvody, proč toto jednání, které evidentně vykazovalo znaky trestného činu, zůstává beztrestné, zjistila jsem, že postihnout osoby, které se této činnosti dopouští, není vůbec snadné. Sídla společností, které internetové sázení provozují, se nacházela mimo naši republiku a vystopovat odpovědné osoby bylo téměř nemožné. Na jedné straně zde tedy existovali nelegální provozovatelé, kteří neodváděli žádné odvody povinné dle loterního zákona, na straně druhé pak provozovatelé tuzemští, kteří by bývali byli schopni naplnit podmínky zákona, chybělo jim však potřebné povolení. Jako řešení se tedy nabízelo zlegalizování této formy provozování hazardních her, což se zdálo taktéž být i logickým krokem vycházejícím z všeobecného rozmachu moderních technologií do všech oblastí života. Existovala zde však také obava, že při legalizaci internetového sázení bude pak o to obtížnější postihnout nelegální provozovatele. Nakonec bylo vydáno rozhodnutí Ministerstva financí, kterým bylo od ledna 2009 povoleno provozování hry internetového kurzového sázení.

V oblasti internetového sázení se však vyskytuje ještě další problém, který je svým významem problémem celoevropským. Jedná se o provozování loterií a her prostřednictvím internetu zahraničními společnostmi, které nemají povolení toho státu, na jehož území tuto činnost vykonávají. Oblast loterií a her si upravují z důvodů specifického charakteru dané problematiky jednotlivé členské státy samostatně. Tato často restriktivní národní úprava se však nelíbí jednotlivým provozovatelům, kteří by chtěli své služby nabízet skrz celou Evropskou unii bez omezení a vzniká tak konflikt mezi národními úpravami a volným pohybem služeb. Tímto konfliktem se zabýval již několikrát Evropský soudní dvůr a v jeho rozhodování je patrný vývojový trend řešení daného sporu ve prospěch národních právních řádů, což je dle mého názoru jediné správné.

Následující kapitola je věnována dalšímu příkladu jednání, které naplňuje skutkovou podstatu trestného činu neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry, upraveného v § 252 trestního zákoníku. Jedná se o tzv. spotřebitelské loterie, které loterní zákon výslovně zakazuje. Zákaz jejich provozování byl zákonem zakotven až v roce 1998, a to z toho důvodu, že vyšší příjmy, které z provozování spotřebitelských loterií jejich organizátorům plynuly, nebyly určeny na veřejně prospěšné účely, jak to stanovil loterní zákon u ostatních loterií, nýbrž náležely samotným provozovatelům těchto loterií. Tímto jednáním pak prokazatelně docházelo k nekalé konkurenci vůči ostatním provozovatelům loterií. Na trhu stále existuje řada soutěží, jejichž účelem je pozvednout prodej určitého zboží, jejich organizátoři se však musí mít na pozoru, aby tyto soutěže neporušovaly ustanovení loterního zákona.

Skutkovou podstatu trestného činu provozování nepoctivých her a sázek dle § 213 trestního zákoníku pak naplňuje jednání spočívající v provozování tzv. pyramidových her, známých také pod názvy letadlo nebo Ponziho systém. Tato herní schémata jsou ve své klasické podobě založena na principu získávání peněz od nově zapojivších se členů, kteří se pak sami snaží do hry zapojit další osoby, které mají přinést své vklady. Myšlenka na první pohled možná lákavá, při hlubším zamyšlení však naprosto nereálná. Pyramidové hry přináší zisky pouze účastníkům, kteří jsou v hierarchii postaveni nejvýše, struktura, v níž se nevytváří žádná reálná hodnota a je založena pouze na členských příspěvcích, nemá šanci na dlouhodobější existenci. Bohužel mnoho lidí si svůj vstup do hry důkladně nepromyslí a zejména v devadesátých letech minulého století jich řada nenávratně přišla o velké úspory, když se nechali nalákat vidinou snadného zisku. V dnešní době se již pyramidové hry většinou nevyskytují ve své čisté podobě, ale snaží se zakrýt svůj charakter předstíráním seriózních marketingových struktur, takže může být velmi obtížné odlišit tyto nepoctivé systémy od seriózních společností provozujících tzv. multilevel marketing. Toto kamuflování je také jedním z důvodů, proč je obtížné postihnout provozovatele těchto nepoctivých her, a proto bývají často stíhání pro jiný trestný čin než pro provozování nepoctivých her a sázek.

Na závěr své práce jsme se rozhodla zařadit kapitolu o patologickém hráčství. Jedná se o duševní poruchu, která postihuje hazardní hráče a přináší s sebou různé nepříznivé následky. Dochází k narušení sociálních a rodinných vazeb, k zadlužení a v neposlední řadě se patologičtí hráči dopouští i nejrůznějších trestných činů. Impulzem pro trestnou činnost bývá nedostatek peněžních prostředků na hru, takže typicky se hráči dopouští krádeží, zpronevěr či podvodů. U patologických hráčů, kteří jsou pachateli trestných činů, pak přichází v úvahu uložení ochranného léčení, jelikož tato duševní porucha by mohla mít vliv na přičetnost pachatele. Jak

jsem však zjistila, v případech, kdy bylo pachatelům uloženo ústavní ochranné léčení patologického hráčství, vždy také byl zároveň uložen i trest v plné výši a pachatelé se většinou pouze snažili v rámci trestního stíhání tuto svou poruchu účelově využít.

V mé rigorózní práci jsem se věnovala nejrozličnějším trestněprávním aspektům hazardních her. Zahrnula jsem do ní jak některé vývojové změny, tak jednotlivé příklady ze zahraničí, zejména jsem se pak snažila popsat konkrétní trestnou činnost, která se hazardních her dotýká. Doufám, že tato práce poskytne alespoň základní přehled o dané problematice, která je alespoň dle mého názoru velmi zajímavá.

Seznam literatury:

Knižní díla:

1. DVOŘÁK, T. Zákon o loteriích a jiných podobných hrách, s poznámkami a souvisejícími předpisy. 2. vydání. Linde Praha, a.s., 2006
2. FENYK, J., ILLKOVÁ, P. Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu zákonu – Výňatky z hmotněprávních rozhodnutí a stanovisek, 1918 – 1995. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 1995
3. HENDRYCH, D. a kol. Právní slovník. 2. vydání. Praha, C.H. Beck, 2003
4. HOLUB, M., FIALA, J., BIČOVSKÝ, J. Občanský zákoník, poznámkové vydání s judikaturou. 12. vydání. Linde Praha, a.s., 2006
5. JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. 1. vydání. Praha: Leges 2009
6. KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. a kol. Herní právo. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006
7. MALAST, J., RAJCHL, J. Soudní judikatura v oblasti herního práva. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007
8. MAREŠOVÁ, A. Chorobné hráčství. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996
9. NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost. 3. vydání. Portál, s.r.o., 2007
10. NEŠPOR, K. Už jsem prohrál dost. Sportprag, Praha, 2006
11. PAVLOVSKÝ, P. a kol. Soudní psychiatrie a psychologie. 1. vydání. Grada, 2001
12. RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. et al. Psychiatrie. 1. vydání. Galén a Karolinum, 2001
13. SPAPENS, LITTER & FIJNAUT (eds.). Crime, Addiction and the Regulation. Koningkljke Brill, 2008
14. ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář. 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2003
15. ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář II. díl 6. Doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2004
16. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421 Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck
17. ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník II. §460 – 880 Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008

18. ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O., ŠKÁROVÁ, M., SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006
19. TICHÝ, L. a kol. Dokumenty ke studiu evropského práva. 2. vydání. Linde Praha, a.s., 2002
20. TRÁVNÍČKOVÁ, I. Hazardní hry a drogy jako potenciální zdroj organizovaného zločinu. 1. vydání. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996
21. Slovník veřejného práva československého, Svazek I., reprint původního vydání. EUROLEX BOHEMIA, s.r.o., 2000
22. Slovník veřejného práva československého, Svazek II., reprint původního vydání. EUROLEX BOHEMIA, s.r.o., 2000

Časopisecká díla:

1. ELIÁŠ, K. Spotřebitelské soutěže a hry v předválečném Československu. Právník 1999/03
2. JOSEFI, P., RAKUŠAN, J. Právní úprava loterií a soutěže zákonu nepodléhající 1. A 2. Část. Právní rozhledy č. 9 a 10/2006
3. LINKOVÁ, J., ČÁSTEK M., KUBAŘOVÁ V. Hazardní hraní distančním způsobem ve vybraných státech. Parlamentní institut. 2007 dostupné na <http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-280.pdf>
4. MOLNÁROVÁ, G. Možnosti postihu Ponzi schématu a klasických pyramidových her dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/moznosti-postihu-ponzi-schemat-a-klasickych-pyramidovych-her-17866.html>
5. MOLNÁROVÁ, G. Postih modifikovaných pyramidových her. dostupné na < <http://www.epravo.cz/top/clanky/postih-modifikovanych-pyramidovych-her-17693.html>
6. PROKOPOVÁ, P. Odhalit pyramidovou hru není pokaždé snadné dostupné na <http://finweb.ihned.cz/c1-15062480-odhalit-pyramidovou-hru-neni-pokazde-snadne>
7. SPILKA, J. Multilevel – cesta k bohatství či do pekel?. dostupné na < <http://www.mesec.cz/clanky/multilevel-cesta-k-bohatstvi-ci-do-pekeli/>>
8. ŠÁMAL, P. K novele trestního zákona III. Zvláštní část trestního zákona. Všechno 1994 č.1
9. ŠPOULOVÁ, K., POKORNÁ, M. Co možná nevíte o loteriích a spotřebitelských soutěžích. Trend Marketing č. 5/2005
10. ŠŤASTNÝ, J. Sdružení měst a obcí proti hazardu. Parlamentní listy. 2007/ 7/8
11. ŠVARC, J. Legislativní problematika ochranného léčení. Justiční aktuality. 2006; 2 (1)

12. VLAEMMINCK, P., HUBERT, A. Confirms Power of the EU Member States to Control and Regulate their Online Gambling Markets, Public gaming international, 10/2009, dostupné na <http://www.publicgaming.com/PGIOCT2009/publicgamingoctober2009a/PGIOCT.pdf>

Elektronické prameny

1. www.mfcr.cz
2. www.psp.cz
3. <http://www.european-lotteries.org>
4. www.uzis.cz

Jiné materiály

1. NOVOTNÝ, J., Studie hazardních her v České republice a navrhované změny. Květen 2008. Senát Parlamentu České republiky
2. Důvodová zpráva k zákonu č. 153/2008 dostupná na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=385&CT1=0#prilohy>
3. Rozbor situace v oblasti výherních hracích přístrojů. Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 1997
4. Rozhodnutí ve věci provozování hry Internetová kurzová sázka dostupné na http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_4444.html
5. 3 Cdon 1396/96 Právní rozhledy, č. 5, 1998. Program ASPI pro Windows verze 12+
6. ÚS III. 58/04 Sbírka nálezů a usnesení ÚS, 40. ročník, 2006. Program ASPI pro Windows verze 12+
7. Kr II 114/22 VÁŽNÝ číslo vydání V. ročník 1923. Program ASPI pro Windows verze 12+
8. Zm II 480/26 VÁŽNÝ číslo vydání IX ročník 1927. Program ASPI pro Windows verze 12+
9. Zm I 764/26 VÁŽNÝ číslo vydání IX ročník 1927. Program ASPI pro Windows verze 12+

ABSTRACT

As a topic of my thesis I have chosen the problematic of the criminal aspects of lotteries, games and betting. The main aim of this thesis is to analyze how can be gambling connected with the criminal law. There are different ways of this connection and this thesis should bring a basic view of the mentioned topic.

The work is divided into eleven chapters. After chapter One with introduction there follows Chapter Two, which includes the basic terminology used in the thesis as lotteries, games, betting and gambling. Although the thesis is focused on criminal law Chapter Three and Four contain some information from other branches of law, what is important for general view of the problematic. Chapter Three is called civil regulation and results from the legal regulation in Act No. 40/1964 Coll., as amended, the Civil Code (hereinafter referred to as the “Civil Code”). The regulation in the Civil Code is quite brief so it is amended with related judgments. Chapter Four focuses on positive regulation of lotteries and games in Act No. 202/1990 Coll., as amended, the Gambling Act, but also on the efforts for its updating.

Chapter Five to Ten are all devoted to different criminal aspects of gambling. Chapter Five is divided into four sections. First one provides a brief historic development of criminal regulation of gambling within our territory. In following section there are three concrete criminal offences which are covered in Act. No. 40/2009 Coll., as amended, the Criminal Code (hereinafter referred to as the “Criminal Code”). In chapter Six there are described different kinds of criminal activities connected with gambling. There exist states where the operating and somewhere even the playing of hazardous games can be a criminal offence. Offenders can also prosper from the legal gambling sector, they can use for example for money laundering or they can misuse this sector for example for influence on games results. Also the players commit different criminal offences, especially when they need more money for a game.

Chapter Seven focuses on the problem of on-line gambling. Long time it was illegal to operate on-line gambling in the Czech Republic because there was no chance to get a necessary licence required by the Gambling Act. Operating on-line gambling without the licence accomplished elements of a crime illegal operating of lotteries and other similar games. Nowadays it is already possible to get such a licence, but there is another problem connected with on-line gambling. There are companies from foreign states operating on-line gambling in the Czech Republic (but also in other states in the European Union) without the licence of the state where they the on-line gambling operate. There is a conflict between free movement of services and restrictive national jurisdiction. This conflict has been solved by European Court of Justice for several times. For comparison there is also brief description of the on-line gambling regulation in the USA.

Chapter Eight includes another act, which can accomplish elements of a crime illegal operating lotteries and other similar games. This is operating of so called consumer lotteries, which is in the Czech Republic illegal since 1998. In chapter Nine there is an example of act, which can accomplish elements of a crime operating of unfair games and betting. This is the operating of so called pyramid games. Chapter Ten is devoted to the mental disorder called

pathologic gambling. Pathologic gamblers usually spend all their money on gambling, often they spent also money of members of their families and they make debts for the rest of their lives. The impacts of pathologic gambling are very serious, so the society should try to prevent it as much as it is possible. Conclusions are drawn in chapter Eleven.